

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

1-2 Híwó'di k'ema Theophilus: Báyéki t'owa háa dínkodi waa dâytanan t'ähki i' hääwi wáy wên nanbí tí'ûuwin páadé'in páadé iwedibo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedi áyîngidi háa dâymû' waa dâyta'nan. 3 Naa wá' hääwi páadé iwedibo nakodipóe'i' áyîngidi dónuwä, hedi naa ochanpóe híwó namúuní'in ugî' dóta'namídí ná'i hääwi háa napóe waagi. 4 Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodihanginnáanídí i' hääwi Jesus-ví'gedi wóehá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

5 Herod oe Judea nange natsonnän dihaydi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'an. I-ádi wây-á owha'-ádi wé'ge dívít'ôemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedi i' wá' wí owha'ví ay ûnmuu. 6 Zechariah-ádi iví kwee-ádi inbí wówátsi ta'ge dänhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyîngidi Jôesi Tádáví tsontun dän'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dän'an. 7 Hebo Elizabeth-á âypî' namuudi wídän'ay'ânpí, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

8 In Zechariah-'inbí thaa dínpóe dívít'ôe'amídí, hediho Zechariah-á Jôesi Tádági' iví owha' t'ôe i'o'. 9 In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'úuní'i', i' sa'wó nasundi' hääwi

iphaháanú-ídí. Hedi nää Zechariah-ví kháwä ònwhahkê?, hediho nats'ú. ¹⁰ Ee íve i'ëeyäá'o? ihaydibá oe já'wé báyéki t'owa-á dívíjûusu'o?

¹¹ Tsíkhagipí i' máäsa ko'díngédí i' ëeyäá nachá? diwe wí makówáwi t'ôepá'aa'i Jôesi Tádáchariah-ádí iví kwee-ádí dí óesandi? nakwinudee. ¹² Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepá'aa'i' óemú'di, hedi khunwôeda'di óemáa. ¹³ Hewänbo i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Tádádí uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i wí enúkáy i'ayyamí, hedi John gin nâakháy'ní. ¹⁴ Owáy na'aypuyä ihaydi báyéki híhchan uví' úmúuní, hedá báyéki wáy-á t'owa wá' dihíhchanpúuwí. ¹⁵ I-á Jôesi Tádáví he'ennin senä? diwedí'i namúuní. I-á wí'ûnkhây'ähpi iméenasuüwä-í'in háa wiyá hääwí naháapúuwí'i-á, hedi nats'an'aypuyädibo? i' Yä'dâa'i P'oewaahhâ pín ta'gedí imá've-í. ¹⁶ I'dá báyéki in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánki natsonji'i namuu'ivi'piye? ovâywáymá'í. ¹⁷ Uví ay-á iví pí'nä khó'jé i Yä'dâa'i P'oewaahhâ imá've-í, Elijah-di iví pí'nä khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedógí? napáadémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge?namí inbí áyyäá-á wiyá dâysígí-ídí, hedá in dit'ôeyanháhpí'indá ánsaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'di in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánki natsonji'i' óesígí'amídí" gin i' makówáwi t'ôepá'aa'i'di Zechariah óetu'an.

¹⁸ Zechariah-di i makówáwi t'ôepá'aa'i' óetu'an,

“Hebo hândidan ta'gendi dînhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dînmuu.” 19 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, “Naa Gabriel-ân omuu. Naa hãädi wänbo t'ähki Jôesi Tádávi nú' owin. I'dânkun naa dísan wihée'amídi hedá ná'i híwó'di tun wînmá'idí. 20 Híwó' ót'ôeyan. Híwó naná' dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná'i wítu'andi' wíwíwäyupídiho' tunpî' unpuúwí, i' ay na'aypuyä pîhay.”

21 Oe já'wé in t'owadi Zechariah wa'di óetsíkha'máa, hedí dívítumáa, “Heháadan thaa t'ähki óeho' i' méesate ívedi napee-ídi?” 22 Hedí napee ihaydá wí'ûnhí'kodipí, hedího' in t'owa dînhanginpóe wí hãäwí ûnkeepóe'i' i' méesate íve imú'in. Tunpî' najoekandeedi iví mandího ovâyhée'an.

23 Wí háyú thaa naphade ihaydi iví owha'wi t'ôe ûnbo'wandi iví'piye iweeho'. 24 Wí háyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ûnsáhpóe, i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa, hedí p'ánú p'óe iví k'aygídi wínapeepí. 25 Hedí natú, “Nanbí Sedó Jôesi Tádádi naagi' ná'i dîn'an. Nábâa t'ôediwän naa-ádi híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wíday'âyjohpídi, hewänbo nää-á naví wôeda' dînjâa'an.”

Mary óetu'an nasáhpúuwí'in hedá iví ay-á i' ay-wondi namúuní'indá

26 Elizabeth sí p'óe nasâamuu ihaydi Jôesi Tádádi wí makówáwi t'ôepa'aa'i Gabriel gin nakháwä'i' óesan i bú'ay Nazareth gin dâytu'o' iwepiye, oe Galilee nange naná' diwe. 27 Wí khóhtsaapî'

a'yú Mary gin nakháwǎ'iví'piye Gabriel óesan. Mary-ádí wí sen Joseph-ǎdí dakhóhtsaatunpǎ'ǎn, heđi Joseph-á David-ví ǎy iwedi'i'ba namuu. ²⁸ Heđi Gabriel-di ná'i sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo un múuní Ƴ Jôesi Tádádí hânho wóesígí'i'. Jôesi Tádá-á Ƴ-ádí naji'."

²⁹ Mary ná'in nat'oe ihaydi háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaapí, heđi napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda'?" ³⁰ Heđi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Mary, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Tádádí wóesígí'in wônkeekankhâymáa. ³¹ Ót'ôeyan, Ƴ-á unsáhpúuwí, heđi wí enúkáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyǎ'ní. ³² I-á báyéki hay'i namúuní, heđi i' shánki kw'áye'i namuu'i'di óetu'âamí 'Naví ay unmuu' gin, heđi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí bá tsondi hay'i óesôege-í, iví hehǎǎwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá. ³³ I'dá hânhay wânbo t'ǎhkí in Israel t'owaví tsondi dín múuní. Iví tsonkhuu-á há'to hânhay wânbo ûnhǎaní."

³⁴ Mary-di i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óetsika'yan, "Hândidan ná'i napúuwí wa'di wí sendádí wó'thaapídí?" ³⁵ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "I' Yǎ'dâa'i P'oewǎahâa úwǎaní, heđi i shánki kw'áye'i namuu'i'di iví pinnándí wóetǎǎgé-í, heđiho i ay shánki yǎ'dâa'i bi'ayyandi' Jôesi Tádáví ay gin óetu'âamí. ³⁶ Uví maatu'i Elizabeth wá' sí p'óe nasáamu tobá ho nakwijópaa wânbo', heđi wí enúkáy i'ayyamí, tobáháa ǎypí' namuu gin t'owa di'ân wânbo'. ³⁷ Jôesi Tádá-á hǎǎ t'ǎhkí ûnkodi." ³⁸ Mary-di óetu'an, "Naa Nanbí Sedó Jôesi Táaví t'ôe'i' omuu. Oda' hǎǎ t'ǎhkí untú'i naa dînpúuwí'in." Ihaydiho' i makówáwi t'ôepa'aa'i'di

óejoeʼan.

Mary oe Elizabeth-víʼpiye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhâyʼandi wí búʼay iwepiye iwänähoʼ, iʼ búʼ-á oe Judea nange naʼokúnáʼ niʼge nakʼóe. ⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedi natsʼûndi Elizabeth óesengituʼan. ⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun natʼoe ihaydi iʼ ay iví seephoge imáaʼiʼ iʼaʼyãʼnan. Elizabeth iʼ Yãʼdâaʼi Pʼoewaahâa pín taʼgedi imáadi kaygi natú, ⁴² “Jôesi Tádádá ugíʼ híwóʼdi háäwí wônʼan, shánki híwó wänbo tʼähki in wéʼgen kwiyãʼgíʼvíʼwedi, hedá wáʼ iʼ toʼwí úʼaypuyägiʼoʼi híwóʼbá ônʼamí. ⁴³ U-á Nanbí Sedóví jíyá unmuu, hediho háadan náʼi háäwí hayʼi naa dînpúuwí navíʼ unpuwãʼäädi? ⁴⁴ Ti úhanginná, unpówádí uvi sengitun otʼoe ihaydiboʼ, náʼi ay naví seephoge donmáaʼiʼ nahíhchanpóedí iʼaʼyãʼnan. ⁴⁵ Hedi híhchandi u-á unmúuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemägiʼin úpuwagiʼo gin biwäyundedân.”

Mary hânho híhchandi ihéʼoʼ

⁴⁶⁻⁴⁷ Hedi Mary natú, “Pín taʼgedi otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hayʼi namuuʼin, hedi naví píʼná khóʼjé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dînmuudân. ⁴⁸ Jôesi Tádádí naa iví tʼôeʼiʼ omuuʼi díʼánshaaʼan, tobá kwʼáyeʼi wóʼmuupí wänboʼ, hedi nää thaa iwedi páadépiyá tʼähki tʼowa ditúuní iʼdá naagiʼ híwó dînʼannin. ⁴⁹ Taʼgendi iʼ shánki tsonkhuu imáaʼiʼdá báyéki naagiʼ dînʼan. I-á yãʼdâaʼidaʼ namuu. ⁵⁰ Jôesi Tádá-á in toʼwên iʼ óeʼaʼginninbíʼpiye nasehkanäpoeʼo, in ho diʼâypuwãʼindá hedá in

di'âypuyägi'o'indá wá'. ⁵¹ Báyékí nakaydi he'endi hääwí i'o', hedi in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijèngi'ánshaamuu'in t'âmäpiye ovâywádénde'. ⁵² In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewänbo in he'ennin dimuupí'indá shánkí kw'áye ovâytegende'. ⁵³ In dihähsé'nindá híwó'di hääwí ovâymä' dishu'múunídí, hewänbo in kodit'owa dimuu'indá hääwípídíbo-á ovâyjáatäädé'. ⁵⁴⁻⁵⁵ Háa nanbí hehäwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedi wí'ûn'ódepí häädi wänbo t'ähkí Abraham-dádí hedá t'ähkí Abraham-bí äy iwedi'indádí ovâysehkanä'âamídí" gin Mary natú.

⁵⁶ Hedi Mary poje p'óe Elizabeth-ví'webo' iwóyí', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä

⁵⁷ I' thaa Elizabeth i'ayyamídí ûnpówá, hedi wí enúkáy i'ayyan. ⁵⁸ In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-ádá dívíhíhchanmáa.

⁵⁹ Wí jáadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'ámídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khâymaa in t'owadi, ⁶⁰ hewänbo iví jíyá ûntú, "Ha'wáagá joe. John gân äykháyä'ní." ⁶¹ Indi óetu'an, "Hewänbo wé'i wí wänbo uví maatu t'owa ha'wáa wínakháwäpí." ⁶² Hedi inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hännan i ay óekháyä'ní'in nada'. ⁶³ I'di wên hääwên ovâydaa'an eedi itä'namídí, hedi wên phéphá'ay ôn'andi ginnân

ita[?]nan: “John gin iví kháwǎ ûnmuu.” T'ǎhkídíbo ovâyháa[?]an. ⁶⁴ Wesebo nahänjudedeedi nahí[?]dee, hedí natú[?] Jôesi Tádá-á hay[?]i namuu[?]in. ⁶⁵ T'ǎhkí inbí tsowa dithaa[?]in dí[?]ánde hânnangú napóe, hedá t'ǎhkí oe Judea nange na[?]okúná[?] ni[?]ge dithaa[?]indá i[?]gedi dívíhí[?]máa. ⁶⁶ T'ǎhkí dit[?]oe[?]in ná[?]i háäwí i[?]gedi díví[?]ánshaamáa, hedí dívípitsika[?]máa, “Háawi-angú ná[?]i ay namúuní[?]” Hedí ta[?]gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i[?] ay óemáa.

Háawi John namúuní i[?]gedi Zechariah ihée[?]o[?]

⁶⁷ John-bí tádá Zechariah ûnmuu[?]i[?] i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâa pín ta[?]gedi imáadí wí Jôesi Tádáví tukhe[?]bi waabá ihée[?]andi ginnân natú: ⁶⁸ “Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay[?]i namuu[?]in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá na[?]in iví t'owa gimuu[?]inbí[?]piye gín[?]äädân díkhäge[?]namídí hedá nanbí hânminbí mangedá díma[?]p'ǎädi-ídá. ⁶⁹ Jôesi Tádádá wí hânho kay[?]i aywondi na[?]in dímägi. David-á hân[?]oe Jôesi Tádáví t'ôe[?]i ûnmuu, hedá ná[?]i aywondi-á David-ví ây iwedi[?]i[?]bá ûnmuu. ⁷⁰ Jôesi Tádádí dí[?]t'ôe[?]an gin ikhâymáa[?]in, hedí i[?] hí[?] iví hân[?]oe[?]in yä[?]dâa[?]in tukhe[?]minbí sóphogedi dînsan. ⁷¹ Natú na[?]inbí hânminbí[?]wedi dîn[?]aywoení, in dí[?]t'ay[?]inbí mangedi díjáa[?]amí. ⁷² Natú nanbí hehääwin thehtáy pahpá[?]inbí[?]piye nasehkanäpúuwí hedá wá[?] in yä[?]dâa[?]in tun Abraham-dádí ik'û[?]indá há[?]to ûn[?]ôede-í. ⁷³⁻⁷⁴ Jôesi Tádádí iví tun ta[?]gendi Abraham óemägi nanbí hânminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda[?]ginpídíbo[?] i[?] ây[?]a[?]ginmäänídí, ⁷⁵ hedânho gin ívíkanhondibo t'ǎhkí na[?]inbí

wówátsi thaa yä'dâa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-á âyhûuwí" gin Zechariah natú. ⁷⁶ Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, ɔ-á i' shánkí kw'áye na'ándi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'âamí. Hedá ɔ-á i' shánkí natsonji'iví páadé unnú-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí. ⁷⁷ U'dá iví t'owa ovâyhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi. ⁷⁸ Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanät'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwâthay waagi'ba namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakä'ägi'o, ⁷⁹ hedi in to'wên in chuwa dâykunwôeda'di khun ni'ge dimännindáho i'di ovâykomääní. I'dáho na'in díkhäge'khâymaa hedânho ánsahaaginpidíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasôedi iví hangintan wá' ûnsôe, hedi tí'úugédí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jáa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

¹ John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwä'i'di t'ähkí t'owa i' nange itsonmaa eejewin ovây't'ôephade dívíkháwäta'kwogihûuwídí. ² Nää páadé in t'owa dívíkháwäta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi. ³ Hediho t'ähkí t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwäta'kw'ôenídí.

⁴ Joseph wá' ikháwäta'kugiho'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytü'o?

iwepiye namää. Joseph-á David-ví ây iwedi⁷i⁷bá namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye ûnpuphóe. ⁵ Joseph-di Mary i-ádí bá óeho⁷. Indá dakhóhtsaqtunpá⁷án, hedi Mary-á nasâamuu. ⁶ Bethlehem daji⁷ ihayhãäbá i⁷ thaa napówá Mary i⁷ayyamídí. ⁷ Hedi ivi páadé⁷i⁷ ay i⁷ayyan, hedi aa⁷ây iwe óe⁷ánankídí i hãäpanbí húuphébay iwe óek⁷ú⁷, gá ee dívíwho⁷kw⁷óe⁷ó⁷i tewhá iwe wínajâanáhpídân.

In makówáwin t'ôepa⁷aa⁷indi in k'úwá áyí⁷nin ovâyhé⁷an

⁸ Iwáy bú⁷ay tsowa wáy wên k'úwá áyí⁷nin dikw⁷ó, indá khu⁷déedí oe ahkónu inbí k'úwá dây⁷âyînmáa. ⁹ Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i⁷ inbí⁷piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwínudee, hedi Nanbí Sedó Jôesiví kohthaydi ovây⁷ánhógidi hânho dikhunwôeda⁷póe. ¹⁰ Hedi i⁷ makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i⁷di ovâytu⁷an, “Wí⁷íkhunwôeda⁷ípi. Bít⁷ôeyan, naadá híwó⁷di tun wây⁷má⁷, t'ähkí t'owa hânho ovâyhíhchannamídí. ¹¹ Nää thaa oe David-ví bú⁷ wí aywondi ungi⁷ na⁷aypuyä. I-á i⁷ to⁷wí namuu Jôesi Tádádí óesóge⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoenídí, i-á i⁷ shánkí natsonji⁷i namuu. ¹² Hedi nã⁷in bînmúuní únhanginnáanídí háa wáytu⁷an waa ta⁷gen namuu⁷in: Wí ay bînshaa-í aa⁷ây iwe na⁷ánmuudi, hãäpanbí húuphébay iwe nak⁷óedí.”

¹³ Tsíkhagipí i⁷ makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i-ádí wây-á báyéki mákówáwin t'ôepa⁷aa⁷in dikeepóe. T'ähkídíbo Jôesi Tádáví⁷gedi híwó dívíhí⁷máadi ditú⁷, ¹⁴ “Makówá kw⁷áayé t'ähkí ditúuní Jôesi Tádá-á hânho hay⁷i namuu⁷in, hedi nää oepáa

k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsahaaginídíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídí dimää

¹⁵ In makówáwin t'ôepa'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'nä táye dívítumáa, "Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in áymúunídí, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ánnan." ¹⁶ Hediho dívíwänäho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee hääpanbí húuphébay iwe nak'óedá ovâyshaa. ¹⁷ I' ay óemú' ihaydi háa in makówáwin t'ôepa'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji'. ¹⁸ T'ähki in iwe diji'in ovâyháa'an i' hääwí in k'úwá áyí'nindi ovây't'ôe'andi dit'oedi. ¹⁹ Mary-á ná'i hääwí t'ähki napóe'i wí'ün'ódepí, hedi häädi wänbo t'ähki i'gedi i'ánsaamáa. ²⁰ In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadí ditû' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' hääwí dâymû'i-á dit'oe'i-á namuudân. Tähki háa i makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

²¹ Wí jáadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyä'. Ná'in kháwä-á i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óemägi wa'di iví jiyá únsáhpóepídíbo'.

²² Hedi ihaydiho napóe dän'amídí háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí kuu dínmuudi dínkhây'ä' díví'amí'in wí ay na'aypuyä ihaydi, hediho' i' ay oe Jerusalem-piye dânho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'âamídí, "Nanbí ay

wímääní.” 23 Gin dân’an gá nă’in tsontun Jôesi Tádáví ta’nin diwe ûnk’óedân:

T’âhkí in páadé di’âypuyă’in e’nûn áyyăă-á Jôesi Tádá óemääní.

24 Hedá wá’ nata’muu in jiyá’indá wíje k’o’wee háa wíje tsídé’ây ha’wâagi’in dâyhûuwí, hedi nă’in tsídé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääní. Hediho Mary-á wá’ han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-ví’gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwă’i. Iví wówátsi-á ta’ge ihon, hedá Jôesi Tádáví khuu-á ôn’a’gin. Natsíkha Jôesi Tádádí in Israel-’in inbí t’ôephade iwedi ovâywhahóenídí, hedi i’ Yă’dâa’i P’oewaahâa i-ádí naji’. 26 I’ Yă’dâa’i P’oewaahâadibá Simeon óhangin’ânnan wínachuwagí’opí’in i’ to’wí Jôesi Tádádí óesóge’i’ t’owa ovây’aywoenídí óemû’pídíbo’. 27 I’ Yă’dâa’i P’oewaahâadi i’ hay’i méesate ee Simeon óets’úde. Jesus-ví jiyá-ádí tádá-ádí i’ wá’ óets’úde, hedânho indi igí’ ôn’amídí háa nakhây’ă’in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá. 28 Dits’ú’ dihaydi Simeon-di i’ ay óekê’, hedi Jôesi Tádá óekú’daa’andi ginnân natú: 29 “Nanbí Sedó Jôesi, năbâa hîn naa uví t’ôe’i’ omuu’i híhchandi díchuwamáa, uví tun bimági waagibá. 30 Naa ohíhchan, gá năă-á naví tséedí i’ aywondi ụ’dí dînsandi’ dópimû’dân. 31 Hedi nă’indá bi’an t’âhkí nange’in t’owa dâymúunídí. 32 Nă’i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p’ôe in Hudíyo dimuupí’in ovâykeeyamídí, hedi i’ namuudi uví t’owa Israel-’indá he’ennin dipúuwí.” 33 Gin Simeon i’ ayví’gedi ihée’andi i’ tádá-á jiyá-á hânho ovănháa’an. 34 Hedáhá’

Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovänmäänídí, hedá Mary-á óetu'an, "Wáy wên in Israel-'in i' óesígíkáyjí, hediho ovây'aywoení, hebo wây-á wëndá wí'óesígíkáyjípi hediho dipede-í. I'dá t'ähkí t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewänbo in t'owadá óejoegikhâymáa, ³⁵ hedi báyéki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé di'ánshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedi u-á báyéki mänt'óephadekhâymáadi wí to'wídi wí tsijó phá'dí uví pín wônjún waagibá unchaq-í."

Anna ikú'daa'an

³⁶ Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwä'i wá' naji?, i-á wí Jôesi Tádáví tukhe'bibá namuu. Ná'i kwee-á Phanuel-ví a'yú ûnmuu, hedi Asher-á iví hehääwi thehtáy pahpâa ûnmuu. ³⁷ Tsé ihay paayo nakhóhtsaa'ánwän, hedi khávéntä'di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Häädi wänbo t'ähkí i' méesate hay'i iwe naji?, hedi háyänbo' ihaadä'odá ijûusu'odá khüu-á thaa-á Jôesi Tádá óe'a'ginmä'. ³⁸ Wa'di Simeon ihí'máa ihaydibá i' kwee nats'ú, hedi i' aygí' Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá iví'gedá ovây't'óe'an t'ähkí in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Tádá'dí ovâyma'p'äädi-ídi.

Joseph-ádi Mary-ádi oe Nazareth bú'aypiye dänweeho'

³⁹ Joseph-ádi Mary-ádi dän'an háa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá' inbí bú'ay Nazareth-piye dänweeho', i-á Galilee nangá nak'óe. ⁴⁰ Hedi i' ay nasô'di nakaypoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Tádá'dá báyéki óekhäge'máa.

Jesus-di in háhkannin i' méesate hay'i ee ovâyhée'an

⁴¹ Paayo p'óe waagi i' Passover shánkí'eedi dinná' dihaydi, Jesus-ví jiyá-á tádá-á oe Jerusalem-piye damää'ä. ⁴² Hediho Jesus tä'di wije (12) paayo'i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimää, háädi waa díví'o waagibá. ⁴³ I' shánkí'eedi dínk'ewe' dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóyí'. Hewänbo iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí iwe iwóyí'nin. ⁴⁴ Indá da'ände wây-á t'owa indádí bá dimännindádi naji'in, hedi wí thaa t'ähkí Jerusalem diwedi damää. Ihaydi inbí k'ema'in deeye hedá inbí maatu'in deejá óenuwä, ⁴⁵ hewänbo wí'óeshaapídi Jerusalem-piye dänwáybun óenuuwä-ídi. ⁴⁶ Wije thaa naphade ihaydi i' méesate hay'i ee in Hudíyoví háhkannindádi óeshaa. Háa dívíhí'máa'in i'di ovâyt'óeyande hedáhá' báyékí háäwí ovâytsika'máa. ⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí' in háhkannin ovâytsika'máa'i'dá t'ähkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an. ⁴⁸ Iví tádá-á jiyá-á wíðänhanginnáhpí háa dän'ánshaa'amí'in. Iví jiyádi óetu'an, "Naví ay, háadan gin na'in dí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an u'di báyékí áyíngi uvi tádá-ádi naa-ádi dí mági, hedá t'ämäpiye wítuwämáa?" ⁴⁹ Jesus-di ovântu'an, "Ti wíðänhanginnáhpí'an naa dínkhây'ä' naví Tádávi tewhá ee ochaní'in?" ⁵⁰ Hewänbo háa ovântu'annin wíðaka'pówápí.

⁵¹ Iví tádá-á jiyá-á indádí bá oe Nazareth-piye nawáymää, hedi t'ähkí háa óetu'an waa i'a'gindo'. Iví jiyá ná'i háäwí t'ähkí napóe'i wí'ûn'ódéndepí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemändi shánkí báyékí hangin-

tandá ihónde?, shánkí nasenpuwamän, hedí Jôesi Tádá-ádí in t'owa-ádí shánkí wänbo óesígí.

3

John i' p'ó'p'oekandi'di Jôesivi tun in t'owa ovâytunphadende?

¹⁻² Tiberius Caesar t'ähkí i' Rome-wi nange tä'di p'ánú (15) paayodi natsonji' ihaydi, Zechariah-ví ay John i' p'ó'p'oekandi' oe ahkónu naji', hedí Jôesi Tádádí òetü'an iví hí' ònt'òe'amídí. Ihayhãábá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnän, Herod-ví tí'ûu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnän, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnän, hedá Annas-ádí Caiaphas-ádí owha' p'ó'dédí'indá damuu. ³ Hedí John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najidi in t'owa Jôesivi tun ovâyt'òekanhon. Ovâytumáa, “Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, hedá naadá wâyp'ó'p'oe'amí.” ⁴ Hedí nã'i háa John i'o waa Jôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah iví ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúuní,
 'In p'òe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí?
 Hã'i p'òe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napidedee-í.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namäáginá' deejá nata'gepúuwí,
 hedí i' p'òe nabòebòená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedí t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádádá t'owa ovây'aywonde'in.'

7 Hânho báyékí t'owa dimää'ä John-di ovâyp'ó'p'oe'amídí. I'di ovâytu'máa, "Un pääyu wí phaa iwedi íshavemännin waaginbá ímuu'in, to'dan wovâytu'an háa úví'amí'in, hedânho Jôesi Tádádí wíwovâyтуhchäänú-ípídí? 8 Híwó úví'âamí hedânho nakeepúuwídí unbí t'aywó'di ta'gendi bînjo'e'annin. Wí'íjêngitú'unípí, 'Abraham-bí ây iwedi'inbá gimuu.' Nă'in wâytu'amí, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi nă'i k'uu năâyé nak'wó'didi wây-á Abraham-bí ây ovâypa'ídí. 9 Năaho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-ídí. T'ăhkí i' tay nabaypoe'opî'-á óets'âa-í, hedi phaa iwe óechäänú-í."

10 Hedi in t'owadi óetsika'yan, "Hân gínkhây'ă' íví'amí'in háa untú waa wígínpúuwípídí?" 11 I'di ovâytu'an, "Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho', i-á ûnkhây'ă' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepí' óemăäní'in. Hedi wí to'wí ûnkoegí'bá'yendi-áho ûnkhây'ă' wí to'wí ûnkoegí'kw'óhpí' óemăäní'in." 12 Wên tax phahsannin iví'piye dimää ovâyp'ó'p'oe'amídí, hedi ditsikapóe, "Hăhkandi', heyâa na'indá, hân íví'amí?" 13 I'di ovâytu'an, "I' chă' hăyú unbí tsonnindi wovâytu'an ihayda'mân bînwe'ge'amí." 14 Hedá wên sundado-á ditsikapóe, "Heyâa na'indá, hândá íví'amí?" I'di ovâytu'an, "Hăyú wovâywá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'amípí wíyá shánkí wovâymäänídí, hedi háa in t'owa híwóhpí wídíví'anpídáho', wí'ovâytu'âamípí híwóhpí díví'annin wí chă' inbí'wedi bínhóenídí."

15 In t'owa dichanpoe'o wí hăäwí

hay'i napuwagi'o waagibá, hedi John i p'ó'p'oekandivi'gedi báyéki dívi'ánshaamá, tigúba i-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí. ¹⁶ Hedi John-di t'ähkídíbo ovâytu'an, "Naadi p'oedida' wâyyp'ó'p'oe'o', hewänbo wí to'wí navi shánkí tsonkhuu imáa'i napowagi'o, naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wänbo dönpl'äädí-ídí. I'dá wiyá pi'wí p'ó'p'oekan waagibá wovâymääni. Wáy wên un i' Yä'dâa'i P'oewaahâa wovâymääni, wáy wëndá phaadá wovâyтуhchäänú-í. ¹⁷ I-á nakhâymmu t'owa ovâyweejé-ídí, wí to'wí i' táhtân i' tákhowa iwedi iwijende waagibá. I' táhtân iwé'ge'an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i' tákhowa-á wí phaa hánhay wänbo naphahpaadipi' iwe ich'âani." ¹⁸ Shánkí wiyá tun gi'bibá John-di kay'indi in t'owa ovâyhée'an, Jôesi Tádávi híwó'di tun ovây't'ôe'odi.

¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá' óetu'an i' kwee Herodias-ádi t'aywó i'annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí'ûuví kwee ûnmuu wänbo' ônkê'. Báyéki wiyá t'aywó'di-á Herod i'an, hedá wá' John óepansóge, hedi ná'in in shánkí p'ändikí' i'annin namuu.

Jesus óep'ó'p'oe'an

²¹ John-di t'ähkí in t'owa ovâyyp'ó'p'oe'o' ihaydi Jesus wá' óep'ó'p'oe'an. Hedi iwebá Jesus ijûusu'o' ihaydi makówá nakhuudee, ²² hedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa wí k'o'wee waagibá natú'muudi nawândi Jesus-ví'di isóge, hedá wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "U-á navi ay wísíg'i-ân unmuu. Hânho u'qi ohíhchan."

Jesus-ví páadé kã'äã'in t'owa ûnmuu'in

²³ Jesus-á madi powintä (30) paayo'i namuu páadé its'anhákanjýé ihaydi. T'owa-á di'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu. ²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu, ²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu, ²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu, ²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu, ²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu, ²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu, ³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu, ³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu, ³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu, ³³ Nahshon-dá

Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu, ³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu, ³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu, ³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu, ³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu, ³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

4

Penísendi Jesus óetayinde?

¹ Jesus i? Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadi in Jordan p'o'k'ay naná? diwedi nawáymää, hedi i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi ahkónupiye óeho? ² Iwe jónántä (40) thaa i? Penísendi ikhääde? óet'aywóhkannamí. I? jónántä thaa t'ähki hääbo wí'ik'oepí, hedi t'ähki i? thaa naphade ihaydi haadi óemáa. ³ Hedi Penísendi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudáho ná?i k'uu näwe nakw'ó'di nâajôení napávapa'ídi." ⁴ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'ámí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû?",

T'owa-á wíyá shánkí díntáy páváví?wedi hedânho in kodi wówátsi dâymá?ve-ídí.”

⁵ Hedáhá? i? Penísendidá owáy kw'áyepiye naná? diwe Jesus óepiye, hedi t'ähkí nange nää oepáa k'aydi wémûudibo? ônkeeyan, ⁶ hedi óetu?an, “Naadi t'ähkí tsonkhuu t'ähkí ná?i nan deeje wímääní, inbí sa?wó?di hääwí wóegé. Ná?i-á t'ähkí naví mange dínkw'ódihó?, hedi to?wí naa oda?i dómääní. ⁷ Hedânho naví páadépiye bidége?disógedi dí?a?ginmäänídí, ná?i t'ähkí uví? úmúuní.” ⁸ Jesus-di óetu?an, “Joe, há?to gin dáy?ámí. Jôesi Tádáví ta?nin diwá ginnân ûnta?muu:

Jôesi Tádá i? shánkí natsonji?i?bá namuudi bîn?a?ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hediho i?da?mân bîn?a?geení.”

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho?, hedi i? méesate hay?i shánkí natu?wän deedi óepiye, hedi óetu?an, “Jôesi Tádáví ay unmuudá nâwedi óke?t'ave, ¹⁰ gá Jôesi Tádáví ta?nin diwe gin nata?muudân:

Jôesi Tádá iví makówáwin t'ôepa?aa?in itu?ámí wóe?áyíngi?ámídí.

¹¹ Hedá gin wá? nata?muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-í hedânho k'uu eedi wíwí?ânchäänú-ípídí.”

¹² Jesus-di óetu?an, “Joe, háa untú waa há?to dáy?ámí, gá iví ta?nin diwebá ûntú?dân,

Uví Jôesi i? shánkí natsonji?i namuu?i wínâatayi?nípí nâamúunídí háa in natú?in i?ámí?in háa joe.”

13 T'ämäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví'wedi ijâa'an wiyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú'ay óejoegi'an

14 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadá Jesus báyéki pinnán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i' bú' eeje t'ähki t'owa Jesus-ví'gedi dit'oe, ¹⁵ hedi t'ähki Hudíyoví méesate eeje i'di ovâyhá'o', hedi t'ähki t'owadi kw'áayébo' óemáa.

16 Jesus oe Nazareth bú'ay napówá, nasôe iwe'i bú' namuu. I' kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ipiye namää, häädi wänbo t'ähki i'o waagibá. Iwínú Jôesi Tádáví ta'nin diwedi in t'owa ovây tunnámídí, ¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Tádáví tukhe'bi Isaiiah ita'nannin ôn'an, hedi imahsanusuudi ná'i hí' nata'muu iwe ishaa:

18-19 Nanbí Sedó Jôesi Tádádí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa naa dînsan, hediho i-á naa-ádi naji',
gá naa díde'mandân in sehkanäwó diwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí dovâymahpädikhây máa'in,
in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâywáykáyjídí,
in áagé diwhá'vennindá dovâywáytagé-ídí,
hedá t'owa-á dovâytu'âamídá ihaydiho naná
Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu'in.

20 Hedáhá' Jesus in ta'nin iwáymahsanu, hedi i' méesate iwewi khäge'di' ônwáy'andi isóge. T'ähki ee méesdiwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí
 dovâymahpädikhâymaa'in,
 in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâywáykáyjídí,
 in áagé diwha'vennindá dovâywáytagé-ídí,
 hedá t'owa-á dovâytate dikw'ó'nindi Jesus
 hânho óedamúnde? ²¹ Ihaydáhá? Jesus-di
 ovâytu'an, "Nă'i hăăwí Jôesi Tádáví ta'nin
 diwe nata'muu'i-á ho napóe năa thaa
 ít'ôeyankw'ôndibo?"

²² T'ăhkídíbo dichanpóe híwó ihée'annin. T'ăhki
 ovâyháa'an, gá sa'wó'di tundi ovâyhéé'andân,
 hedí ditû?, "Hádídán nă'i hăăwí ûnhanginná?
 Ti Joseph-ví ayda'mân wí'ûnmuupí'an?" ²³ I'di
 ovâytu'an, "Mađi undi nă'i tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditû'di dítu'âamí,
 'Woekandi, páadé bipihkháa'amí.' Han
 ítúdáho unbí hí' ginnân úntunda'í: Un ít'oe
 háa ee Capernaum bú'ay dáy'annin, hedího
 năa-á năa naví ówíná wá' han waagibá
 naa dínkhây'ă' dáy'amí'in. ²⁴ Hewânbo
 naadá ta'gendi wâytu'amí, wí Jôesi Tádáví
 tukhe'bi'-á iví nange iweho wí'óesígí'ohpí.
²⁵⁻²⁶ Naadá wâytu'amí háa báyékí paayo
 phade ta'gendi napóe'in, Jôesi Tádáví
 tukhe'bi' Elijah nawówáji' ihaydi. Pojedá
 píngé paayo wí'ikwa'nanpí, hedího t'ăhki
 i' nange wáy báyékí dihaapóe. Hedí tobá
 Israel-win kwiyă' inbí senă' dín't'ahánnin
 báyékí diji wânbo?, hă'in kwiyă'bí'wepiye
 Jôesi Tádádí Elijah óesaaníví'wedí oe Sidon
 bú'piyân óesan, wí bú' Zarephath gin
 dâytu'o' iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuu'i'

óekhäge?namídí. ²⁷ Hedá wá? Jôesi Tádáví tukhé?bi? Elisha nawówáji? ihayhää, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedí wénä wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakháwǎ?ida?mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-ân namuu.” ²⁸ In méesate ee dikw'ó?nin ná?i dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe. ²⁹ Tsíkhagipí dívíwínúdí i? bú?dí já?wépiye Jesus óechänupiye. I? bú?-á okú wáhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepiye óepiye t'owá k'áygedí óeke?t'âave-ídí. ³⁰ Hewänbo i-á inbí jáagé i?ge naphadedíbo? iwedí namää.

Jesus-di wí yǎ?dâapí? p'oewaahâa wí senbí?wedí óekhepiye

³¹ Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú?ay Capernaum gin dâytü?o? iwepiye namää, hedí i? Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná? dihaydi in t'owa ovâyhá?o?. ³² In t'owa háa Jesus-di ovâyhá?annindi ovâyháa'an, gá wí to?wí báyéki tsonkhuu imáa?i waagibá ihí?máadân. ³³⁻³⁴ Iwebá wí sen na?än wí yǎ?dâapí? p'oewaahâadi óemáa?i?, hedí ituwínú, “Ívi?wän ü Jesus Nazareth-wi?, ánpí dí'an. Ti un?ä?ä dit'aháanú-ídí gáhân? Naa dínhanginná to?wí unmuu?in — ü-á i? t'ähki yǎ?dâa?i? unmuu, i? Jôesi Tádádí wóesandi?.” ³⁵ Jesus-di i? yǎ?dâapí? p'oewaahâa t'aydi óehée?andi óetü'an, “Hânda?dibo?, hä?i senbí?wedí ópeeve.” I? p'oewaahâadi i? sen in t'owaví páadépiye óekanu, hedí i senbí?wedí napee wí?óewa?anpídíbo?. ³⁶ T'ähki dikw'ó?nin ovâyháa?andi dívítumáa, “Jesus-ví hí?-á hânho ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu

ûnk'óe in yä'dâapí'in p'oweaahâa to'wênbí'wedi ovâypeejôenídí, hediho dây'a'gindo'." 37 Hedi t'âmâpiye t'âhkí in t'owa iwéngéwin iví'gedi dívihí'máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

38 Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedi napee, hedi Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwíjo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde', hedi Jesus igí' ônkhä'ge'daa'an. 39 Hediho Jesus namäädi i' kweeví whohte hânge iwínú, hedi i' tsáwäp'íde i kweeví tú'dí napee-ídí ijôn. Wesebo i' tsáwäp'íde ûnhándí i' kwee ishâa, hedi ovâyhúujôn.

40 Nathantsudemän dihaydi i' kaykhanwówá thaa ho naphade, hedi to'wên wây-á dihay'in dínkw'ó'nin Jesus-ví'piye dâyho', tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedi iví mandi ovâytägedi t'âhkí ovâyhehkháamägi. 41 In yä'dâapí'in p'oweaahâa báyéki t'owaví'wedi dínpee, hedi dipee'ädi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i'di t'aydi ovâyhée'andi wiyá wí'ovâyhí'mägipi, gá dínhanginnândân i-á nammu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi wa'di wínada'pí in t'owa dínhanginnáanídí to'wí namuu'in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate'ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'o'

42 Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedi wâhää tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho', hedi óeshaa ihaydá dívíkhäädé' inbí'wedi wí'ijâa'amípidí. 43 Hewänbo i'di ovâytu'an, "Naa dínkhây'ä' i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-i'in, hedânho dovây't'ôe'amídí

nä'i híwó'di tun hádídí Jôesi Tádádí in t'owa ovâysíghónde' i'gedi. Hangî'ânkun naa dísan.”
 44 Hediho Jôesi Tádáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'âhkí ovâyt'ôekanhon.

5

Jesus-di iví páadé'in khäge'nin ovâyde'man

1 Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytu'o' iwe tsowa wáy nawin, hedi báyékí in t'owa dívíchänumáa shánkí iví nú'piye dívihâädi-ídí hedânho shánkí híwó Jôesi Tádáví hí' dit'oe-ídí. 2 Wíje kophé owáy p'o' k'áygé wáy da'ändí imû'. In paawó'indá wíyá wáygé diji' inbí pa'akanu'i dâyo'wêedi-ídí. 3 Wí kophé-á Simon-bî' ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an háy p'oe iwepiye ônhâädi-ídí, hedi iwáygé isógedi in t'owa ovâyhá'an.

4 Hedi ovâyhí'bowa ihaydi Simon óetu'an, “Uví kophé oe shánkí nawä'an diwepiye mänhâdi, hedi unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhahóenídí.” 5 Simon-di óetu'an, “Háhkandi', khun t'âhkí hânho ívit'ôe'an, hedi wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo nää-á gin u' untúdího i' pa'akanu'i dówhaa'jé-í.” 6 Hedi han díví'an dihaydi báyékí paa dâywhahógi, hedi inbí pa'akanu'i dînsivekhây'póe. 7 Hediho dívímanwá'dá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídí ovâykhäge'namídí, hedi indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhkí dînp'ídepóedí báyékí dînpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

8 Simon Peter háa napóe'in imû' ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedi óetu'an, “Nanbí Sedó,

naví'wedi óhadi, naa-á t'aywóhkandida' omuu." 9 Ha'wâa Peter natú gá óeháa'andân báyéki paa dâwhahógidi, hedi t'âhki in diho dívímanwádá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówa ihaydi in wíje kophé t'âhki dínplídepóedí báyéki dínpaaku'undi ovâyi-ádi diji'in wá' ovâyháa'an. 10 James-ádi John-dádi hanbá dachanpóe. Ná'in wíje sená'dá Zebedee-ví ây damuu, hedi indádi Simon-dádi wé'ge dânpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípi. Nää-á paa mänhónde?, hewänbo nää iwedi páadépiyá t'owa-ân naagí' dínkhonkhâymaa." 11 Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâwáyhádidi háäwí dínkw'ó'di t'âhki dâyjoe'an, hedi Jesus óeyuho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ónhehkháa'an

12 Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedi wí sen iví tú' t'âhki naphéetaymuu'i' Jesus-ví páadépiye idége'disógedi ip'ó't'ää, hedi óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dínhanginná u-á úkodi'in ná'i phéetay dínjâ'amídi, unda'di." 13 Hedi Jesus ikhóhtäädi iví mandí i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-ákun wíhehkháamäänídi. Unhehkháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhán. 14 Hedi Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'óe'amípi. Moses-di wovâyjôn wí háäwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá óemäänídi, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídi íwówa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an." 15 Hewänbo nää-á shánká báyéki t'owa Jesus-ví'gedi dínhanginpóe, hedi báyéki t'owa t'âmäphä'gedi di'äädi dívíwé'ge'an ónt'óeyaanídi

hedá i'ḍi ovâyhehkháamäänídá. ¹⁶ Hewänbo i'ḍi ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijûusu'ámídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipî' ònhehkháa'an

¹⁷ Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedí wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí iví tsowa wáy dikw'ó. Nă'indá dí'ăă i' bú'ây eejedí oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'dí', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádáđí Jesus báyéki kay óemăgi in t'owa hehkháa ovâymäänídí. ¹⁸ Ihayḍibá wên senă' dipówá, indá wí sen ûn'a'yäkankodipî' wên whohpa'ay eedí nak'óedí óekán, hedí dívíkhăă ívepiye óets'ûude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'úuwídí. ¹⁹ Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi háđíđí óets'ûude-í'in wíđâyshaapí, hedího oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyháđíđí dâykho'jéphohkíđí, hedí i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jáađí óewhaje Jesus-ví páadépiye. ²⁰ Dâywâyumáa'in Jesus-di ovâymû' ihayḍi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'dí-á ú'owó'jen."

²¹ In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an nă'i namuu gân na'ánde'? Jôesi Tádáđá'mân ûnkodí t'aywó'dí i'owóejé-ídí, wíyá to'wí wänbo-á joe. Hedího nă'i sen gin ihí'máađí Jôesi Tádá óe'a'ginhánúnde'."

²² Jesus ûnhanginná háa dí'ánshaamuu'in, hedí ovâytsika'yan, "Heháađan gi'bi ánshaa bînmáa?
²³ Naa otúđá, 'Uví t'aywó'dí ú'owó'jen,' háa otúđá, 'Ówínúđá ójíyé,' wé'i-an shánki wínabâapu'wanpí hedânho bînmúunídí háa ta'gendi dînkodí'in háa joe? ²⁴ Năä hăăwí dókhâymáa wâykeeyámídí naa

t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' dînk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóejé-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí'-á óetu'an, "Naadi wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mánke'di uví'piye unmu-í." ²⁵ Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwínú, hedi iví pa'ay iwe ûnk'óe'i' ikê'di iví'piye iweeho', Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi namää. ²⁶ In t'owa hânho ovâyháa'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wá' Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi ditú, "Nää thaa âymû' wí hääwí hânhay wänbo âymû'pí'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádi namú-í'in

²⁷ Nã'i t'ähki napóe ihaydi Jesus i' bú'ay iwedi namáadi wí tax phahsandi Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i' tehwa'ay ee na'ándí. Jesus-di óetu'an, "Naa-ádi ókã've." ²⁸ Levi iwínúdí hääwí t'ähki ûnk'w'ó'di ijoe'andi Jesus-ádi namää.

²⁹ Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho'di ônshánki'eedipaa. Wây-á báyéki tax phahsannindá hedá wây-á t'owa-á dikw'ó indádi dívihúujodi. ³⁰ In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi wí'ovâyhí'anpí Jesus-á nã'in t'owa-ádi ihúujo'in, hediho Jesus-ví khãge'nin ovâytsika'yan, "Heháadan nã'in tax phahsannindádi hedá nã'in wé'gen t'ôeyanpí'in dimuu'indádi úvihúujo'?" ³¹ Jesus-di ovâytu'an, "In dihay'indã'mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí'indá joe. ³² Naa o'ää in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamídi inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin di'ãnde'indá joe."

Jesus haadä i'gedi óetsika'yan

³³ Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandivi khäge'nin ihayda' dívíhaadä'o hedá báyéki dívíjûusu'o', in Pharisees-vi khäge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khäge'nin húukandádí suwä-ádída' díví'o'?" ³⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi ti únkodi i' soyingivi k'ema'in bínhaadákannamí'in wa'di i' soyingi indádí najidibo'? Hedân joe. ³⁵ Hewânbo owáy hãädi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâmáa, ihaydânho dívíhaadä'amí." *

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'í khuu-á hedá iví ts'aabi khuu-á wíðänwóndepí'in

³⁶ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "To'wí wânbo wên to ts'aamin diwedi wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídi. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho ûnchaní, hedá in to ts'aamin diwedi'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení. ³⁷ Hedá wá' to'wí wânbo wí méena ts'aabi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepí. Gin waagi i'andá, i' méenadi i' múu óephuudi óepâave-í, hedá i' méena nacha'dee-í hedí i' múu-á óepedee'amí. ³⁸ Nakhây'ä' méena ts'aabi-á wí k'úwá khowa múu ts'aabi' eeje óekuu-í'in. ³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwädá há'to méena ts'aabi-á disuwäda'í. Ditúuní, 'Ná'i méena kayjee-á shánki híwó'di namuu'."

* **5:35** Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'bá namuu, hedí iví khäge'nindá i' soyingivi k'ema'in waaginbá-á dimuu.

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá' natsonji'

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná'di', Jesus-ádí iví khäge'nindádí wí táhtân nava i'ge dimän, hedí iví khäge'nin dâyták'éthohon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'. ² Wên Pharisees-di ovâytu'an, "Kaykhanwówá thaa háa úví'o waagá nakhâk'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Undá bîntunnapí'an háa David hedá in senä' i-ádí diji'indádí hân'oe díví'annin dihähsên dihaydi. ⁴ Jôesi Tádáví tewhá ee David nats'ûndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedí ik'oe, hedá in senä' i-ádí diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádágî' ûnwijesaa wänbo', hedího in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi." ⁵ Jesus nã'in wá' ovâytu'an: "Naa t'ähkí t'owagî' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídi háa t'owa kaykhanwówá thaa dínkodi'in díví'amídi."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' õnehkháa'an

⁶ Wíyá kaykhanwówá thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'ûndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'díngédí'in man ûnt'aamuu'i' iwe na'ân. ⁷ Wên Hudíyoví khoo dâyhá'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyíngidi óemunde tigúba kaykhanwówá thaa wí to'wí hekháa óemãáni'in, hedí gin i'andáho' õnt'e'p'êede-í. ⁸ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ówínúdí nãä páadépiye ókã've." ⁹ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Nã'in

tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe ívî'ámídí: Ti gínkhây'ä' wí to'wí ívî wówátsi ây'aywoení'in háa âyhájí'in?" 10 Hedí íbéedí wí'ínbo ovâymúnde', hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedí ikhóhtäädí ívî man ûnwówadí páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe. 11 Hewänbo in dikw'ó'nin hânho dit'aydî dívítumáa hânngú Jesus dây'amí'in.

Jesus-di tä'di wíje senä' ovâyde'man ívî khäge'nin dimúunídí

12 Ihayhäädihkí Jôesi Tádávî'piye ijûusu'an. 13 Nathay ihaydî ívî khäge'nin ívî'piye ituhkánnan, hedí in diwedí tä'di wíje ovâyde'mandí nă'ínbá ovâytu'an, "Undá naví t'ôekhuwa'in ímuu." Ginnân dikháwä: 14-16 Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhâwämägi), hedá Andrew-á (i-á Simon-bí tí'ûu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simon-dá (i-á "I' Zealot namú'de'i" gin wá' óetu'o?*), Judas-á (ívî tádá-á James gân ûnkháwä), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhekkháamägi

17 Okú kw'áyedí t'ähkídíbo diwá, hedí Jesus nanantayedíná' diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-ádí diji' hedá báyéki wây-á t'owa-á wá', indá di'ää Jerusalem bú'dí, hedá wíyá wáygedá Judea nantaa búgedí, hedá i'

* 6:14-16 In Zealot t'owa-á Israel nangegi' dívíhänbo' in Rome'in ovâykhehpeyé-ídi

mâap'oe p'o' k'áygéwin bú' Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá' di'ää. ¹⁸ Nă'in t'owa-á di'ää Jesus ônt'ôeyaanídi hedá inbí hay ovâyjâa'amídi. Hedá in yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyt'ôephadekando'in wá' di'äädi dihehkháapoe. ¹⁹ T'ähki in t'owa dívihkääde' óetäägé-ídi, gá wí pinnán ûnpee'i'di dihaywówa'dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to'wên dimuu dâyhíhchanmá've-í'indá hedá híwóhpi dínpuuwí'indá

²⁰ Jesus ibéedi iví khäge'nin imúndedi ovâytu'an, “Un sehkanäwó íwówáji'in híhchan bînmá've-í, gá Jôesi Tádávi t'owa ímuudân. ²¹ Un nää bînhaphadende'in híhchan bînmá've-í, gá íshuhpúuwídân. Un nää íséejí'in híhchan bînmá've-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-ídan. ²² Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'ämäge unbí'gedi dívihí'máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumáadá, híhchan bînmá've-í. ²³ Gin waagi únpóedá íhíhchäa-í hedá úvihíhchanchäänú-í, gá in t'owadi han wovây'andibo Jôesi Tádávi báyéki híwó'di hääwí oe makówa wovâymäänídan. Wí'ún'ôede-ípi nă'in t'owavi hehääwin thehtáy pahpá'indi wá' in Jôesi Tádávi tukhe'min hanbá ovây'an.

²⁴ “Hewänbo un nää íkodi t'owamuu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá unbí híwó'di thaa ho únphadedân. ²⁵ Un nää íshu'muu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íhâapúuwídân. Un nää íp'âaji'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íbo'aapúuwídân hedá íséeyêeni. ²⁶ T'ähki t'owa unbí'gedi híwó dívihí'máadá t'ôephade únpúuwí. Háadi? Gá nă'in

t'owaví hehääwin thehtáy pahpá'in híwó' báho dívihée' andân in hójo' inbí'gedi ditú'in Jôesi Tádávi tukhe'min dimuu'in."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' inbí hânmin ovâysígí-í'in

27 "Hewänbo un naa dînt'ôeyande'in naadi wâytu máa, unbí hânmin bînsígí-í, hedá in wovây't'ay'indá híwó'dá bîn'amí. 28 Jôesi Tádá bîndaa'amí wí hääwí híwó'di ovây'amí'in in to'wên híwóhpí' únpúuwí'in dida'in, hedá in to'wên unbí'gedi wovâyjânäkíhée'o'ingí' ovâyjûusu'amí. 29 Wí to'wídí wéhángedí wovâyts'emaphávedí, oe wéhángedí wá' bînts'emaphavemääni. Wí to'wídí unbí k'éwé'in to wovâyké'dí, unbí to wá' wovâykáyjídí wívínkhâ'amí. 30 Wí to'wídí wí hääwí wovâydaa'andi bînmääni, hedí wí to'wídí wí hääwí únmuu'i wovâyké'dá, wíyá wívíndaa'amí. 31 Hää t'owadi un wovây'amí'in ída' waagibá, hanbá bîn'amí.

32 "In to'wên wovâysígí'indá'mân bînsígídá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wänbo wá' ovâysígí to'wên in ovâysígí'in. 33 Hedí in to'wên híwó wovây'o'ingí'dá'mân híwó bîn'odá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' híwó ovây'o' in to'wên híwó in ovây'o'in. 34 Hedí in to'wên wovâywáywá'âa-í'indá'mân bínchä'píyémädá, ti híwó úví'o gin t'owa ditúuní? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá' wây-á t'aywóhkannin dâychä'píyémä', dínhanginnândáho háyú

dívípiyémgí ihaybá ovâywáywá'âa-í'in. ³⁵ Ginnân úví'amí: Uví hânmin bînsígí-í, hedá híwó'dá bîn'amí. Bînpíyémgí hääwí, hedi i'gedi wí'úví'ánshaa'amípi háa wíyá bînhóení háa joe. Gin waagi úví'andi, wíyá shánki híwó bînhóení, hedi ta'gendi i' shánki kw'áye na'ándivi ây ímuu gin t'owa ovâykeeyamí. I'dá in to'wên dikú'daapoe'o'pí'in wânbo' in dit'aywó't'óe'in wânbo-á híwó ovây'o'. ³⁶ Únkhây'ä' t'owavi'piye íshkanäpúuwí'in, uví Táda Jôesi uvi'piye nashkanäpoe'o waagibá."

Jesus-di ovâytu'an wây-á t'owa wí'ovây't'aywó'dichänu'be-ípi

³⁷ "Ihayda' t'owa wíwînt'aywó'dichänu'be-ípi, hedânho un wíwovây't'aywó'dichänu'ípidí. Ihayda' wí'ítú'be-ípi to'wên dimuu'in ovây'tuhchänu'í'in, hedânho wíwovây'tuhchänu'ípi. Wây-á t'owa bîn'owóje-í hedânho wovây'owóje-í. ³⁸ In t'owa hääwí bînmääni, hedânho Jôesi Táadi un wá' wovây'määni. Unbí t'ún wovây'p'íde waagibá ún'púuwí, hedáhá' in t'ún wovây't'ä't'ä'nandá wovây'wáda'amí shánki báyéki únsadee-í, p'éedí ch'a'ki únsadee-í. Wây-á to'wêngí' bîntaajo waagibáho wovây'taayamí."

³⁹ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "Wí tsí't'aa'i-á wûnkodípi wíyá tsí't'aa'i' óepahúuwídí. Gin i'andá wí'gíndíbo kwi'ónú dake't'áanípi'an. ⁴⁰ Wí to'wí naháhpoe'o'i-á iví háhkandivi shánki wínaháhpí, hewânbo ho naháhpóe ihaydá iví háhkandi waagi'ba namúuní.

⁴¹ "Heháadan i' phétä wíyá to'wívi tsée ûnto'ondi bînmúnde', hedi in phé unbí tsée ûnto'onnindá

wívîn'áyîngi'ohpí? 42 Wí'únkodipí bîntu'âamídí, 'Ókã' k'ema, hä'i phétã uví tsí'dí wînwhahkáyí, gá wên phé uví tsí' úto'ondi híwó wí'únkeet'óepídân. Undá paa úvíjánúmaa'in waaginbá ímuu. Páadé hä'in phé unbí tsí'dí binwhahke' hedânho híwó únkeet'ôení wíyá to'wíví tsí'dí hä'in phétã bînwhahkáyídí."

I' bay napa'i wên bay tay iwe

43 "Wên bay tay híwó'nin deedi híwóhpí' bay wínapa'pí, hedí wên bay tay híwóhpí'in namuu'in deedi bay híwó'di namuu'i wínapa'pí.

44 Úhanginná háawin wên tay namuu'in i' hääwí napayedee iwedi. Figs-á phé'yävi nawäämuu iwedi wí'óetháy'épí, hedá úuva-á wên tsígu iwedi wí'óetháy'épí. 45 Hedí hanbá wí to'wí híwó'di namuu'i-á híwó i'o', gá iví pí'nä khó'jé báyéki híwó'di imáadân, hedí wí to'wí híwóhpí' namuu'i-á híwóhpí' i'o', iví pí'nä khó'jé-á híwóhpí' imáadí. T'ähki t'owa háa inbí pí'nä khó'jé dâymáa waagibá dívíhéé'o'."

Wáy wên in Jesus-ví hí' dit'oe'in nä'i hí' dâysíqí'amí, wây-á wëndá joe

46 "Heháadan undi naa ihayda' díkháyã'de 'Nanbí tsondi p'ó'dédí' gin, hewänbo háa naadi wâytu'an waa wí'úví'ohpí? 47 To'wên navi'piye di'äädi naví hí' dit'oeedi dîn'a'gindodá naadi wâythayyamí háawin dimuu'in. 48 Indá wí sen wí tewhá ik'û'i waaginbá dimuu, iví tepúgí' báyéki iphoyää hedá k'uudá itepútógi. Hedí nap'ohsôe ihaydi i' p'oeedi i' tewhá óenán, hewänbo i' sen híwó ik'û'diho i' tewhá wí'óe'ã'yä'nanpí. 49 Hewänbo in

to'wên naví hí' dit'oedi dîn'a'gindopí'indá wí sen itewhák'û'di tepúpídíbo waaginbá dimuu, hedi i' p'o'k'ay nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi iví tewhá hânho ônnándí wesebo t'âhkího ônp'onayu."

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ônehkháa'an

¹ Nă'i t'âhkí Jesus-di in t'owa ûnt'ôeyanji'in ovâyhí'bowa ihaydiho iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namää. ² Iwe wí sundado p'ó'dédí' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'ân hânho ida'i', hedi nă'i t'ôe'i-á nahaydi chuwa k'áygé nak'óe. ³ I' sundado p'ó'dédí' Jesus-ví'gedi nat'oe ihaydi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'â-ídí iví t'ôe'i' óehekhámäänídí. ⁴ Jesus naji' iwe dipowá ihaydi pín ta'gedi óekhäge'daa'an. Óetu'an, "Nă'i sundado p'ó'dédí'-á ihay híwó'di namuu nă'i i'gí' mân'amídí, ⁵ gá i'dá t'âhkí nanbí t'owa dînsígídân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dînkû'."

⁶ Hedího Jesus indáđí namää. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamän dihayhää i'di iví'wedi wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedi indi Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, wiyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'úunídí, ⁷ hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uvi'piye wânbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkháapúuwí gin untúđí, nahekháapúuwí-ákun. ⁸ Nă'indá naa dînhanginná, gá naa wá' hääwí díjôndi dó'a'gindodân, hedi naadi wây-á sundado dovâytsomáa, hedi dâya'gindo'. Wí sundado 'Ópûn' gin dótu'andi, i-á namää'ä,

hedi wíyá wêe ‘Ókã’ve’ gin dótu’andá, i-á na’ää’ä. Navi pant’ôe’i ‘Ha’wâa ó’an’ gin dótu’andi, háa otú waa i’o’.” ⁹ Jesus óeháa’an ná’in nat’oedi, hedi ibeedí in t’owa ûnwóe’ä’in ovâytu’an, “Nã’in wâytu’amí, hãnhay wãnbo wí to’wí báyéki wäyu ná’i sen waagi imáa’i wídóshaapí, Israel iwe’in wãnbo-á joe.” ¹⁰ Hedi i’ sundado p’ó’édê’vî tewhá iwepiye in iví k’aygi’in di’ää’in diwáymää, hedi i’ t’ôe’i nawówađi óeshaa.

Jesus-di wí e’nú óewáywówápaa

¹¹ Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wí bú’ay Nain gin dâytu’o’ iwepiye namää. Iví khäge’nindá hedá wây-á báyéki t’owa-á i-ádíba dimää. ¹² Ee bú’ tehpaá phóđi tsowa dimän dihayhää wí e’nú nachuu’i’ óekhãkugihon. I’ e’nú nachuu’i-á wí kweeví wêeda’ ay ûn’ãndi’ ûnmuu, hedi i’ kweeví sedó wá’ ho ûnchuu. Báyéki i’ bú’in t’owa i’ jíyá-ádi diji’. ¹³ Nanbí Sedó Jesus-di i’ kwee óemû’ ihaydi iví’piye nasehkanápóe, hedi óetu’an, “Wívisíhtää-ípi.” ¹⁴ Hedi ihádidi i’ peníphébay itäge, hedi in dâyhonnin dívíwóyí’, hedi Jesus natú, “E’nú, óshaa.” ¹⁵ Hedi i’ nachuu’i’ idaygisógedi ûnhí’paa, hedi Jesus-di i’ jíyá óetu’an, “Nää uví e’nú ú’ãn.” ¹⁶ T’ãhkídíbo dikhunwôeda’póe, hedi Jôesi Tádá kw’áayébo’ óemáa. Ditú, “Wí Jôesi Tádáví tukhe’bi hay’i na’ää na’indádi nachanídí, Jôesi Tádá-á na’ää iví t’owa ikhãge’namídí.” ¹⁷ In Hudíyoví nange t’ãhki hedá i’ nange búu k’uwakí nakw’ó’di-á in t’owa háa Jesus i’annin dit’oe.

John i’ p’ó’p’oekandi’di Jesus óetsika’yan to’wí namuu’in

18 John i p'ó?p'oekandiví khäge'nindi John óetu'an ná'i hääwí t'ähki napóe i'gedi. 19 Hedi John-di wíje iví khäge'nin ovântuhkánnan, hedi Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovãnsan óetu'amídí, "Hän'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhâymáa'in. Ti ɔ-ân i' unmuu, háa wíyá to'wí áynuuwã-í?" 20 Jesus naji' iwe dapówá ihaydi óetu'an, "John i' p'ó?p'oekandi'di na'in dísan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá? John-bí tsika óetsika'yan. 21 Dapówá ihayhäädibá Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hehkháa ovâymä?, hedá yã'dâapí'in p'oewaaḥḥä-á in ovâymáa'inbí'wedi ovâykhehpiyende?, hedá ditsí't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä?. 22 Hediho Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedi John dântu'âamí háa dänmû' hedá dat'oe waagibá. In tsí't'aa'in inbí keetan dâwáyhónde?, in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymuu'indá diwówa?, di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówápoe'o, hedá Jôesi Tádáví híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o?. 23 I' to'wí iví wäyu naví'piye? wí'ûnhándeþí'-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihée'o' John i' p'ó?p'oekandiví'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyéki t'owa i-ádi diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John ít'oe-ídi imää ihaydi, hää-an í'ân bînmúní'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá waadi óepheðemáa'í'?" 25 Hedi hangí' wí'ímääpídi, hää-an handi bînmúunídi imää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'í'?' Ti wí'ûnhanginnáþí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán

sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähki dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa. ²⁶ Hedí wí to'wí gi'bi' ípuwämääpídí hää-an handi ípuwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe'bi gáhân? Naadi wâytu'âamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánki wänbo namuu. ²⁷ John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádáví i' to'wí ósogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí óehí'máadí óetu'an,

Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uví páadé wínsankhâymaa.

I'dân in p'ôe wônkhây'amí unpówápídíbo'."

²⁸ Hedáhá' Jesús natú, "Naadi wâytumáa, to'wí wänbo náa oepáa k'aydi náa puwahay na'aypuyä'i John-bí shánki kw'áye wínamuupí. Hewänbo náa phaapiyedi in to'wên Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'indáho John-bí shánki kw'áye dimuu, tobá kw'áye dimuupí'in waagin dimuu.

²⁹ "Hedi in tax phahsannindádí hedá wây-á báyéki t'owa-ádi John ónt'ôeyan, hedi John-di ovây'p'ó'p'oe'an. Gin díví'andá dâykeeyan dívíwâyunde'in Jôesi Tádá-á híwó i'o'in. ³⁰ Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá wídihíjepí John-di ovây'p'ó'p'oe'amídí, hediho gindidi dâykeeyan dâyjoegi'annin háa Jôesi Tádá nada' waa ingí' ovây'amí'in.

³¹ "Hânnan otúuní ná'in náa diwówáji'in t'owaví'gedi? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi'innan dimuu? ³² Gá áyyää dimuu bûu pingé dikw'ó'nin waagi'innân dimuu,

wáy wêndi in wé'gen ovâytuwinúndedi,
 'Wâykhóhtsaakha'púwhäã'andi wí'úvíjádéndepí,
 hedá wáypeníkha'wandá wí'úvísíhtäãdepí.'
³³ Ginnân otunda?: John i' p'ó'p'oekandi napówá
 ihaydi ihäädä'an hedá wí'iméenasuwäpí, hediho
 un ítú, 'Wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa.'
³⁴ Hewänbo naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' wé'gen
 t'owa-ádí dáyhúujo hedá dósuwändé', hediho
 ítú, 'Binmú'dí, i-á naha't'aa, hedá sūwäto'i-
 ân namuu, hedá hä'in tax phahsannindádí in
 wé'gen t'aywóhkannindádí inbí k'ema dínmuu.'
³⁵ Hebo tobá gin ítú' wänbo', in to'wên Jôesi Tádádí
 hangintan ovâymägi'indá ditú', 'Ta'gendi Jôesi
 Tádá báyéki ihangintanmáa'."

*Wí kwee t'aywóhkandi namuu'i Jesus-ví ân deedi
 ikä'p'oe'äyu*

³⁶ Wí Pharisee Simon gin nakháwä'i'di
 Jesus óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá
 iwepiye namäädi ihúusóge. ³⁷ Ee bú'ba wí kwee
 t'aywóhkandi namuu'i nathaa. Nã'i kwee-á
 Jesus i' Pharisee-ví'we ihúujo'in ûhanginpóe
 ihaydi iwepiye namää. Wên ts'ä'in p'onbay'ay
 sa'wó nasundi ka'p'oe ûnku'unnin i-ádí iho'.
³⁸ Jesus-ví ân nú' idége'disóge, hedi isíhtäãde'.
 Iví tsí'p'oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whãndi
 ônt'awe, hedi óe'ân'p'ohtsä', hedi i' ka'p'oe sa'wó
 nasundidá ân deedá ôn'ewedáhá' óe'äyu. ³⁹ I'
 Pharisee Jesus óehúutu'andi' nã'i imú' ihaydi
 i'ánshaamáa, "Nã'i sen ta'gendi Jôesi Tádáví
 tukhe'bi namuudáho', ûhanginnáaniwän nã'i
 kwee óetägende'iví'gedi to'wí hedá háawi
 namuu'in, i-á t'aywóhkandi namuudi."

40 Jesus-di Simon óetu'an, "Naa u-ádí ohí'da?." Simon-di Jesus óetu'an, "Hedáho háhkandi?, háä-an naa dítu'amí'in unda??" 41 Jesus-di ginnân óetu'an: "Wíje senä? wí chä? píyépä?i sen dachä'phaamuu. Í? wêe p'anän tägintä (500) kwäk'u ts'ä?i naphaamuu, hedi i? wêe-á p'anäntä-á (50). 42 Hewänbo wíðänkodipí dänwá'âa-ídí, hediho wí'gindí i? daphaamuu?i'di ovän'owójé. Wé'idan in wíje senä? diwedi shánkí óesígí? Hân u-á un'ánde??" 43 Simon-di Jesus óetu'an, "Gá i? shánkí báyéki ôn'owójé?i'dân shánkí óesígí, gin naa o'ánde?." "Ta'ge untú" gin Jesus-di óetu'an. 44 Hedi Jesus ibéedí i? kwee óemünde?, hedi Simon óetu'an, "Ti nã?i kwee nãamünde?? Naa uví k'aygi ots'ûndi u'dá wí p'oe wänbo wíðímägipí naa dáy'ân'owêedi-ídí, hewänbo i'dá iví tsí'p'oe di'ân p'oe'an, hedá iví whändá díp'oe pídi. 45 U'dá wíðíp'ohsääpí uví k'aygi dísigí'amídi, hewänbo i'dá ots'ûn waagibo dí'ân p'ohsädí wí'iwóyí'pí. 46 U'dá wíðíp'óhkä'anpí dînkeeyamídi uví k'aygi díhéegí'annin, hewänbo i'dá há?i kã'p'oe sa'wó nasundi? naví ân deedi dí'äyü. 47 Hediho wítu'âamí, nã?i kwee-á iví báyéki sígí ûnmuudi ikeejo? báyéki t'aywó'di ûn'owó'jennin, hewänbo wí to'wí na'ándedi hínchääda? ûn'owó'jennin, i-á hínchääda? sígí imáa." 48 Hedáhá? Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uví t'aywó'di-á ú'owó'jen." 49 Wây-á i-á dí dívíhúujo'in díví'ánshaamáa, "Háawi sennan nã?i namuu? Natû? t'aywó'di i'owójénde wá?." 50 Hewänbo Jesus-di i? kwee óetu'an, "Uví wäyü úmuudiho wôn'owójé. Ánshaaginpídi'bo? ópûn."

8

Wên kwiyä?di Jesus óeyuuhon

¹ Iwedi wí hăyú thaa iwe Jesus báyéki bú'ây eejepiye namää, hedi i' híwó'di tun ovâyt'ôekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhónídí. Iví tã'di wíje (12) khäge'nin wá' i-ádíba diji? ²⁻³ Wên kwiyä? wá' Jesus-ádí diji?, indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná'in kwiyä? dihaywän hedá yã'dâapí'in p'oewaahâädá óemáawän, hewänbo Jesus-di hehkháa ovâymägi. Mary-á t'owađi óekháyã'de? "Magdala bú'wi kwee" gin, hedá Jesus-di tsédí diji'in yã'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ònkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i' nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihäwí'áyí'do? Wây-á báyéki kwiyä? wá' Jesus-ádí iví khäge'nindáđi dimän, hedi i' hãwí ná'in kwiyä? dínkw'ó'di Jesus-á iví khäge'nindá diyämu.

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gédí ko?ji i'gedi in t'owa ovâytu'an

⁴ T'owa báyéki bú'ây eejedí Jesus-ví'piye dimää, hedi báyéki dit'owawé'gepóe ihayđi Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gédí ovâytu'an: ⁵ "Wí ko?jikwo?i namää iví ko?ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko?jiwáde. Wáy wí ko?ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi t'owa diphademändi i' ko?ji kw'áayé díví'ahsaa, hedi tsídé dívíshunwávedí i' ko?ji dâyk'oe. ⁶ Wíyá ko?ji-á nak'uuná? deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wína'omúnáhpídí nat'aa. ⁷ Wíyá ko?ji-á wãä?i phé'yävi jáa-á najemu, hedi i' phé'yävi nasôedi óe'ánhógi. ⁸ Hewänbo wíyá ko?ji-á

híwó'di nan deedá najemu, hedi tãgintã (100) ma'kw'anukí shánkí napaa." Gin Jesus-di ovãytu'an hedáhá' kay'indi natú, "To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó dívít'ôeyaaní'in dínkhây'ã?"

9 Jesus-ví khãge'nindi óetsika'yan hân nã'in ó'gedí natunda'in. 10 Hedi Jesus-di ovãytu'an, "Jôesi Tádáví wovâymãgi íka'póewídí hádídí í'di nãä t'owa ovãysíghónde' í'gedí, hewänbo in wé'gendá dovâyhá'ođi ó'gedíđã' dovãytumãa, hedânho wídika'póewípídí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedí nata'muu:

Tobáhãa dâymúnde wänbo wídínkeepoe'opí,
hedã dit'oe'o wänbo wídika'póya'pí.

Jesus-di í' ko'ji í'gedí ovãythayyan

11 "Nã'i hí' í' ko'ji í'gedí ginnân natunda': Í' ko'ji-á Jôesi Tádáví tun waagi'ba namuu. 12 Wãy wên t'owa í' nan nava pínu nap'ôe'aymãn ni'ge nakãymuu'i waaginbã dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi na'ããđi í' tun inbí pí'nã khó'jedí ovãywhahónde', hediho wídívíwãyundepídí há'to ovãy'aywoeni. 13 Wãy-á t'owa-á í' nan nak'uunã'di waaginbã-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oeđi híhchandi dãysígí'o', hewänbo wídípúumuupí waagibã dimuu. Hây tãhkíđã' dívíwãyunde', hewänbo ovãytayinde' ihayđã wíyã wídívíwãyundepí. 14 Wãy-á t'owa-á í' wãã'i phé'yãvi nasaa'i nan iwãygé wí ko'ji najemu'i waagi'ba-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyéki hããwí nãä oepãa k'ayđiwíđi ovãy'áyîngimã', dikodit'owamúuní'indã didã, hedã háã dihíhchanpúuwí í'gedíđã' díví'ánshaa'o'. Hedânho

hanbá dínpoe^o i[?] ko[?]ji óe[?]ánhógi[?]i waagibá, inbí[?]wedi háäbo wínapayedee[?]ipí waagibá napoe^o. ¹⁵ Hewänbo wây-á t'owa-á i[?] híwó[?]di nan iwáygé wí ko[?]ji najemu[?]i waagi[?]bá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín ta[?]gedi inbí pí[?]nă khó[?]jé dâyhónde[?], hedá híwó[?]nin ánskaa[?]in dimuudi wídâyjoe[?]opí, hedí dívíyää[?]odibo híwó[?]di háäwí díví[?]o[?].”

Jesus-di wên phakó i[?]gedi ovâytu[?]an

¹⁶ “To[?]wí wänbo wên phakó iko[?]ankídí wí sä[?]wédí wí[?]ikaajopí háa whohte pho[?]wí[?]itóe[?]ópí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikée[?]í, hedânho to[?]wí íve nats[?]ûndi i[?] ko imúunídí. ¹⁷ Hedí hanbá háäwí t'âhki nää nakaamu[?]i-áho owáy háädibo nakeepúuwí, hedá háäwí nää naka[?]powamuupí[?]-áho owáy háädibo nathaypúuwí naka[?]powapúuwídí. ¹⁸ Hedânho áyîngidí naví hí[?] dînt'[?]ôeyanbe. To[?]wí it'[?]ôeyandedí naví hí[?] dínka[?]póya[?]di-á shánkí wänbo óeka[?]powamãäní. Hewänbo to[?]wí naka[?]póya[?]pí[?]-á, tobá naka[?]póya[?] gin na[?]ánde wänbo[?], i híyää ho naka[?]pówá[?]i[?] ônkaayamí” gin Jesus-di ovâytu[?]an.

Jesus-ví jíyá-á tí[?]úuwindá ûnpówá

¹⁹ Jesus-ví jíyá-ádí iví tí[?]úuwindádí ee Jesus na[?]än diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajidí wídínkodipí iví tsowa dívíhâädi-ídí. ²⁰ To[?]wídí Jesus óetu[?]an, “Uví jíyá-ádí uví tí[?]úuwindádí oe já[?]wé diwin hedí wóemúuní[?]in dida[?].” ²¹ Jesus-di in t'owa ovâytu[?]an, “In to[?]wên Jôesi Tádáví tun dâyt'[?]ôeyandedí dâ[?]y[?]a[?]gindo[?]innânho naví jíyá-á naví tí[?]úuwindá dînmuu.”

Jesus i' waa hãnda' i'an

²² Wí thaa Jesus-ádi iví khãge'nindádi wí kophé iwe dívítógi, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Jaho oe p'oekwí' p'ãnäpiye gimú-í." Hediho iwepiye dimää. ²³ Wa' p'oe iwéngé dimän dihayhãä Jesus najókhá. Ihaydibá wí waa hãho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedi hãho nap'oet'úkhúpoe'odi inbí kophé dínp'ohkuudee hedi ovây'ugekhây'an. ²⁴ Jesus nak'óe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedi óetu'an, "Nanbí tsondi', díp'ot'akhanukhây'o'." Hedi Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovãnhée'an, hedi i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángipóe. ²⁵ Ihaydá iví khãge'nin itu'an, "Heháadan wäyupí'in ímuu?" In khãge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedi dívípítumáa, "Háawi sennan nã'i namuu? Waa-á p'oe-á wãbo ijõndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yã'dãapí'in p'oewãhãä wí senbí'wedi ovâykhehpiye

²⁶ Oe p'oekwí' p'ãnä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p'oekwí' p'ãnädá Galilee-á naná. ²⁷ Jesus owáy nange wäypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ãä óejay-ídi. Nã'i sendá yã'dãapí'in p'oewãhãädi óemáa, hedá báyéki pãayo aapííbo' ijíyénde', hedi tewhá ee wínathaapí, hewãbo t'owápho eejãn nathaa, dâypeníkhã'kw'óe'ó iwe. ²⁸⁻²⁹ I' yã'dãapí' p'oewãhãädi i' sen hãyãbo óekaygi'an i'amídi háa i' yã'dãapí' p'oewãhãä nada' waagi, hedi tobáháa t'owadi i' sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwãk'ukhúwhi'o

wänbo?, ihayda? iwhi?ts'â?di nama?p'ände?, hedá i? yä?dâapî? p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando?. Jesus-di i? yä?dâapî? p'oewaahâa óejôn i? senbí?wedi napee-ídi, hedi i? sendi Jesus óemû?di iví páadépiye idége?disóge hedi ituwínú, “Heháadan u?di ánpí wídí?ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i? shánkí kw'áye na?ándiví ay unmuu?i? Naadi kay?indi wída'máa, wídít'ôephadekannamípí.”
 30 Jesus-di óetsika?yan, “Hân unkháwä?” Hedi natú, “Gá 'Báyékí' gân.” Gin natú gá báyékí yä?dâapî?in p'oewaahâadi óemáadân. 31 In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípí. 32 Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyékí pehtsude dihúuji?. In yä?dâapî?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa'an ovâymäänídi in pehtsudeví tú? eeje dívítôenídi, hediho ovâymägi. 33 In yä?dâapî?in p'oewaahâa i? senbí?wedi dipeedi in pehtsudeví?ye dívítógi, hedi in báyékí pehtsude i? okú wáhkí oe áagépiye díví?äwáve, hedi i? p'oekwí? diwe diwâandi dívíp'ot'ahánú.

34 In pehtsude áyí?nin háa napóe?in dâymû?di dijân, hedi iwáy bú? hedá bú?dí já?wé-á i?gedi dâyt'ôeho?, 35 hediho in t'owa dimää dâymúunídi. Oe Jesus na?ân diwe dipówá ihaydá i? sen iví?wedi in yä?dâapî?in p'oewaahâa ovâykhehpiye?i Jesus-ví ân nú? na?ándí dâyshaa. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû? ihaydi dikhunwôeda?póe. 36 Hedi in t'owa háa napóe?in dâymû?indi in wé?gen dipówá?in ovâytu?an hádídi i? sen ônehkháa?annin. 37 Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa?indá dikhunwôeda?di

Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-ídí. Hediho i' kophé iwe itógi p'o' p'ânäpiye nawáy mú-ídí. ³⁸ I' sen in yä'dâapí'in p'oewaa'hâa iví'wedi ônjâa'andi'di Jesus pín ta'gedi óedaa'an, "Naa u-ádí dípunmäa." Hewänbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an, ³⁹ "Uví'piye ópûn, t'ähkí háa Jôesi Tádádí ugí' wôn'annin ovâyt'ôe'amí." Hediho namäadi to'wên t'ähkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ôn'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápaa

⁴⁰ Jesus oe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää, hedi napówá ihaydi báyéki t'owa óetsíkha'máa'indi óesígíkê'. ⁴¹ Wí sen Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédi' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídí. ⁴² Iví wêe a'yú ûn'andi' ûnchuwamáa'ä. I' a'yú-á madi tä'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' tádá-ádí namäadi in t'owa iví nú' dívít'ä't'ä'bóedímáa. ⁴³ Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wänbo wí'ûnkodipí ônehkháa'amídí. ⁴⁴ Nää'i kwee-á Jesus-ví tí'ûuphagédi na'äädi iví k'éwé'in to' k'áygédi ôntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee. ⁴⁵ Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewänbo t'ähkí ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Hähkandi', báyéki t'owa dijidi nää uví nú'piye dívíkha'dimá'dí wóet'ä't'ä'chänumáa." ⁴⁶ Hewänbo Jesus natú, "To'wídáho dítäge-ákun. Naa dînhanginná hehkháa pínnán naví'wedi

dînpee'in." 47 I' kwee nää ûnhanginná há'to ikaamá've-í'in, hediho nathathapóedí na'äädí Jesus-ví páadépiye idége'disóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadí Jesus óetäge'in hedá háa wesebo-á nahewówa'indá. 48 Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo'ópûn."

49 Wa'di ihí'máa ihaydibo wí to'wí i' méesatewi p'ó'dedí'ví tewhá iwedi napówá hedi natú, "Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I' háhkandi' ánpí ó'an." 50 Hewänbo Jesus ná'i nat'oedi Jairus óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. Biwänpiwäyü-í-á nawôewa-í'in hediho nawôewa-í-ákun." 51 I tewhá ee dipówá ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví tádá-ádi jíyá-ádi Jesus-di ovâytsudemägi, wíyá to'wí wänbo-á joe. 52 I' ayúkáy nachuudi t'ähkídíbo dívísíhtüwínúndedá dívípihkhúmáhpúde', hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wí'úvísíhtä-ípi. Wínachumuupí, nawänpijókha'wäk'óe-á." 53 Indi ónwänpip'áhkaa, dínhanginnândi i' ayúkáy-á ho nachuu'in. 54 Hewänbo Jesus-di iví man ónyâ'di kaygi óetu'an, "Óshaa ayúkáy." 55 I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí hääwí binmäá ik'o'ídí." 56 I' tádá-á i' jíyá-á hânho ovänháa'an, hewänbo Jesus-di ovänkhâk'û' to'wí wänbo wíðänhangin'ännamípi'in háa napóe'in.

9

Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'óe díví'amídí

1 Jesus iví tã?di wíje (12) khãge?nin iwé?ge?andi pínán ovâymãgi hedá ovâykl'û? in yã?dãapí?in p'oewaahhã t'owaví?wedi ovâykehpeeyé-ídí, hedá inbí hay-á ovâyjãa?amídá. 2 Hedáhã? ovâypunjôn in t'owa ovâytu?amídí Jôesi Tádáví?piye dívímäänídí, hedá ovâyhekhãa?amídí. 3 Ovâytu?an, “Hããwí wãnbo wíwínhûuwípí Imãndi, wên uduphé wãnbo joe, háa wí múu bínhããwíkuu-ígí?, háa wí koegí?, háa wí chã?, háa wây-á wéhpêe to wãnbo wíwínhûuwípí. 4 Wí tewhá iwe wovâysígí?an deebo úvíwóyí?ní, wíyá wáypiye ímää píhay. 5 Hewãnbo wáyge wíwovâysígí?anpí?we, iwedi ípeemãn dihaydi unbí anto iwedi bínna?jeepêedi-í in t'owa dínhanginnãanídí híwó wídíví?anpí?in” gin Jesus-di ovâytu?an. 6 Hediho iví khãge?nin iwedi dívímääní i? bú?ây i?ge t'ãhkí dívítsi'hon. Jôesi Tádáví híwó?di tun in t'owa ovây t'ôekanhon, hedá in dihaymuu?indá hekhãa ovâypãhon.

I? tsondi Herod Jesus-ví?gedi nat'oe

7 Herod i? Galilee nangewi tsondi namuu?i háa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wí?ûnhanginnãhpí háa nã?i hããwí i?gedi i?ánshaa?amí?in, gá wáy wên t'owa Jesus-ví?gedi ditû?dãn i-á John i? p'ó?p'oekandi namuu nawáywówápóe?i?, 8 hedá wây-á ditû? Elijah nawáykeepóe?in, hedá wá? wây-á ditû? wênã wí in Jôesi Tádáví hãn?oe?in tukhe?min nawáywówápóe?in. 9 Herod natú, “Naa otsonpóe John i? p'ó?p'oekandi óek'é?ts'ãa-í?in. To-angú nã?i sen namuu, iví?gedi nã?i hããwí ot'oe'o?i?” Hediho ikhããde Jesus óemúuní?in.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) senä'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

¹⁰ Jesus-ví t'ôekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'ôe'an háa díví'annin t'âhkí. Hedi oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi. ¹¹ Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypiyé namää'in, hediho t'âhkídíbo ûnwóemää. I'dá t'âhkí ovâysígí'an, hedi ovâyhée'an háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhóenídi i'gedi, hedá in to'wên dínhekháatáy'indá hekháa-á ovâymägi.

¹² Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Nã'in t'owa ovâypunjônbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáyge dívíwho'kw'ôení'in dâynuuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nãawá ahkonda' nanândân." ¹³ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bînhúujôení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pa'âyda' bá âymáa. T'âhkí nã'in t'owagi' wígínkoegi'saapi, âykoegi'kumädidã'mânho'." Gin ditú gá in senä'dã'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân. ¹⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánã tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'ôení." ¹⁵ Hediho iví khäge'nin háa ovâytu'an waagi díví'andi t'âhkí in t'owa dívíkw'ôení gin ovâytu'an. ¹⁶ Hedi Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibeedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi. ¹⁷ T'âhkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedi in khäge'nin tã'di wíje (12) t'un

p'éedí i' naphade'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

¹⁸ Wí thaa Jesus wí'bo ijúuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedí ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân nă'in t'owa ditû'?" ¹⁹ Indi óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wây-á wëndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wëndá ditû' wí Jôesi Tádávi hăn'oe'i tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu." ²⁰ Hedí ovâytsika'yan, "Hedí undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu." ²¹ Hedí kay'indi ovâykhâak'û' wíyá to'wí wänbo wídâyhangin'ânnamípídí to'wí namuu'in, ²² hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i ta'gendi báyéki dont'ôephadekhây máa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá naa díjoegikhây máa. Díkhe'khây máa, hewänbo iwedi poje thaa iwe owáywówápuwagí'o."

Háa t'owa dínkhây'ä' díví'ami'in Jesus óeyuuhûuwí'in dida'di

²³ Hedáhá' t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-ádí dikä'ääda'indá wídínkhây'ähpí háa diwänpida' waagi díví'ami'in, hewänbo häädí wänbo t'ähkí inbí phé'win dâyhûuwí, hedá naa-á díyuuhûuwí. * ²⁴ To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in didin hedá in owha' p'ó'dédá'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo

* **9:23** Nă'in natunda', dikhây múuni dâyt'ôephaadé-ídí, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

to'wên naagî' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí. ²⁵ Tobá wí to'wí hääwí t'ähki náä oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipede'e'andi tuhchänu iwân napówádá wé'innan wên híwó ná'i hääwídi óekhâymáa? ²⁶ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä'. Ná'in kohthay-á naví'-ádí naví Tádáví'-ádí in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'inbí'-ádí gínmuu. Hedí to'wên náä naa dívôeda'in hedá naví háhkan dînwôeda'indá, owáy naa owáy'ää ihaydi naadi wá' in dovâywôeda'í. ²⁷ Ta'gendi wâytumáa, naa tsondi omuu'in bînpuwâkhâymáa, hedí ná'in napúuwí wa'di wáy wên náwe íji'in íhánpídíbo'."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

²⁸ Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähki ná'i ovâytu'an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepiye i-ádí ovâyho' ijûusu'amídi. ²⁹ Hedí iwáygé ijûusu'o' ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa'in piháa ûnkeepóe, hedí iví aa t'ähki ts'ää ots'á'i' ûnpóe. ³⁰⁻³¹ Tsíkhagipí wíje senä' kohthay jáadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedí Jesus-ádí dänhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagi'o i'gedi, Jôesi Tádá i'ánshaamägi waagi. ³² Peter-ádí in wé'gendáda téegíndi dijókha'wäkw'ó, hewänbo dijósa'wo, hedí Jesus i' kohthay jáadidi dâymû', in wíje senä' i-ádí dawinnindádi. ³³ In wíje senä' Jesus-ví'wedi dänjáakhâymáawän, hedí Peter-di óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu náwe giji'in. Jaho poje óhkhunte'ây äykw'ôení, wêe ugi', wíyá Moses-gí'-á,

hedá wíyá Elijah-gî[?]-á.” Hewänbo i[?]ánshaa[?]anpídibo natuhpee.

³⁴ Gin natú ihaydibo wí okhúwá napówádí ovây[?]óhkunnan, hedí i[?] okhúwádí ovây[?]ánhógidi dikhunwôeda[?]póe. ³⁵ Hedí nă[?]i tun okhúwá jâadidi napee: “Nă[?]i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde[?]man. I[?] bînt[?]ôeyaaní.” ³⁶ I[?] tun nahán dihaydi, Jesus wí[?]bo naji[?] iví khäge[?]nindádí. Nă[?]in napóe[?]in iví khäge[?]nin inbí pí[?]năbo dâymáa, hedí ihaydi to[?]wí wänbo wídây[?]t[?]ôe[?]anpí háa i[?] thaa dâymû[?]in, tí[?]úugédânho dâychangin[?]ânnan.

Jesus-di wí yă[?]dâapî[?] p'oewaahâa wí enúkáyví[?]wedi ônkhehpiye

³⁷ Wíyá tháwän oe p'in kw'áyedi diwáywá[?] dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn[?]ayjaymää, ³⁸ hedí in t'owa jâagedi wí sendi kaygi óetu[?]an, “Háhkandi[?], kaygindi wída[?]máa un[?]ä-ídi naví e[?]nú dînmúunídí. I[?]da[?] dîn[?]e[?]nú[?]än. ³⁹ Ginnân nă[?]i ûnpoe[?]o: Wí yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi óekéndedáhá[?] tsíkhagipí óetuhkwínkando[?], hedí tú[?] t'âhká nathathapoe[?]odi sóphogedi nasó[?]okhópee[?]i, hedí óechänundedi óeteetsáwă[?]o[?] tú[?] t'âhkí. Hây tâhkí wänbo nă[?]i yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi wí[?]óejoe[?]ohpí. ⁴⁰ Naadi uví khäge[?]nin kaygindi dovâydaa[?]an nă[?]i p'oewaahâa óekhehpeeyé-ídi, hewänbo wídínkodipí.” ⁴¹ Jesus natú, “Un năäwin t'owa-á wâyupí[?]in ímuu hedá pí[?]wên p'ôe i[?]ge ímán. Ti undádí hâadi wänbo t'âhkí dáyyă[?]â[?]amí gáhân?” Hedáhá[?] i[?] tádá óetu[?]an, “Uví enúkáy năäpiye mänmá[?].” ⁴² Wa[?] i[?] e[?]nú na[?]ă[?] ihaydi i[?] yă[?]dâapî[?] p'oewaahâadi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di i[?] p'oewaahâa óet[?]e[?]yan hedí i[?] e[?]nú

óehekhámägi, hedi i' e'núví tádá óetu'an, "Näwe uví e'nú ú'án." ⁴³ To'wên t'ähki ná'i Jôesi Tádávi pínán dâymû'di ovâyháa'andi ditû', "T'ähki Jesus íkanhondi-á wâyupíwó'di namuu."

Wa'di kin dívihí'máadí Jesus iví khäge'nin itu'an, ⁴⁴ "Ná'in wâyuhkankhâymaa'in híwó bít'ôeyan: Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owaví mangepiye dikáaní." ⁴⁵ Iví khäge'nin wídínhanginnáhpí háa ná'i tun natunda'in. Inbí'wedi wa'di in tun nakaamuu, hedânho wídika'pówápí. Hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedi.

To-an i' shánki hay'i namuu?

⁴⁶ Jesus-ví khäge'nin dívítuhkanmáa wénä wí in diwedi shánki hay'i namuu i'gedi. ⁴⁷ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hediho wí ay óekê'di iví hängedi óewínú, ⁴⁸ hedi ovâytu'an, "To'wídí naa dída'di ná'i ay óesígikéndedi, naa wá' dísigikénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigikê'i'di i' to'wí naa dísandí wá' óesígikénde'. Wí to'wí un diwedi shánki híyää'i' ipipa'i-á ta'gendi hay'i namuu."

To'wí Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

⁴⁹ John-di Jesus óetu'an, "Háhkandi', toewí sen âymû' yä'dâapi'in p'oewahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiyendedi uví khâwă natû'di, hewänbo âykhâa'amí'in gida', ná'in diwedi'i wínamuupídí." ⁵⁰ Hewänbo Jesus natú "To'wí gi'bi wíwínkhâa'amípí. To'wí unbí'piye háa nachaapi'-á unbí'näpiye'i' bá napoe'o."

Wên Samaria-in t'owadi Jesus wí'óesígikê'pí

51 I' thaa tsowa napowa'ä' Jesus wiyá oe makówápiye napee-ídí, hedi kaygindi i'ánshaamägi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí. 52 Hedi wên senä' iví páadé ovâysan wáygé nachangí'o'in dâykhaty'amídí. Wí Samaria-wi bú'ay iwe dipówá, 53 hewänbo in t'owa wídida'pí óesígikáyji'in, gá oe Jerusalem-piye na'áhchândân. 54 Wíje iví khäge'nin James-ádi John-dádi damuu'in háa óe'an ni'gedi dat'oe, hedi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti unda' wí phaa äntuhkánnamí makówádi nawaanídí t'ähkí ná'in t'owa ovâyphaháanú-ídí?" 55 Hewänbo Jesus inbí'piye ibéedí ovântu'an, "Ha'wâagi wídänhée'amípi." 56 Iwedi wiyá bú'aypiye dimää.

Nabâapu'wan ta'gendi Jesus óeyuuhûuwídi

57 P'óege dimän dihaydi wí sendi Jesus óetu'an, "Wáy unmäe eeje wänbo', naa eejepiyebá u-ádi omú-í." 58 Jesus-di óetu'an, "In dé'ây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsidé-á dínyähsaa, hewänbo naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i wáygé dáykaykhanwówá'amígí' wídinnáhpí." 59 Jesus-di wiyá sen óetu'an, "Naa díyuumá'í." Hebo i' sendi óetu'an, "U-ádi omääpídiibo díwáypunmäe naví tádá dínchuu píhay hedänho donkhä'k'úuwídi." 60 Jesus-di óetu'an, "In dichumuu'in waagin dimuu'indá inbí t'owa dínchuu'in ovâykhä'kw'óení. U-áho ópùn t'owa ovâytu'amídí Jôesi Tádávi'piye dívímääni'in." 61 Wiyá to'wídi óetu'an, "Nanbí Sedó, naa oda' u-ádi omú-í'in. Hebo u-ádi omääpídiibo dípunmäe naví k'aygi'in dovâysengitu'â'amídí." 62 Jesus-di

óetu'an, "Han bi'andáho wí'unchá'muupí Jôesi Tádágí' bit'ôe'amídí. Wí to'wí iwhäädëdi ihayda' tí'ûupiye ibéede'i waagi'ba unmuu."

10

Jesus-di tségintä'di wije (72) senä' ovâysan iví t'ôe díví'amídí

¹ Nă'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wây-á tségintä'di wije (72) senä'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páadé dimú-ídí, i' bú'ây eeje hedá ówinge eejá wáy namän deepiye t'ähki. ² I'di ovâytu'an, "Báyékí t'owa diji' Jôesi Tádágí' ovâywé'ge'amídí, t'owa dâyhäwé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá hâyú wänbo wídijihpí. In t'owa-á Jôesi Tádávi'in ünmuu, hediho iví'piye' úvíjûusu'amí wây-á t'ôe'in ovâysaanídí hedânho báyékí nă'in t'owa ônwé'ge'amídí. ³ Jaho bípûn, năa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye. ⁴ Wíwînchá'hûuwípí, wí múu bînähäwíkuu-ígí' wänbo-á joe, in í'antomuu'inda'dibo ímú-í. Wí'úvíhayjêe'amípí hää p'óegé t'owa bînjay'in thaa t'ähki bînhée'amídí. ⁵ Hedi wáy wí tewhá its'ú' deewá, páadé in t'owa bînsengitu'â'amídí ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykhäge'namí hedânho năa tewhá íthaa'in ánsaaginpidíbo' íkwoní.' ⁶ Wí to'wí háa bîntu'an waa isígí'i na'ándáho', unbí sengitun i-ádí ûnjoekandee-í, hewänbo to'wí iwe na'ándí'ha'bi namuupidá, unbí hí' wí'ûnchá'púuwípí. ⁷ I' tewhá eebo úvíwóyí'ní hedá indádá úvíhúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'âaho it'andân. Năawá hääwá oe-á

wiyá tewhá eeje wí'ímú-ípí wovây'áyîngi'ámídí.
 8 Hedí wí bú' iwe íts'ûndi wovâysígí'andi, hääwí wovâysaa'i bînk'o'í. 9 In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bînhekháamääní, hedí ovâytu'âamí, 'Nää-á Jôesi Tádádí wovâytu'máa iví t'owa ímúunídí.'
 10 Hebo wí bú' ee íts'ûndi wovâysígí'anpídá, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'âamí, 11 'I' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wânbo ívípêedí-í wâykeeyámídí híwó wí'úví'ohpí'in ída'pídí Jôesi Tádáví t'owa ímúunídí.' 12 Naadí wâytu'máa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâytu'an dihaydi, gí'bi bú'win t'owa shánkí dâyt'ôephadekhây máa in Sodom bú'win t'owaví'wedí."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dînpúuwí'in

13 Hedí Jesus ná'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ay Chorazin gin dâytú'o' iwe'in t'ôephade dînpúuwí. In t'owa i' bú'ay Bethsaida gin dâytú'o' iwe'indá wá' t'ôephade dînpúuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jáa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívijâa'anpí. Ná'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytú'o' eeje hân'oe ovây'andáho', in Tyre-'indá in Sidon-'indá wídívihayjê'amípiwän k'oe'i aa díví'aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívíkw'ôeníwän, dâykeeyámídí inbí t'aywó'di dâyjoe'annin.
 14 Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhây máa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedí owáy Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi. 15 Mađi in t'owa Capernaum bú'aywin

di'ánde? oe makówápiye ovâytegekhâymáa'in, hewänbo indá oe péyéyépiyânho diwhavemän."

16 Hedáhá? iví khäge'nin itu'an, "To'wên wovây't'ôeyande'indáho naa wá' dînt'ôeyande waag-ibá díví'o?. Hedi to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá' díjoegi'o?, hedi to'wêndi naa díjoegi'odá gindidi i? to'wí naa dísandi wá' óejoegi'o?."

In tségintä'di wíje (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ää

17 Tí'úugedí in tségintä'di wíje (72) senä hihchangidi diwáy'ää, hedi ditú, "Nanbí Sedó, in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wänbo na'in dí'a'gin, uví khäwä wínkháyä'di." 18 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá' dómû? Satan i? Penísendi oe makówádí tsíkhagipi nake't'ândi, tsígówänú nawândi waabá. 19 Bít'ôeyan, naadi wâyk'û? yä'dâapí'in p'oewaahâa bînt'aanídí, wí pãäyu háa wí ts'e'k'âavi'di úví'ahsaa waagibá, heda shánki kay-á wâymägi in kay i? Penísendi unbí hânbi? únmuu imáa'iví'wedi, hediho há'to häawídí wänbo wovâywa'amí. 20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wovây'a'ginnandi íhíhchan wänbo?, únkây'ä? shánki íhíhcha-i'in unbí khäwä oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i? Yä'dâa'i P'oewaahâadi báyéki hihchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádí heda nää oepaa k'aydá shánki untsonji'i? unmuu. Hedi nã'i häawí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wídâymúunípídí, hedi nã'in namuudi naadi wíkú'daa'o?. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehíhchanmägi." 22 Hedáhá? in t'owa

ovâytu'an, "Naví Tádádí háäwí t'ähkí naví mange dînjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'ûnhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádáda'mân ûnhanginná. Hedá tóebo-á wá' wí'ûnta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dînmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dînhanginná. Hedá wáy wêndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho?"

²³ Hedi iví khäge'ninbí'piye ibeedí Jesus-di ovâytu'an indá' dit'oe-ídí, "Undá híchchan bînmá've-í ná'i háäwí napóe'i bînmúndedi. ²⁴ Wâytu'âamí, báyéki in hân'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádávi tukhe'mindá dida' dâymúuní'in i' háäwí nää bînmúnde'i', hewänbo wídâymû'pí, hedá i' háäwí un í'toe'o'indá dida' dit'oe-í'in, hewänbo wídit'oe'pí."

I' híwó'di Samaria-wi sen

²⁵ Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i namuu'i Jesus-ví'we napówá óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Hähkandi', hân dáy'amí in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?" ²⁶ Jesus-di óetsika'yan, "Hân natû' i' tsontun Moses ita'nandi'? Háä-an iwe nâatunnan?" ²⁷ I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân:

I' shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkây'ä' pín ta'gedi bînsígí-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbi hää iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsaadá."

Hedá wá' natú,

"Háa un wí'bo úvípísígí waagibá, wé'gen t'owa wá' bînsígíhûuwí."

²⁸ Jesus-di óetu'an, "Híwó bihée'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääni."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada? ipikeeyami'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dovâysígi-í?"

30 Jesus-di ónthayyamídí ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú' iwedi i' bú' Jericho iwepiye namän, hedi wên sänmindí óeyâ'di iví aa óep'ädi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû' iwe nak'óedí, hedi p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää. 32 Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá' p'óe p'änäpiye naphadedi iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu'i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú' napówá, hedi óemû'di iví'piye nasehkanápóe. 34 Hediho ee nak'óe iwepiye namäädi iví tsaa eeje olive ka'p'oe-ádi méena-ádi ón'ewedi aa'âydi ónwhi'an, hedáhá' iví búdu eedi óe'í'k'û'di wí whohkwo tewhá iwepiye óeho', hedi iwe óe'âyíngi'an. 35 I' tháwändá wíje thaa t'óe'i chä' iví chä' múu iwedi iwahógidi i' whohkwo tewháwi p'ó'dédí' ón'andi óetu'an, 'Ná'i sen nâ'âyíngi'amí, hedi wíyá shánkí úchá'muudáho' owáy owáy'ää ihaydi wíwá'áa-í.' "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika'yan, "Hân un'ân, wé'idan in poje iwedi i' sen in sänmindí óeyâ'i' ta'gendi óeseegi?" 37 I' háhkandi'di Jesus óetu'an, "Gá i' nasehkanápóe'i'dân." Jesus-di óetu'an, "Ja' ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na'á'dâaji'

38 Jesus-ádí iví khäge'nindádí iwedi dimäädi wí bú'ay iwe dipówá, hedi wí kwee Martha gin nakháwǎ'i'di ovâysígí'andi iví tewhá eepiye ovâyts'úde. 39 Martha-á wí tí'úu Mary gin nakháwǎ'i-á ún'ân, hedi i-á ee nange Jesus-ví ân nú'isóge iví háhkan ônt'ôeyaanídí. 40 Martha hânho najashapoe'o báyékí t'ôe únjidi ovâyhúujôenídí, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti áyîngi wíwóemähpi'an naví tí'úudi wí'bo díjoe'andi i' koegí' dókhây'amídí? Nátu'an díkhäge'nami'in." 41 Jesus-di óetu'an, "Sehkanä Martha, u-á hääwí t'ähkí i'gedi báyékí áyîngidi wóemáa, 42 hebo wí hääwída'mânho ta'gendi natáy, hedi Mary-áho i' ide'man. Hedi nǎ'i shánkí híwó'di namuu'i' ide'mandi-á iví'wedi há'to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge'nin jûusu i'gedi ovâyhá'o'

1 Jesus-á wiyá wǎhǎä ijûusu'o', hedi ibowa ihaydá wêe iví khäge'di'di óetu'an, "Nanbí Sedó, na'in wá' díjûusuhá'an, John iví khäge'nin ijûusuhá'an waabá." 2 Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'andá gin waagi ítúuní: Tádá, uvi kháwǎ wín'a'ginnamí. Uvi tsonkhuu wóegé ówhanbe na'in dítsonnámídí. 3 Thamuwaagi i' húugí' gíntáy'i dímää. 4 Nanbí t'aywó'di dîn'owójé, in na'inbí'piye dívít'aywó'nannin ây'owójénde waagibá. Hedi wíginpúuwípi wǎhphade dítayí'nídí."

5 Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Heyâgú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi

bîntu'andi, 'K'ema, poje pává dípíyémää. ⁶ Wíyá k'ema nángé naphademändi náä naví' napówá, hebo naa háäbo wídînsaapí dókoejôenídí. ⁷ Heyâagú i'di oe ívedi wovâytu'andi, 'Ánpí dí'an, in phódi-áho naphéhto'on hedi naví áyyä-ádí naa-ádí giwho'kw'ó, hediho naa wídînkodipí dáyshaa-ídí háäwí wímäänídí. ⁸ Naadi wâytu'âamí, tobá háäwí wíwovâymäänípí wänbo unbí k'ema únwänpimuudibo', ihayda' bînda'máadáho' ishaa-í, hedi háäwí úntáy'i wovâymääní. ⁹ Hedi hanbá namuu úvíjûusu'andi: Bînda'má've-í háäwí, hediho bînhóení. Bîntuwämä've-í háäwí, hediho bînshaa-í. Bînpópó'âamí, hediho in phódi-áho ungi' wovâyhuu-í. ¹⁰ To'wên ihayda' dâйда'máa'indáho dâyhóení, to'wên ihayda' dâytuwämäa'indáho dâyshaa-í, hedi to'wên ihayda' dâypópó'o'indáho in phódi ingi' ovâyhuu-í.

¹¹⁻¹² "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdí wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídí, ti wí pääyu bînmääní? Hediháa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'âa bînmääní? Joe, há'to'. ¹³ Tobá híwóhpi'in ímuu wänbo undá únhanginná hádídí híwó'di háäwí unbí áyyä bînmääní'in. Hediho shánkí wänbo i' Táda oe makówá na'ándi'di in to'wên óedaa'annin i' Yä'dâa'i P'oewaahâa ovâymääní."

Ditú Penísendi Jesus óekhäge'máa'in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedi wí yä'dâapí' p'oewaahâa ónkhehpiye. I' yä'dâapí' p'oewaahâa napee ihaydi i' sen únhi'kodi, hedi in t'owa ovâyháa'an. ¹⁵ Hewänbo wáy wéndáho ditú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwä'i', i' yä'dâapí'in p'oewaahâavi p'ó'dédi' dínmuu'i'dân

Jesus óekhäge?do ná?in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí ovâykhehpeeyé-ídí." 16 Hedá wây-á wêndá dida? Jesus óetayi?ní?in, hediho óedaa?an wên pínnán taa makówádí ovâykeeyamídí, hedânho dínhanginnáanídí háa Jôesi Tádádí óesandi? namuu?in háa joe. 17 Hewänbo háa díví?ánshaamáa?in Jesus-á ûnhanginná, hediho ovâytu?an, "Wí nangewin t'owa wí?bo dívípihänbodáho? inbí nangeho dâypihá?dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí?bo dívípiyándedáho?, i? k'aygá há?to nakâypúuwí. 18 Hedi hanbá Penísendi wí?bo ipiyándedáho há?to häädi wänbo natsonyêeni. Undi dítu?an Penísendidânho naa díkhäge?máa, hedânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa t'owaví?wedí dovâykhehpiyende?. 19 Hewänbo handidi dovâykhehpiyendedáho?, hádídan unbí t'owa?indi ovâykhehpiyende? Unbí t'owaho dítúuní in ta?gen wí?úvíhée?opí?in. 20 Hewänbo Jôesi Tádáví pínnándânho in yä?dâapí?in p'oewaahâa dovâykhehpiyende?, hedi ná?indiho ûnhanginná Jôesi Tádádí naa dítsondisóge?in. 21 Wí sen kay?i t'ähkí iví k'uuphé hääwídí iví tewhá i?áyîngi?odi, t'ähkí i? hääwí iví? ûnmuu?i? híwó ûnkw'ó. 22 Hewänbo wí to?wí iví shánkí kay?i namuu?ina?äädá i? sendádí iyâa-ídí, i? sen óet'aaní, hedi tobá i? sen kwâk'u hân aa nato'on wänbo?, hedá na?ánde? ná?i kwâk'u aadi óekhäge?namí?in, ná?i wêe sen shánkí kay?i namuu?i?di i? senbí hääwí ônhóeni, hedi iví k'ema?indádí dívíweejé-í. 23 To?wí navi?näpiye namuupí?-á navi?piye háa nachâa, hedi to?wí in t'owa navi?piye ovâymayä?pí?-áho? ovâykhehpiyende waagibá i'o?.

24 “Wí yä’dâapí’ p’oewaahâa wí t’owavi’wedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe ituwämáa, hedi ishaapídáho wí’bo natú’, ‘Wáy dójoe’an diwepiyebá owáymú-í, i’ to’wíwí’piye naví tewhá waagi’bá dînmú’de’i.’ 25 Hedi nawáymää ihaydá ná’i to’wíwí’piye, wí tewhá na’aanándá napi’dindá waabá namuu. 26 Hedáhá’ wíyá napeedi tsé ihay wây-á yä’dâapí’in p’oewaahâa iví shánkí yä’dâapí’in dimuu’in ovâyámá’, hedi ná’i to’wíwí’piyebá ovâyhon iwe dívíthaayé-ídí, hediho ná’i to’wí-á shánkí p’ándíkí’-á napoe’o páadédí namuu’ivi’wedi.”

Háa ta’gendi gihhchanpúuwí’in

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t’owa jáadá kaygá natú, “I’ kwee wóe’ayyandi’ hedá wóetsä’andi-á hihchan imáa.” 28 Jesus natú, “Hebo shánkí dihihchan in to’wên Jôesi Tádáví hí’ dâyt’ôeyande’in hedá dâyt’a’gindo’indá.”

In t’owa dida’ Jesus wí pinnán t’ôe i’amí’in

29 In t’owa Jesus-ví’we shánkí diwé’gepoe’o, hedi ovâytu’an, “Un náäwin t’owa-á yä’dâapí’ unbí wówátsi bînhon. Ihaydá’ wí pinnán taa bînmúunídí Ída’poe’o, hewänbo wêedá’ pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandi’ waagi’bá namúuní. 30 Háa Jonah ûnpóe’in namuudi in t’owa Ninevah bú’win dínhanginná ta’gendi Jôesi Tádádí óesannin, hedi hanbá náä naa t’owa t’ähkígí’ o’aypuyä’i háa dînpúuwí’in namuudi in náäwin t’owa dínhanginnáaní ta’gendi Jôesi Tádádí dísannin. 31 Hedânho owáy i’ thaa Jôesi Tádádí t’owa háa híwó háa híwóhpí díví’annin ovâykeekw’óe’ó

ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédî' namú'de'i' i'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe i-á kayi' wâhãäwi nangedá na'ää häyú Solomon ûnhanginná'di' ònt'òeyaanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, undi naa wíðint'òeyandepí. ³² Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví'ahtuyedi un nääwin t'owavi wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe Jonah-di Jôesi Tádávi tun ovây't'òe'odi hä'in Ninevah-win t'owa dit'oedi indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, unbí t'aywó'di wívinjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ònjoegi'odáho', wên ko wên t'ún pho' dâykée'í waagibá díví'o'

³³ "To'wí wänbo wên phakó iko'andi pho iwe wí'ikaakée'ípí, háa wên t'ún napekichá'nin pho' wí'ikée'ípí, hewänbo wên phakóki eedân ikée'í hedânho to'wên dits'úya'nin i' ko dâymúunídí.

³⁴ T'owavi tsée-á wên phakó ingí' namuu, hedi híwó'nin tsée dínmuudáho in tséedá t'ähki ovâyko'. Hewänbo híwóhpí'in tsée dínmuudáho' t'ähki ovâyphakhunjo' waagi'bá dínpo'e'o.

³⁵ Hedânho úvi'áyîngi'amí unbí tséedí in ko óetsudemääni'in, khun ni'ge wí'íyêenípídí. ³⁶ Wí to'wí ta'gendi ûnkonândá hedá wáygé wänbo wí'ûnphakhunáhpídá, t'ähkího ûnkohkeenáani, wên phakó ûnkohkay waagibá."

Jesus-di in Pharisees-ádi in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí ovâytu'an t'òephade dínpuúwí'in

37 Jesus ihí'bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá eepiye dats'úndi Jesus ihúusóge. 38 I' Pharisee óeháa'an Jesus óemû'di ihúusógedi wa'di iman'owídipídibo' in Hudíyoví kuu waagibá. 39 Hediho Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Naa dînt'ôeyan, un Pharisees-á t'owa waaginbá ímuu inbí húugî' k'édé-á sã'wé woegi'-á já'wédída' dâý'owídinde'in. Undá ídá' híwó íkeet'ôení'in, hewänbo unbí pí'nä khó'jé nakeet'óepí iwá hã't'aa'inda' hedá yã'dâapi'inda' ímuu. 40 Un ánshaapi'in, Jôesi Tádá-á hääwí nakeet'óe'i' ipaa. Ti i'ba hääwí nakeet'óepí' wá' wí'ipaapi'an? 41 Ünkhây'ã' hääwí unbí sã'wé únsaa'i' in sehkanäwó diwówáji'in bînmääní'in, handidibo yã'dâa'in wówátsi bînhúuwí.

42 "T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' su'ts'ígí'-á tsímáháa-á hedá wé'ge'i hääwí ha'wâagi'i' bînpaye iwedi tä taa únkwl'ondi Jôesi Tádá wêe bînmä', hewänbo t'owa-áho ta'ge wíwîn'ohpí hedá Jôesi Tádá-á wíwînsígípi. Hääwí bînt'andedi ta'gendi ünkhây'ã' tä taa únkwl'on diwedi Jôesi Tádá wêe bînmääní'in, hewänbo wí'ún'ôede-ípi nã'i wé'ge'i híwó'di hääwí wá' úví'âamídí. 43 T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' méesate páadépiye úvíkw'ôení'in wovâyhí'an, hedá oe búu pingge wovâyhí'an t'owađi a'gindi wovâysengitu'âamí'in. 44 T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhã'kw'ódi eeje nataamuupí' waaginbá ímuudân, t'owa díví'ãhsahondi wídínhanginnáhpí

iwe nakw'ó'nin." *

⁴⁵ Wí Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'ḍi óetu'an, "Háhkandi', in Pharisees-bi'gedi ha'wâa bihé'e'odi na'inbi'gedi wá' jänákí bihé'e'o'." ⁴⁶ Jesus natú, "T'ôephade un Hudíyoví khuu bînhá'o'in wá' únpúuwí. In t'owa kây'i hääwí díví'amí'in bîntu'o', hewänbo undá hây wänbo wíwînkhäge'dopí dây'amídí. ⁴⁷⁻⁴⁸ T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâykhä'kw'ódi eeje bînkodi'odân, inbá unbí hehääwin thehtáy pahpá'indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn'andi nakeepoe'o únchanpóe'in háa unbí páadé kã'ää'in díví'annin híwó namuu'in, gá indá in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodi'odân. ⁴⁹ Hedânho Jôesi Tádá báyéki hangintan imáadí ginnân natú, 'Naví tukhe'mindá hedá naví t'ôekhuwa'indá in t'owavi'piye donsaaní, hedi in t'owadi wáy wên in dovâysannin jänákí ovây'amí, wáy wëndá ovâyhãnú-í.' ⁵⁰ Hediho un t'owa nääwin wovâychänukhây máa in Jôesi Tádáví tukhe'min nää oepáa k'aydi nakhí'jen dihaydibo' ovâyhánúdí. ⁵¹ I' páadé óehay'i-á Abel namuu, hedi i' tí'úugé óehay'i-á Zechariah-á namuu, i-á i' méesate-á i' antáa já'wé nak'óe'i-á inbí pinudi óehay. Naadi wáytu'âamí, undáho in t'ähki ovâyhánúdí ta'gendi wovâyguhchänukhây máa. ⁵² Un Hudíyoví khuu bînhá'o'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bînkaajo waagibá úví'o', in t'owa wídi'hãhpúuwípídí. Undáho wí'íhãhpóepí,

* **11:44** In Hudíyo wí penípho iwe díví'ãhsaadá, dínkhäk'óe inbí méesate ee dits'úuní'in páadé dívíkhây'anpídíbo' inbí khuu dínmuu waa.

hedí in wé?gen t'owa diháhpúuwí?in dida?indáho wíwînmáhpí diháhpúuwídí.”

⁵³ Jesus ná?i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedí i? thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádi dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhäädé? t'ämäge i?gedí óetsika?yamídí. ⁵⁴ Wên phay igî? nawhêe-ídí ònk'úya? waabá muu?in bínkaajo waagibá úví?o?, in t'owa wídiháhpúuwípídí. Undáho wí?iháhpóepí, hedí in wé?gen t'owa diháhpúudívi?andi ditsikha wên háawên híwóhpí?in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge?nin itu?an díví?áyîngi?amí?in

¹⁻² Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé?geji?, hedí hânho dibá?yendi dívídachânu?o?. Jesus-di in t'owa ovâyhée?an, hebo iví khäge?nin páadé itu?an, “Úví?áyîngi?amí hä?in Pharisees waaginbá wí?ípúuwípídí, indá paa dívíjánúmáa?in waaginbá dimuu. I? híwóhpí? díví?o?i-áho dínsôe-í oewáasee ná?i oewáa iwe nato?ondi nasô? waagibá. Hedí hanbá t'ähki nää nakumuk'óe wânbo nakumukhuudee-í, hedá t'ähki nää nakaak'óe wânbo óepeeyé-í napu?wäänídí. ³ Hediho wên háawên phakhun dee itú?indáho?, thaadi dit'oe-í, hedí wên háawên to?wíví oje phóge bînsänhée?andi in phódi nati?dindi, indáho wha?k'aydi dívítuwéenu-í, t'ähki dit'oe-ídí.”

Jôesi Tádádá?mân âykhunwôeda?i

⁴ “Navi k'ema?in, wâytu?âamí, wíwînkhunwôeda?ípi in to?wên unbí tú? dâyhâanú-ídí dínkodí wânbo shánki wovây?amídí wídínkodípi.”

5 Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bínkhunwôeda'í'i': Jôesi Tádá-ânho bínkhunwôeda'í. I-á ûnkodi wovâyhâanú-ídí hedá wá' ûnk'óe péyégepiye wovâysaanídí. 6 P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áadepi'an. Hewânbo tobá wâhphade dichâ'muupí wânbo Jôesi Tádádá wêe wânbo in diwedi wí'óe'ódéndepí. 7 Hewânbo undá Jôesi Tádágí' báyékí tsídéví shánkí íchâ'muu. I-á ûnhanginná háyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wânbo', hediho wí'íkhunwôeda'ípi."

Jesus-ví'piye ívíwâyundeda'ho gínkhây'â' han gitúuní'in

8 "Naadi wâytu'âamí, to'wên in t'owaví páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní innân naví'in dînmuu'in. 9 Hewânbo to'wên in t'owaví páadépiyebo ditú'in naví'in wídimuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní naví'in wíđínmuupí'in. 10 Nakodi t'âhki t'owa dín'owó'jaynídí hääwí híwóhpi dívíhée'annin naví'gedi, naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' omuu'i', hewânbo to'wên jänákí i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedi dívíhée'annindáho há'to dín'owó'jayní.

11 "Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédí'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovâytnjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'âyíngi-ípi háa ítúuní'in úví'aywoenídí, háa úvíhée'amí'in wíwovây'âyíngimäänípi, 12 gá ihaydáho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hí' wovâymaßnídân hedânho híwó úvíhée'amídí" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapî' namuu'ivi'gedi ovâytu'an

13 Wí sen in t'owaví jâa naji'i'di Jesus óetu'an, "Háhkandi?, naví pá'dây dîntu'an i' háäwí nanbí tádádí na'in dînjoe'andi naa-ádí iweejé-í." 14 Hebo Jesus-di i' sen óetu'an, "To'wídí wänbo naa wíđink'û'pí otúunídí háa unbí háäwí dänweejé-í'in." 15 Hedáhá' Jesus-di t'ähki in t'owa ovâytu'an, "Häädí wänbo t'ähki úví'áyîngi'amí hedânho ha't'aa'inda' wí'imúunípidí. To'wí wänbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyékí háäwí ûnwänpikw'ôndibo'."

16 Hedáhá' ná'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyékí ûnpayedee. 17 Hedího ginnân na'ân: "Wähäë naví háäwí dînpaa'i donkw'ôení wíđinnáhpí. Hân hîn dáy'amí? 18 Ma' ginnân dáy'amí: Naví denkwo'i tewhá donts'ávedí wiyá shánkí he'endi donkw'ôení, hedího ee naví táhtândá naví wé'ge'i háäwí-á dondenkw'ôení. 19 Hedáhá' gindá opitúuní: 'Nää-áho báyékí híwó'di háäwí híwó hay paayogi' dîndenkw'óho', nää-áho wiyá wíđáy't'ôe'amí. Húukandá suwä-á dá dáy'amí, hedá naví wówátsi-á híhchandi donhúuwí.' 20 Hewänbo Jôesi Táadádí i' sen óetu'an, 'U' ánsaapî', nää khunbo uví wówátsi wínkekhâymaa. Ihaydáho to-an hä'i háäwí ugí' mändenkw'ódi'i' ikhonkhâymaa?' " 21 Hedí Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyékí háäwí dâydenkw'óe'ó'in hewänbo Jôesi Táadá-á natû' ta'gendi kodit'owa wídimuupí'in."

Jesus-di ovâytu'an háäwí i'gedi wíđi'áyîngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâytumáa, wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi i' koegi' úntáydi íwówáyêenídí, háa i' aa úntáydi unbí tú'gi'." 23 Unbí wówátsi-á shánki únchä'muu koegi'da'bi'wedi, hedá unbí tú'-á aada'bi' shánki únchä'muu. 24 In odovi'gedi úví'ánshaa'amí. Indá wídayko'jikopí, hedá wídayhääwé'ge'opí, hedá wáhää dâyhääwidenkw'ôeni'i wânbo wídinnáhpí, hewânbo Jôesi Táadáho ovâyhúujómä'. Hedi undá shánki íchä'muu ná'in tsídevi'wedi. 25 Wénä wí wânbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wânbo bîntää-í íwânpi'áyîngidibo'. 26 Hääwí hýää'i ha'wâagi'i wânbo há'to úví'amí, hediho háadan wíyá hääwí i'gedi úví'áyîngimä'? 27 Úví'ánshaa'amí hä'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'óe waa. Wídivít'ôe'opí wídaypa'p'ándepí wânbo', Jôesi Táadá sa'wó'di aa waagi ovâymä'. Solomon-dá hânho hay'i namú'de wânbo' i' póvi waabá sa'wó wí'i'awepí. 28 Jôesi Táa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yâvigi' ônpaa, tobá ná'i phé'yâvi-á wêe thaada' nasaa wânbo hedá wíyá tháwándáho t'owa dâypa'kw'ôeni dâyhääháa'amídí, hediho un wá' shánki híwó wânbo wovây'aawé-ípi'an. Undá únkhây'ä' ná'in úvíwääyú-í'in, hewânbo hýääda' wâyü bînmáa'in ímuu. 29 Ihayda' wí'ítú'be-ípi, 'Hää-angú âyk'o'í, hää-angú âysuuwá-í?' Wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi i'gedi. 30 T'ähki t'owa Jôesi Táadá óetaapi'indá hânho dívíwânpikhääde ná'i hääwí dâyhóenídí, hebo unbí Táadá oe makówa na'ândi-á ho ûhanginná undá úntáy'in. 31 Undá shánkidí únkhây'ä' Jôesi Táadáví tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedi gin úví'andáho

nă'i hăäwí úntáy'i bînhóení.

³² “Wí'íkhunwôeda'ípí tobá hýäädí wên k'úwá waa íji wänbo'. Unbí Tádá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwídí. ³³ Hăäwí únk'ó'di' bînk'ú'ch'âaní, hedi i' chă'dá in sehkanăwó diwówáji'indá bînmăäní. Gindidáho wí chă'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hăäwí únchă'muu'i-á oe makówá úndenkwođee-í. Íwá hăäwí unbí' únmuu'i há'to únháanı, háa wên sänmin wänbo há'to dâytăägé-í, háa wên khă'nin wänbo há'to dâyhă'ní. ³⁴ Wăhăä unbí hăäwí únchă'muu'i' únk'w'ôn diwebá unbí pí'nă khó'jé ída'í íkwoní'in.”

Jesus iví khăge'nin itu'an dikhâymuúni'in

³⁵⁻³⁶ “Wên t'ôe'in waabá únkhây'ă' ímúuní'in, inbí p'ó'dédí' wên khóhtsaă shánkí'eedi iwedi iweemá'ídí dâyt'síkha'máa'in. Indá dívít'ôe'amígí' di'aamuu, inbí phakó-á dínkomuu, hedânho napówá ihayđi oe phóđi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í. ³⁷ Nă'in t'ôe'in inbí p'ó'dédí' dínpówá ihayđi áyîngíđi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'ăamí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukhâysaa-ídí, hedi ovâytu'ăamí dívíkw'ôení dívíhúuyamídí, hedi hăäwí ovâysaa-í. ³⁸ Tobá khun pinuđi háa shánkí hăäđanho nanân wänbo na'ăă ihayđi, dikhâymuuđi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í. ³⁹ Nă'in ta'gendi únhanginnáanı: Wí to'wí úntewhák'ôe'i hăäđi wí sänbí' i' tewhá eepiye na'ăă'in únhanginnândáho', há'to óemăäní in phóđi ithâanı'in háa wháphóđi ihâave-í'in nats'úunídí. ⁴⁰ Hedi un wá' íkhâymuúni, gá naa t'owa t'ăhkígí'

o'aypuyä'i' omuu'i wá' hãädi nanân wänbo' owáy'äädân, dít síkha'máapí ihaydi o'ä'."

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti na'inda'mân ná'i hí' dítumáa, háa t'ähkí in wé'gen t'owa wá' ovây tumáa?" 42 Jesus-di óetu'an, "Wí t'ôe'i hãäwí nawó'ná'di' híwó i'o'i hedá híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkhây'ä' ímúuní'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'di óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dín múunídí, hedi inbí koegí' hãäwí ovây mädân, dít síkha'máaäänídí hãädi ihaydi napóe ihaydi. 43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'di gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihaydi. 44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'di gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'ähkí iví hãäwí ôn'áyînmá've-ídí. 45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amívi'wedi wí'bo natúdáho', 'Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ää-ídí, hediho in wé'gen t'ôe'in kwiya'dá sená'dá ovây mahpúovây mädân, dít síkha'máauchänúmáadá, hedi i-á húukangí'-á suwägí'-ádída'ba-á namuudá, hedá naháapoe'odá, 46 gin i'andáho' iví p'ó'dédí' ûnwáy'ää-í óetsíkha'máapídí, hãädi i' t'ôe'i' ûnhanginnáhpí ihaydi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchäänú-í'in, hedá óesaaní in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'inda' dimuu'in dikw'ôn diwepiye. 47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûnhanginnân wänbo hãäbo wí'i'anpídí, i-áho báyéki whädidi óetuhchäänú-í. 48 Hewänbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindidi ûnkhây'ä' whädidi ótuhchäänú-í'in, hewänbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídí, i-áho wähpade wí'óetuhchäänú-ípi. To'wên t'ähkí báyéki ovây mägi'indáho báyéki bá dínkhây'ä'

dâywáymääní'in, hedi to'wên inbí mange báyékí ovâykw'ódi'indáho báyékí bá dínkhây'ǎ' iwedi díví'amí'in."

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwíjêkhây máa

⁴⁹ "Naa nää oepáa k'aydipiye o'ǎǎ wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in. ⁵⁰ Naa dínkhây'ǎ' dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'ná khó'jé hânho ochanpúuwí gin dînpóe píhay. ⁵¹ Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa nää oepáa k'aydipiye o'ǎǎdibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í. ⁵² Nää iwedáho gin waagi namúuní: Mađi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwíjêdedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedá wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichaa-í, hedá in pojedá in wíjeví'piyá. ⁵³ I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádáví'piyá. I' jiyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jiyáví'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'iví'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-í t'ǎhki háäwí i'gedi

⁵⁴ Hedáhá' in báyékí t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ǎđi bînmú'di, wese ítû' ikwahkhây máa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwíđân. ⁵⁵ Hedi oe aakonpha'gedi wovâywaanámá'di, ítû' hânho itsáwǎkhây máa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwíđân. ⁵⁶ Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waá-á nakeet'óe waa bînmúndedi únhanginná háa nanáaní'in, hedi

háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i háäwí náä nǎ'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?

Jôesi-ádí híwó'gí ó'an wa'di úkodidibo'

57 “Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpi únhanginnáanídí wé'i wí háäwí híwó'di namuu'in úví'amídí? 58 Heyâagú wí to'wídí háawên wovâychänundedi hedá wovâytunjó'diwehondá, wa' ímändibo' i-ádí úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'äädí-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho mađi i' tsondidáho i' pan áyi'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí. 59 Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'äädí-í háyú íphaamuu t'ähkí úvíwá'âa píhay” gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-í

1 Ihayháäbá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpoé'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di nǎ'in Galilee'in ovâyhánú wa' dâj'anímâahánúndedibo Jôesi Tádá óemäänídí. 2 Jesus-di ovâytsika'yan, “Hedi hân í'ánde”? Ti há'in Galilee'in ha'wâa dínpoedíbo shánkí t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galileewinbí'wedí? 3 Joe, há'to?. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjoé'anpídá íchuu-í. 4 Hedi in tǎ'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhánú'in i' tewhá tu'wändi dínkanuđi, hândá inbí'gedí í'ánde”? Ti indá shánkí híwóhpi díví'o'indá dimuuwän in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

⁵ Joe, há'to?. Wâytu máa, undá wá' unbí t'aywó'di bîn joe'an pídá íchuu-í."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ovâyhée'an hääwi ovâyhá'amídi

⁶ Hedáhá' ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâytu'an: "Wên fig tay wí senbí nava iwe ûnchá, hedi i' sen namää ihäap'aynuuwá-ídi, hebo hääbo wí'ishaapí. ⁷ Hediho iví nava t'ôe'i itü'an, 'Ót'ôeyan, náä-ádiho poje paayoho o'ää donhäap'aynuuwá-ídi ná'in tay iwe, hewänbo wa'di hääbo wídonshaapí. Náts'a', nawänpidachá.' ⁸ Hebo i' nava t'ôe'i'di óetu'an, 'Naví tsondi', wiyá wêe paayowän náasôemääni, hedi ee napúuji' i'ge donahpaá-í hedá dósá'kw'ôeni. ⁹ Hediho náä wiyá paayo nahäap'aypóedáho', híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í. "

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkháa'an

¹⁰ Wí kaykhanwówá thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'. ¹¹ Wí kwee wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tá'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí. ¹² Jesus-di i' kwee óemú'di óetu'an, "Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i wínjáa'amí." ¹³ Hedi i' kwee óetägedi wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

¹⁴ Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówá thaa Jesus-di i' kwee óehkháamägidi, hediho in t'owa ovâytu'an, "Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i

wí thaa wänbo í'ää-í wovâyhehkháamäänídí, í' kaykhanwówá thaa-á joe." 15 Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídí wänbo un diwedi unbí wáasi háa búdu wíwînwhisuudepí'an hedânho phékhkaa iwedi napee-í hînp'oemäänídí? 16 Hedí nãwe nã'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu'i naji', i-á i' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'äädi-ídí kaykhanwówá thaa nanân wänbo?" 17 Hediho t'ähki in óetunsúumáa'in diwôeda'póe, hedá t'ähki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ähki hääwi he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhé'e'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ni'gedi ovâyhá'amídí

18 Jesus-di wiyá ovâyhé'e'andi ovâytu'an, "Hân wâytu'amí únhanginnáanídí háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hää waagi namuu'in? Gá ginnân: 19 Wí hínchää'i mustard ko'ji wí sen ikê'di iví nava iwe ikoe'i waagi'ba namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedí in tsídé dívishunwãve i' wa'jáy khóe eeje dâyyãhpa'ídí."

20 Hedá wiyá ovâytu'an, "Hân wâytu'amí wâythayyamídí hää waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in? 21 Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyéki khändádi iwóndi' waagi'ba namuu, hedí nasôedi hanwaapídíbo' i' oewáa t'ähki napee."

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyää saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedi i' bú'ây eeje ówînge eejá namändi t'owa ovâyhâhkanhon. 23 Hedi wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyäädi t'owada' ovây'aywoeni?" 24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyää saygi'inda' namuu, hediho hânho úvíkhää-í iwe its'úunídi. Wâytu'âamí, báyéki un itsudeda'í, hebo há'to únkoedi-í. 25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédi' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedi un ho its'úhpi'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedi bînpópó'odi ítúuní, 'Nanbí Sedó, nâ'in phódi dînhuu hedânho gits'úunídi.' Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi.' 26 Hedi undi bîntu'âamí, 'U-ádi ívîhúuyan, hedi nanbí bú' iwe u'di díhá'an.' 27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wíðînhanginnâhpi. Un yä'dâapi tsiyekannin ímuu'in, navi'wedi bíjâatää.' 28 Hedi Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'âhki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwâkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho ít'aydi úvísihtäâkhâymaadáhá' úvíwä'ts'eekhâymaa. 29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedi dínshánki'eedinân waabá dínpuuwí. 30 Hedi ihaydi wên to'wên nää tí'úugé'in waa dínchaa'indá p'ó'dédi'in dipúuwí, hedi wên to'wên p'ó'dédi'in dimuu gin di'ánde'indáho tí'úugé'indáho dipúuwí."

*Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-
indá óejoegi'an*

31 Ihayhääbá wên Pharisees-á oe Jesus na'än diwá dipówádí óetu'an, "Shánkí híwó nãwedi unmú-í, gá Herod í' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyí'in nada'dân." 32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an hä'i p'óséwhâa, wí hâyú thaawän t'owa dovâyhekkháamá've-í, in yä'dâapí'in p'oweahâa-á dovâykhehpíye'be-í, hedì ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í. 33 Hewänbo nää nã'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi óehaydá, nakhây'ä' oe Jerusalem diwedá'mânho ûnpúuwí'in.

34 "Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádáví tukhe'min bîndahánunde', hedá in t'ôepä'aa'in Jôesi Tádádí unbí'piye wovâysannindá bînk'usäyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wídímähpí. 35 Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wiyá undi dímúuní owáy i' thaa napówá píhay naví'gedi ítú ihaydi, 'Jôesi Tádádí híwó óe'âamí i' to'wí ônk'û'i' na'ää-ídí.' "

14

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ônehkháa'an

1 Wí kaykhanwówá thaa Jesus wí p'ó'dédí' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídí, hedì in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemúnde'. 2 Wí sen iví nú' na'än, i-á iví tú' t'ähkí hânho ûnteemuu. 3 Jesus-di in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, "Ti

iʔ tsontundi naʔin dímäʔ wí toʔwí kaykhanwówá thaa nanân wänbo âyhehkháamäänídí háa joe?”
 4 Hewänbo indá háabo wíditúhpí. Hediho Jesus-di iʔ sen óetägedi óehhkháamägi, hedi iwedi óesan.
 5 Hedáháʔ ovâytuʔan, “Wênä wí un wí eʔnú háa wí wáasí úʔändiʔ wí pʔobúʔ iwe nakeʔtʔändi, ti wesebo wímänwhahkáyjípíʔan tobá kaykhanwówá thaa nanân wänboʔ?” 6 Hebo háawin wên wänbo wíđinhanginnáhpí óetuʔamíđi.

Jesus-di ovâytumáa wíđívípitaygé-ípi

7 Hedi Jesus-di ovâymûʔ wáy wên ovâyhúutuʔannin in shánki kwʔáyeʔinbí soge eeje dívíkwʔóeʔóđi, hediho náʔi tumakhe ovâytuʔan:
 8 “Wí toʔwíđi wí khóhtsaḡ shánkiʔeedipiye wovâytuʔandá, in kwʔáyeʔin dimuuʔinbí soge eejá wíʔúvíkwʔôenípi. Mađi wây toʔwên unbí shánki kwʔáyeʔin dimuuʔin wáʔ ovâyhúutuʔan,
 9 hediho iʔ toʔwí in wéʔgendáđi undáđi un tʔähki ihúutuʔandiʔdi wovâytuʔâamí, ‘Un bíhadi, náʔin wéʔgen senäʔ náwe dívíkwʔôení, hedi íwôedaʔpóedí úvíkwʔôení wáy in shánki áagéʔin dívíkwʔóeʔó eeje.
 10 Hewänbo wovâyhúutuʔandá gin úvíʔamí: In shánki heʔennin dimuupiʔinbí soge eeje úvíuní, ‘Häʔindá hîn kwʔáyeʔinnânkun dimuu.’ 11 Toʔwên tʔähki heʔennin dívípipaʔindáho híʔinnin ovâypaʔí, hedá toʔwên híʔinnin dívípipaʔindáho heʔennindá ovâypaʔí.”

12 Hedáháʔ Jesus-di náʔi sen iʔ óehúutuʔandiʔ óetuʔan, “Wên shánkiʔeedi mänpaadi tobá hääđi nanân wänboʔ, wímänhúutuʔâamípi uví kʔemaʔindaʔ, háa uví páʔdâyʔindá tíʔúuwíndá indaʔ, háa uví maatuʔindaʔ, háa uví ówínn dimuupiʔinbí

soge eeje úvíáʼin kodit'owa dimuuʼindáʼ. Indáho wóewáyhúutuʼâámí, hedi gindidiho wóewáʼâ-í. ¹³ Hewänbo wên shánkíʼeedi mänpaadá ovâyhúutuʼâámí in sehkanäwó diwówájiʼindá, in dikhóhaymuuʼindá, in ditsiʼdeeʼipiʼindá, hedá ditsít'aamuuʼindá. ¹⁴ Gin biʼandáho báyéki unhíhchaaní. Indá háʼto dínkoedí-í wóewáywáʼâ-ídi, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi taʼge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydi Jôesi Táadáho wóewáywáʼâ-í.”

Jesus-di wên shánkíʼeedi iʼgedi ovâytu máadi hääwí ovâyháʼan

¹⁵ Wí toʼwí iʼ määsa naʼändiʼ náʼi natʼoedi Jesus óetuʼan, “In toʼwên oe makówá dikwoníʼin híhchan dâymáʼve-í. Indá wí shánkíʼeedi nanáʼ diwe dikwʼôn waabá dínpuuwí.” ¹⁶ Hebo Jesus-di óetuʼan, “Wí sen wí hayʼi shánkíʼeedi ipaa hedi báyéki t'owa ovâyhúutuʼan. ¹⁷ Nahääwikhâymuu ihaydi iví tʼôeʼiʼ ituʼan, ‘In t'owa ovâytuʼâámí, Bíkäʼve, hääwí tʼähki nakhâymuu.’ ¹⁸ Hedi tʼähkídiibo wíʼinbo diʼowójédaʼpóe. Wí wêe natú, ‘Naa wí nava dontsʼankumä hediho omän donmúunídi. Nâatuʼâámí dînʼowóejé-ídi iʼ shánkíʼeedipiye wídînpuhkodipídi.’ ¹⁹ Wíyá wêe-á natú, ‘Pʼánú puʼwaʼin wéyu dontsʼankumä hedi omän dovâyjâyyé-ídi, hediho nâatuʼâámí dînʼowóejé-í iʼ shánkíʼeedipiye wídînpuhkodipídi.’ ²⁰ Hedá wíyá wêe-á natú, ‘Naa dáytsʼankhóʼyâʼ, hediho wídînkodipí omú-ídi.’ ²¹ Iʼ tʼôeʼiʼ nawáymäädi iví pʼóʼdédíʼ ituʼan háa ditúʼin, hedi iʼ pʼóʼdédíʼ natʼayjaapóedí iʼ tʼôeʼiʼ óetuʼan, ‘Ówänäkiʼ iʼ búʼwi pʼóegé eeje iʼ pʼôeʼây eejá ópûn,

in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymuu'indá ditsí't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipi'indá ovâymá'í. ²² Hedího i' t'ôe'i namää, hedí nawáy'äädi óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagi' najâaná.' ²³ Hedího iví t'ôe'i' itu'an, 'Ópûn oe p'óegé he'endi-á hí'índi-á oe bú' já'wé eeje, hedí kay'indi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'ää-í hedânho dit'owabá'yaynídî. ²⁴ Wítumáa, in páadédî ovâyhúutu'annin diwedî tóebo naví shánkí'eedi koegi' há'to ik'o'í.' "

Jesus-di ovâytu'an nabâapu'wan ta'gendi iví khäge'nin dipúuwídi

²⁵ Hedí Jesus iwedî namäädi wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedí ibéedî ovâytu'an, ²⁶ "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídî, hewänbo naaho shánkí wídísígípídî iví tádá-á jíyá-á inbí'wedî, háa iví kwee-á áyyää-á pá'dây'indá tí'úuwindá inbí'wedî, hedá iví wówátsiví'wedî wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí. ²⁷ Wí to'wí iví phé'win ihonpídî hedá naa díyuuhonpídî, há'to naví khäge'di napúuwí. *

²⁸ "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, häyú chä' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûnhanginnáanídî háa ihay chä' imáa'in iboewá-ídî háa joe. ²⁹ Hedí páadé imaapaapídî mađi iví tepúđa'mân iboewá-í, hedí i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídî, hedí in to'wên gin

* **14:27** Nã'in natunda', dikhâymúuní dâyt'ôephaadé-ídî, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

ûnpoe'odi dâymû'indáho ônp'áhká've-í, ³⁰ hedi ditúuní, 'Nă'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.' ³¹ Hedá wí nangewi p'ó'dédi'-á wétä maapaasôn (20,000) sundado ûnk'w'ó'di wiyá nangewi p'ó'dédi' óeyâa-ídi namäädá, hedi nă'i-á tä maapaasônđá'ba (10,000) ûnk'w'ó, wa'di dívíyâ'pídibo' i' tä maapaasônđá' ûnk'w'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedi ipitsika'yâamí háa nat'anpúuwí'in háa joe. ³² Hedi nat'anpúuwípídáho' wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädibo' iví t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédi' ôetsika'yamídi háa dän'amí'in hedânho dányâa-ípídi. ³³ Hediho un wá' hanbá híwó úv'ánshaa'amí. Unbí hääwí ijoekanda'pídáho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú ivi khäge'nindá aayäa waaginbá dimuu

³⁴ "Aayäa-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wiyá áhsää'i napúuwí. ³⁵ Nă'i aayäa na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídi nandádi háa nasátábóedí'ändi-ádi wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähki naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaaní'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeje'i'ivi'gedi ovâytu'an

¹ Báyékí tax phahsannindádi hedá wé'gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytu'máa'indádi di'ää'ä Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídi. ² In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi háa napoe'o'in

wí'ovâyhí'anpí, hediho ditú, "Nă'i sendá hă'in t'aywóhkannin ovâysígi'o hedá indádá ihúujo'."

³ Hediho Jesus-di in Pharisees nă'i háhkanġi' hí' ovâytu'an: ⁴ "Wí sen tăgintă (100) k'úwá ipamáadi, wí wêe ûnpedeedi hân i'amí? Gá in whăgintă'di whănu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídi namú-ípi'an i' wêe napedee'i' óenuuwă-ídi ishāa píhay. ⁵ Hedi ishāa ihaydi hânho nahíhchanpóedi iví k'uuwoe eedi ik'úuwí, ⁶ hedi ivi'piye iho'di t'ăhki iví k'ema'indá iví ówínă'indá iví k'aygipiye ituhkannamí, hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, gá năă-á naví k'úwá dînpedee'i donshaadân.' " ⁷ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, oe makówá wă' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wânbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewânbo whăgintă'di whănu (99) t'owa di'ánde'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbi'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí."

Wí kwee wí chă' wáy iho'ivi'gedi Jesus-di ovâytu'an

⁸ "Hedi wí kwee tă ihay kwăk'u ts'ă'i chă' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amípi'an, hedá iví tewhá ee t'âmăpiye i'aa'amí i' chă' inuuwă-ídi ishāa píhay. ⁹ Hedi ishāa ihaydá iví k'ema'indádi hedá iví ówínă'indádi iví k'aygipiye ituhkannamí hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, năă-á naví kwăk'u ts'ă'i donwáyho'i donshāa.' " ¹⁰ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wânbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepă'ăa'in dívíhíhchando'."

Jesus-di wí e'nú napedeeji'ivi'gedi ovâytu'an

11 Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Wí sen wíje e'nún ún'án. 12 I' tí'úugé'i' e'nú iví tádá itú'an, 'Táa, náa naa dí máä uví háäwí iwedi i' dín'ä'i'. Hedího i' tádá i' háäwí ûnk'w'ó'di' iví wíje e'nún ovänwíje. 13 Wíyá háyú thaa naphade ihaydi ná'i tí'úugé'i' e'nú iví háäwí iku'ch'áakídí iví tádávi k'aygidi napee i' chá' wóegé, hedí wí nange kayí' naná' diwepiye namää, hedí háa nawänpida' waagi iví wówátsi ihondi iví chá' t'ähki iwänpíhánú. 14 Iví chá' t'ähki ihánú ihayháäbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hedího háäwídi iví wówátsi i'amí'in wí'ûnk'w'óhpí. 15 Hedího it'ôenuuwä-ídí namää, hedí wí sendi óet'ôemägidi owáy iví nava iwáygépiye óesan iví pehtsude ovâyhúujôenídí. 16 Hânho nada' i' háäwí pehtsude dâyk'ó'i wänbo ik'o'í'in nashu'múunídí, khúnkhowa háäwí namuu wänbo', hebo to'wídi wänbo koegi' wänbo wí'óemägipí. 17 Hedáhá? wí thaa iví hangintan iwáyké'di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wänbo háyú dívíshiwí wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegi' dínkw'ó, hedá shánkí wänbo-á dínkw'ó, hedí náäwá naa-á ohahchuwamää'ädá o'án. 18 Naví tádávi'piye omú-í hedí dótú'âamí, Táa, naa dáyt'aywó'nán i' makówá na'ándiwí'piye, hedá uví'piyá. 19 Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítú'âamídí, hewänbo uví t'ôe'i waag-ibá dí má've-í.

20 "Hedího iví tádávi'piye namää, hewänbo wa' kayí'di na'ädíbo' iví tádádí óemû', hedí i' tádá iví e'núví'piye nasehkanápóedí i' e'núví'piye i'ää hedí óeba'aa'andá óesígip'ohtsää. 21 Hedí i'

e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, naa dáyt'aywó'nan i' makówá na'ándivi'piye hedá uvi'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uvi ay gin wíyá dítu'âamídí.'
 22 Hewänbo i' tádá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwänäsadi wên sa'wó'nin k'éwé'in to binmá', hedi binto', hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an. 23 Hedá i' wáasí'ay âytû'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánki'eedipa'í. 24 Nă'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewänbo năä nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewänbo năä-á donwáyshaa.' Hediho dâyshánki'eedipaa.

25 "Nă'i t'âhkí napuwamän dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji', hedi iwedi na'âdi owáy tewhá tsowa wáy napowa'â' ihaydi dâykha'wodá dâypúwhä'odá hedá dívíádéndedá nat'oe. 26 Hediho wí t'ôe'i óetuhkännandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o?' 27 I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Uví tí'ûu-ân iwáyweekán, hediho unbí tádá natsonpóe i' wáasí'ay âytû'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpibo ûnwáypówádân.' 28 I' páadé'i e'nú nă'i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tádá ûnpeedi óedaa'an nats'úunídí. 29 Hewänbo iví tádá itu'an, 'Ot'ôeyan tádá, naa báyekí paayo hânho ugí' dáyt'ôemáa, häädi wänbo t'âhkí háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo', hewänbo wí k'úwá'ay sí'jaa'i wänbo wídímägipí naví k'ema'indádi donshánki'eedipa'ídí. 30 Hewänbo nă'i wêe e'nú uvi' úmuu'i-á hääwí t'âhkí nâamägi'i' ipedee'an. Iví chä'dá t'âhká ihánú a'yûn t'aywóhkannin dimuu'indádi iwho'k'úwídí, hedi năä iweekándá i' wáasí'ay âytû'o'i-á i'gí-á mânhay.' 31 I' tádádi

óetu'an, 'Naví ay, u häädi wänbo t'ähki naa-ádi un'än, hedi hääwi naa dinkw'ó'di-á uvî wá' úmuu. ³² Hewänbo gínkhây'ä' äyshánki'eepa'í'in hedá gihíhchaa-í'in. Nä'i uví tí'úu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo nää-á nawáywówápóe, i-á napedejiwän, hewänbo nää-á äywáyskaa.' "

16

Jesus-di chä' i'gedi ovayhée'an

¹ Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ün'än, hedi i' sendi hääwi ûnkw'ó'di t'ähki i' t'ôe'i' óe'áyînjoe'an. Hedi wí to'wídi i' sen óetu'an, 'Hä'i t'ôe'i' ú'ändidá uví hääwi wônwänpipede'o'." ² Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkännandi óetu'an, 'Háa bí'o'in naa dînhanginpóe. Náta'nan háyú chä' in t'owaví'wedi náahógi'in hedá háyú-á náahánú'indá. Nää iwedi naví hääwi dîn'áyînmáa'i wíyá wú'múunípi.' ³ I' t'ôe'i-á ginnân i'ánshaa'an: 'Naví tsondidá nää naví t'ôe dînjâakankhâymaa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó'kaypi nava t'ôe dáy'amídi, hedá owôeda' ohääda'yêenídi.' ⁴ Nää-á dînhanginná háa dáy'amí'in, hedânho owáy nä'i t'ôe dó'o'i dînjâa'an dihaydi hä'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísigí'amídi.' ⁵ Hediho wí'in wí'ingin in t'owa iví tsondi ûnphaamuu'in ovâytuhkännan, hedi i' páadé'i napówa'i' óetsika'yan, 'Háyú-an naví tsondi unphaamuu?' ⁶ I' sendi óetu'an, 'Gá tägintä (100) kwääbay olive ka'p'oe-ân.' I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Nää uví phahsan ta'nin. Ówänäki', ósoge hedi ná'egó'an p'ánántä (50) kwääbay gin natúunídi.' ⁷ Wíyá wêe sen napówa'i-á óetu'an, 'Heyâa u-á,

hăyú-á unphaamuu? I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'di i' sen óetu'an, 'Năă uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávên tăgintă (800) gin natúunídí.' ⁸ I' t'ôe'iví tsondi natú nă'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymuu, gá híwó ipi'áyîngi'andân. Ta'gendi wâytumáa, in to'wên Jôesi Tádá dâytaapí'in ívíwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indáđí híwó dívíkanhûuwídí hedânho híwó dívípi'áyîngi'amídí, hebo Jôesi Tádáví ây ûnmuu'indá wáyjéđí ihay wídiháhpí.

⁹ "Hediho unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpí'di dâychă'hónde wânbo', undá únkhây'ă' t'owa bínkhă'ge'nandi unbí chă'dibo bínk'emahóení'in, hedânho owáy i' chă' wiyá wínachă'muupí ihayđá, wí whágé nahándepí iwe oe makówá wovâysígíhóení. ¹⁰ Wí to'wí chăăđá' ónjoe'andi híwó i'áyîngikanhondi-á hăăwí hehăyú'i wá' híwó i'áyîngikhây máa, hedi wí to'wí chăăđá' ónjoe'andi isăbo'i-á hăăwí shánkí hehăyú'i wá' isă'mamí. ¹¹ Hediho nă'i chă' năă oepáa k'aydiwi nawănpimuu'i híwó wívîn'áyîngi'anpídá, há'to i' hăăwí ta'gendi nachă'muu'i' unbí mange wovâyjoe'amí. ¹² Hedi híwó i' hăăwí wiyá to'wíví' únmuu'i bín'áyîngi'anpídá, há'to wovây máanı i' hăăwí wovây păkhây máawân.

¹³ "Wí t'ôe'i-á wí'únkodípí wíje tsonningí' híwó it'ôemá've-ídí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoegi'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chă'gí'da' úvít'ôemáadáho' wí'únkodípí Jôesi Tádágí'-á wá' úvít'ôe'amídí."

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhă'an

14 In Pharisees nã'i hí' t'ähkí dit'oe'o, hedi indi Jesus t'ämäge óetumáa, gá indá dichã'ha't'aadân. 15 Hediho Jesus-di ovâytu'an, "Undá ida' t'owa di'ãaní'in unbí wówátsi ta'ge bínhonnin, hewänbo Jôesi Tádá-á ûnhanginná háa unbí pí'nã khó'jé bínmáa'in. Wáy wí hääwí in t'owa di'ánde shánkí híwó'di namuu, inbí ánskaa piháa dínmuudi, hebo Jôesi Tádágí'-á nã'i hääwí-á wí'ûnchã'muupí.

16 "John i' p'ó'p'oekandi napówa píhay i' tsontun Moses ita'nandadí hedá i' hääwí Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nandadí únk'w'ó wovâyhá'amídí. Hewänbo John napówa iwedi i' híwó'di tun makówa i'gedi t'owa ovây't'ôe'o', hedi hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhäãde". 17 Shánkí wínabâapu'wanpí makówa-á nã'i oepáa k'aydá naháanídí, in shánkí hínchã'in hí'ay Jôesi Tádáví ta'nin diwe nak'óe'in naháaníví'wedi. 18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do', hedi wí sen wá' i' kwee óejoe'andi-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do'."

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedi wí sehkanäwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 "Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende' aa báyéki nachã'muu'i'di, hedá thamu waagá hânho híwó'dá ihúujo". 20-21 Iví tewháwin phódi wáy wí sen sehkanäwó nawówáji'i nahaape'k'óe, i-á Lazarus gin nakháwã. Nada' i' koegi'tã i' kodit'owa senbí máäsa iwedi najemu'i'di ihawówa'amí'in. Tú' t'ähkí naphéemuudi in tsédí i' phée ônhã't'aade'. 22 Nã'i sen sehkanäwó nawówáji'i-á nachuu hedi in makówáwin t'ôepã'ãã'indi makówápiye

óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá' nachuu, hedi óekhã'k'û'.
 23 I' kodit'owa sendá oe péyége ná'ándí it'ôephadende', hedi ibéedí kayi' diwe Abraham ná'ándí óemû' hedá Lazarus-á wá' Abraham-bí hângebá ná'ân. 24 Hedi kaygi natú, 'Tádá Abraham, naví'piye ósehkanäpuwawe. Lazarus nátu'an imankhúp'ohtógikídí naví'piye ná'ää-í, hedi naví hân dînp'oe'amí dîn'oet'êepúuwídí. Naa nää phaa iwe hânho dont'ôephadende?.'
 25 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Naví ay, ti wí'ú'ánshaapí'an wa' unwówáji' ihaydi hânho híwó'di hääwí úkw'ó'nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpí'-á ûnk'w'ó. Hewänbo nää-á näwe híwó iphadende', hedi u-á mänt'ôephadende?.' 26 Hedá wá' wên he'yin kôndá hää pinudi nak'óe, in to'wên näwe dikw'ó'nin wídínkodípídí nänädi hânäpiye diphaadé-ídí, tobá dida' wänbo', hedá wá' wínakodípí hânädi nänäpiye diphaadé-ídí.' 27 I' kodit'owa sen natú, 'Hedá nää kay'indi wída'máa tádá Abraham, Lazarus nâasaaní naví tádáví tewhá iwepiye. 28 P'ánú tí'ûuwín naa dínkw'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'â'amí naa dáy'an waagi wídíví'amípí, hedânho näwe naa dont'ôephadende' iwebá wídipóewípídí.' 29 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Moses ita'nannindádí in Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nannindádí dínkw'ó. Háa hä'in dâyta'nan waa uví tí'ûuwín dínkhây'ã' dâya'a'ginnamí'in.' 30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díví'amí. Hewänbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedí inbí'piye namäädáho', indá dívíwäyudi inbí t'aywó'di dâyjo'e'amí.'

31 Abraham-di óetu'an, 'Moses-ádí in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ovâyt'ôeyanpídá, há'to to'wídí wänbo ovâywäyukannamí, tobá chuwa iwedi nawáywówápóe wänbo?.' ”

17

Jesus-di t'aywóhkan ni'gedi ovâyhé'e'an

1 Jesus iví khäge'nin itu'an, “Ta'gendi tobá häädi nanân wänbo hääwídí wänbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytóe'ó, hewänbo to'wí ná'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ûnpuwagí'o. 2 Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánkí híwó ûnpúuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ônwhisógedi máap'oe iwe óechäñú-ídí, wêe wänbo ná'in hí'innin diwedi óet'aywóhá'amívi'wedi. 3 Úví'áyîngi'amí háa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhâ'amí wiyá wí'it'aywó'namípídí. Hewänbo iví t'aywó'digí' na'owójéda'póedá bîn'owóje-í. 4 Tobáháa uvi'piye tségin wí thaa it'aywó'nan wänbo?, tségin na'owójéda'äädi mân'owóje-í.”

Jesus-di wäyü i'gedi ovâyhé'e'an

5 Jesus-ví t'ôekhuwa'indi óetu'an, “Díkhäge'nan hedânho wiyá shánkí uvi'piye ívíwäyü-ídí.” 6 Jesus-di ovâytu'an, “Unbí wäyü-á wí hânho hínchää'i tân'ayví hay'ida' únmúuní wänbo?, únkoedí-í ná'in tay hay'in näwe nachá'nin bîntu'amídí, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oekwíngé ókhähto?', hedi háa ítú waagi i'amí.”

Háa wí pant'ôe'i' ûnkhây'ä' waa i'amí'in

7 “Wí to'wí wí pant'ôe'i' ûn'ándí iwhäädedi háa ônk'úwá'áyînmáadí, nava iwedi iweets'údedi,

ti óetu'amí, 'Ósogedi wese óhúuyan' gin? Hedân joe. ⁸ Ha'wâa óetu'amíví'wedi ginnân óetu'âamí: 'Dínhúukhây'an, hedá uví aa ó'egó'andá dí'áyíngi'an naa dáyhúubowa píhay, ihaydânho bits'anhúuyamí u'.' ⁹ Hedi i' pant'ôe'i háa óejôn waa i'an dihaydi, ti óékú'daa'o'? Hedân joe, i-á panda' namuu. ¹⁰ Ungî' wá' hanwaagibá namuu. I' háâwí wovâyjôndi bînbowa ihaydá ítúuní, 'Wídíkú'daa'âamípí. Háa gínkhây'â' waagidá'mân ívítseye'an.' "

Jesus-di tä ihay senä' diphéetaymuu'in inbí phée dínmuu'i ovâyjâ'an

¹¹ Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-ádi Galilee-ádi inbí nantaa kíngé namän. ¹² Wí bú' tsowa napowamän dihaydi tä senä' diphéetaymuu'indi óemû', hedi iví'wedi kayi' diwebo dívíwóyí', ¹³ hedi Jesus kaygi óetu'an, "Jesus, háhkandi', na'inbí'piye ósehkanäpuwave." ¹⁴ Jesus-di ovâymu'đi ovâytu'an, "Ja' bípûn i' méesate ipiye in owha'đi wovâymuunídí íwówa'in." Hediho iwedi dimää, hedi wa' p'óégé dimändibo diwówa. ¹⁵ Hedi in senä' diwówa'in diwedi wêe iwáybun Jesus óékú'daa'amídí nawówađi, hedi kaygi ihí'máadí Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa. ¹⁶ Jesus-ví ân nú' idége'disógedi ip'ó't'ääđi óékú'daa'an. Ná'i sendá Samaria-wi namuu. ¹⁷ Jesus-di óetsika'yan, "Ti tä ihay wí'íwówapí'an? Wáyho in wé'gen whänu? ¹⁸ Ná'i pí'wí nangewi sendá'mân ibun Jôesi Tádá óékú'daa'amídí." ¹⁹ Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ówínúdí ópûn, uví wäyü úmuudiho unwówa."

Jesus iví khäge'nin itu'an nawáy'ä' i'gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika'yan, “Hãädan Jôesi Táadí t'owa ovâytsonkhâymaa?” Jesus-di ovâytu'an, “I' hãäwí bînmunde'i'dida' há'to únhanginpúuwí Jôesi Táádádí t'owa ovaytsonmaa'in.

21 Hedi to'wí wânbo wí'únkhây'ähpí natúuní'in owedá' háa wíyá wáygedá' Jôesi Táádádí t'owa ovâytsonmaa'in, gá unbí jâa iwebo t'owa ovâytsonmáadân.”

22 Ihaydáhá' iví khäge'nin itu'an, “Owáy wí thaa na'ná' dihaydi un hânho ída'í dímúuní'in naa, t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i wí hây tähkí wânbo otsonjidi, hewânbo ihaydi há'to únkoedí-í.

23 T'owadi naví'gedi wovâytu'amí, 'Häwe hîn naji',' háa 'Näwe hîn naji.' Hewânbo indádí wí'ímú-ípí. 24 Owáy naví thaa owáy'ää-ídi dînpówá ihaydi, tsígówänú hãä makówá näwedá onähay namuwäpoe'o waagibá naa opóewí.

25 Hewânbo owáypówápídiibo páadé báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedá in t'owa nää diwówáji'indá díjoegikhâymaa.

26 “Hedi naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' owáy'ää ihaydibá t'owa díví'âamí háa hân'o'amí, 'Häwe hîn naji',' háa 'Näwe hîn naji.' Hewânboe in t'owa díví'o waagibá Noah nawówáji' ihaydi.

27 I' thaa Noah i' kophé hay'i ipaa-ídi íkhây'an diwedi i' wêe thaa ibowadi itógi píhay, in t'owa húukandádí suwä-ádí dívíwänpi'o hedá dívíkhó'yände? Ihayhãäbá i' kwä'p'oe napówádí t'ähkí in wé'gen t'owa ovây'ot'ahánú.

28 Hedi hanwaagibá napóe Lot nawówáji' ihaydi. T'owa dívíwänpihúujo', dâysuwände?,

dâyhääwíkumände? hedá dâyhääwíku?ch'áade?, dâyko?, hedá dâytewhákwo'e'ó. ²⁹ Hewänbo i' thaa Lot i' bú? Sodom diwedi napee ihaydá wí phaa makówádí najemu, hedá k'uu nakoje'di-á wá? kwan waagibá najemu, hedi t'ähkí t'owa ovâyhánú. ³⁰ Ha?wâagibá dívíkanhûuwí owáy i' thaa naa t'ähkí t'owagí? o'aypuyä?i' omuu?i' owáykeepóe ihaydi.

³¹ “Ihay thaa-á wí to?wí wha?k'aydi najidi nawândi wí?ûnkhây?ähpí iví tewhá ee nats'úuní?in iví hääwí ee ûnkwo'ó'di? ihóenídí. Hedi wí to?wí nava iwe naji?i-á wí?ûnkhây?ähpí iví tewhá iwepiye ibuunídí. ³² Wí?ún?óede-ípí háa Lot-ví kwee ûnpóe?in Sodom bú?piye iwáybuunídí ibée ihaydi. ³³ Wí to?wí iví wówátsi i'gí?dä? nada?di, iví wówátsibá iwänpipedee?amí. Hewänbo wí to?wí iví wówátsi in wé?gengí? imägi?i-á iví wówátsibá i'aywonde?. ³⁴ Wâytu?amí, owáy i' thaa naa owáy?ää-ídí napówá ihaydá wíje senä? wí íve dajó?k'óe?in diwedi Jôesi Tádádí wêe óekekhamáa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhamáa. ³⁵ Wíje kwiyä? dân?o?t'a?in diwedi wêe óekekhamáa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhamáa. ³⁶ Wíje senä?dá nava iwá daji?in diwedi wêe óekekhamáa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhamáa” gin Jesus-di ovâytu?an.

³⁷ Iví khäge?nindi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, wáygan nã?i napuwagí?o?” Jesus-di ovâytu?an, “Wáygé i' pení nak'óe iwânho in oekawä dívíwé?gekhâymáa.”

18

Jesus-di jûusu i'gedi ovâyhá?o?

1 Jesus-di wên háhkangí'in ó'gedí ovaytu'an ovâyhá'amídí dínkhây'ä' háädi wänbo t'ähki dívíjûusu'âamí'in hedí wídívíjûusuwóyí'nípí. 2 Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ändí' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Tádá wí'óe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpí. 3 Iwáy bú' iwáygebá wí kwee iví sen únchuu'i nathaa, hedí ihayda' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o', 'Díkhäge'nän hedânho i'to'wí naa díhääwíkweede'i wídít'aanípídí.' 4-5 Thamuwaagi i' tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ont'óeyandepí. T'óediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Tádá dó'a'ginmähpí wänbo', hedá t'owa wá' dovây'a'ginpí wänbo', ná'i kwee dókhäge'namí, gá dókhäge'nänpídá ihayda' na'ää'ädi naa báyéki díkayháanú-ídân.' "

6 Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpí' tsondi natú'in. Tobá híwóhpí namuu wänbo i' kwee óekhäge'nän. 7 Hewänbo Jôesi Táadi shánki wänbo in to'wên únde'muu'in ovâykhäge'namípí'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedí iví'piye dívíjûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'dí ovâytsíkhakannamí? Joe, há'to'. 8 Naadi wâytumáa, i'dá wesebo ovâykhäge'namí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i omuu'i náa oepáa k'aydipiye owáy'ää ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedí hedá wí tax phah-sandiví'gedá ovâytu'an

9 Wên t'owa dí'ände' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hedího wé'gen t'owaví shánki híwó'nin

dimuu. Hedihó Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gédí ovâytu'an: ¹⁰ "Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dänjûusu'amídí, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á. ¹¹ I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: 'Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídí wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sänmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídínmuupí, hedá pi'wênbí kwiyä'dádá dívíwhohkwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' hã'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'ba wänbo wó'muupí'in. ¹² Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähki tä häawí dont'an diwedá wêe-á wímä?.' ¹³ Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawôeda' makówápiye ibée-ídí. Ipíkhúmáhpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedí natú, 'Jôesi Táa, navi'piye ósehkanäpuwawe. Naa wí t'aywóhkandiä'mân omuu.' ¹⁴ Hedí wí'gín dänweeho'. Naadi wâytu'amí, Jôesi Tádádí ná'i tax phahsandiví t'aywó'di ôn'owójé, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähki he'ennin dívípipa'indáho hí'inninda'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

Jesus-di in áyyäã ovâysíghógi

¹⁵ Wên t'owa inbí hí'innin áyyäã Jesus-ví'we dâykán i'dí ovâyttäägé-ídí. Iví khäge'nindi gin dâymû'dí in t'owa-á ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípí. ¹⁶ Hebo Jesus-di in tádá'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyäã iví nú'piye dâymá'í, hedí iví khäge'nin itu'an, "In áyyäã navi'piye binkä'äämäã, wívínkhâ'amípí. To'wên ná'in

áyyäã waaginbá dimuu?indá Jôesi Tádávî'in ûnmuu. ¹⁷ Ta?gendi wâytumáa, to?wí Jôesi Tádávî' wínapúuwípi wí hínchãã'i? ay waagibá iwäyupídi."

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-vi?piye na?ää

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i?di Jesus óetsika?yan, "Híwó'di háhkandi?, hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepe'i in donkáyjídí?" ¹⁹ Jesus-di óetsika?yan, "Tí úhanginná háa untû'nin naa híwó'di gin dítu?odi? Jôesida?mân híwó'di namuu, wíyá to?wí-á joe. ²⁰ Jôesi Tádávî tsontun ho mântaa. I-á natú wíyá to?wíwí kwee-ádí háa sendádi wí'úvíwhohkwomá've-ípi, wíwînt'owat'aháanú-ípi, wí'úvisã?mamípi, t'owaví?gedi wí'úvíhójo?amípi, unbí tádá-á jiyá-á bîn?a?ginmá've-í." ²¹ I? sendi Jesus óetu'an, "Nã'i tsontun t'ähki dó?a?gin enúkáy omuudibo?" ²² Jesus nã'in nat'oe ihaydá i? sen óetu'an, "Wa?di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Hâyú úkw'ó'di t'ähki mänku?ch'âani, hedi i? chã? mánhógi'i? in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymäáni, hedânho kodit'owa unmuuni oe makówa. Hedi nâaku?ch'áadá ovâymägidá naa-ádi ókã've." ²³ Nã'in nat'oe ihaydi i? sen ivi pí'nã khó'jé báyéki nataachanpóe, gá báyéki hääwi ûnkw'ôndân, hedi wínakuchada?pi. ²⁴ Jesus-di i? sen háa nachaa waagi óemündedi natú, "Báyéki kây'in namuu wí to?wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i?amídi hedânho ôn'aywoenídi. ²⁵ Nabâapu?wan wí kamäyo wên agúusa tsípho j'ge nats'úunídi, hewänbo shánki nabâapu?wan wí to?wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i?amídi hedânho ôn'aywoenídi." ²⁶ In to?wên nã'i hí? dit'oe?indá ditsikapóe, "Gin namuudá

to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?" 27 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Háa t'owa dínkodipi'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi."

28 Peter-di Jesus óetu'an, "Na'indá háäwí t'ähki gínkw'ó'di' áyjo'e'an u-ádi gimú-ídí." 29 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa ôn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'ûuwíndá pá'dây'indá, iví jiyá-á tádá-á, háa iví ây-á ijoe'andá, 30 i-á ta'gendi báyéki shánki ma'kw'anukí ihóení wa' náä oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi náä oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, "Na'indá háäwí t'ähaydá in wówátsi nahándepí'indá imá've-i."

Powingi' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

31 Jesus iví tä'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, náä-á Jerusalem-piye gimän, hedi eewá naa t'ähki t'owagi'o'aypuyä'i' omuu'i dînpúuwí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min naví'gedi dâyta'nan waa. 32 T'owadi in Hudíyo dimuupí'inbí mange díkáani, hedá indá dînp'áhkaakhâymaa, hedá dijänäkíkhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. 33 Púwhí'dí díwhädíkhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedi i' powage'i thaa iwe owáywówápúuwí." 34 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin ná'i natú'i háäbo wídika'pówápí. Háa ovâytu'andi-á wídínthaypóepí, hediho háäwí i'gedi ihí'máa'in wídika'pówápí.

Jesus-di wí sen natsi't'aamuu'i' iví keetan óemägi

35 Jericho bú' tsowa Jesus napowamän dihayhää, wí sen tsi't'aa'i namuu'i' owáy p'ôe

hángé wáy nahäáda?án. ³⁶ I? sen in báyéki t'owa diphademännin nat'oe, hedi natsikapóe, “Hân napoe?o?” ³⁷ Indi óetu?an, “Jesus Nazareth-wi-ân na?ä?” ³⁸ Hedi i? sen ituwínú, “Jesus, u David-ví ây iwedi?i? unmuu?i?, naví?piye ósehkanäpuwawe.” ³⁹ In ton Jesus-ví páadé dimännindá i? sen óet'e?yandi óetu?an, “Hânda?dibo?” Hewänbo i? sendá shánki kaygá ituwínú, “U David-ví ây iwedi?i? unmuu?i?, naví?piye ósehkanäpuwawe.” ⁴⁰ Jesus iwóyí?, hedi ovâytu?an i? sen iví?piye óemá?i?in, hedi Jesus-ví?we napówá ihaydi Jesus-di óetsika?yan, ⁴¹ “Hânnan wín?ámí?innan unda??” I? sendi óetu?an, “Nanbí Sedó, naa oda? dínkeepúuwí?in.” ⁴² Jesus-di óetu?an, “Uví keetan mänke?. Uví wäyu úmuudân unwówa.” ⁴³ Wesebo i? sen ûnkeepóe, hedi Jesus-ádi namändi Jôesi Tádá kw'áayébo? óemáa. Hedi t'ähki in t'owa dâymû?in ditû? Jôesi Tádá-á hay?i namuu?in.

19

Jesus oe Zaccheus-ví?piye na?ádâamää

¹ Jesus oe Jericho bú?piye namää, hedi i?ge naphademän dihaydi ² wí sen Zaccheus gin nakháwá?i? iwáygé na?án. I-á in tax phahsanninbí p'ó?dédí?ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu. ³ Zaccheus-á ikhäáde? Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí to?wí namuu?in, hewänbo hínchää?ida? Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owaji?, hediho wí?ûnkeet'óepí. ⁴ Hediho in t'owaví páadé i?äädi wên sycamore tay ee nachá?nin kw'áye ituye, hedânho Jesus naphademändi óemúunídí. ⁵ Jesus in tay iwe

napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówänäkidi ówhanbe, nää thaa uvi k'aygi dáywóyí'khâymaa." ⁶ Zaccheus tay kw'áye di iwänäwáve, hedi híhchangidi Jesus ivi k'aygi piye óeho'. ⁷ In t'owa ná'in dâymû' ihaydá t'aydi ditû', "Nä'i sendá wí t'aywóhkandivi tewhá iwepiye na'ádâamää." ⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdi Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó' diwedi pingé hay dówijekhâymaaadáhá' in sehkanäwó diwówáji'in t'owa dovâypäkhâymaa, hedi wí to'wí dósä'mandi-á jónän ma'kw'anukí dópäkhâymaa." ⁹ Jesus natú, "Nää thaa nää k'aygiwí' ón'aywon. Nä'i sendá wá' Abraham-bí äy iwedi'i' bá namuu. ¹⁰ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' o'ää in dipedeji'in dovâynuuwä-ídi hedá dovây'aywoenídí."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' i' hääwí ovâymägi'i'di híwó dívi'ami'in

¹¹ Nää-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di'ánde wesebo natsondisogede-i'in, hediho Jesus-di wây-á háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an ovâythayyamídi han wínapúuwípi'in. ¹² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i' ipikhây'owän wí nange kayi' wähhä iwepiye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánki p'ó'dédí'di ná'i sen óetsondipakhâymaa hedânho ivi nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogede-ídi. ¹³ Hewänbo wa' i' wêe nangepiye namäapídi tã ihay ivi t'ôe'in ituhkännandi wí'inbo wí chä' ovây'an, hedi ovâytu'an, 'Nä'i chä'di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá' i-ä bínku'ch'âaní, hedânho wíyá shánki chä' dînt'aanídí.' Hedáhá' namää. ¹⁴ Hewänbo

in t'owa iví nange'indá ná'i sen óet'ay, hedi wên t'ôekhuwa'in i' namää iwepiye dâysan, i' tsondi p'ó'dédi' óetu'amídí, 'Ná'i sendá wígida'pí nanbí tsondi gínmúun'in.'

15 "Hewänbo óetsondisóge, hedáhá' iví nangepiyebá nawáymää. Hedi iví t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychä't'annin, hedânho imúunídí häyú ônychä't'annin. 16 Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi', naa tägin ma'kw'anukí chä' dót'an u'di dîn'an diwedi.' 17 I' t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bí'an, u-á híwó'di t'ôe'i unmuu. Naa dînhanginná u-á háa úkhây'ä' waa bí'an hínchää hääwídíbo'. Hedího náa-á tä bú' eeje ovâytsommä've-ídí wísôege-í.' 18 Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú'di-á natú, 'Naví tsondi', i' chä' naa dîn'an diwedi p'ánú ma'kw'anukí chä' dót'an.' 19 I' tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú' eeje wí tsondi wísôege-í.' 20 Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedi natú, 'Naví tsondi', uvi chä' dîn'andi-á wên aa iwe dó'ánnan. Námú'dí, náwe dómáa. 21 Wíkhunwôeda', jänäkí' unmuudi. U-á hääwí uvi' úmuupi' nâahónde', hedi wáy pi'wên t'owa dâykoe iwe nâahääwé'ge'o?.' 22 I' tsondidi óetu'an, 'U-á wí t'ôe'i háagí' wänbo unchä'muupi' unmuu. Náa-á háa naví'gedi untú waagi omúuní, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe'o naa jänäkí' sen omuu'in, hedân hääwí dînmuupi' dóhónde?.' 23 Háadan handi hä'i chä' wínâaho'pí wähää dívíchä'píyémä' iwepiye? Ha'wâa bí'andáho indá naví chä' dînpíyémääniwän, hedi iwediho wíyá shankí dînt'aaniwän, hediho owáy'ää ihaydá shankí báyéki dínchä'kwoniwän.' 24 Hedáhá' i' tsondidi

in iwáygé diwinnindá ovâytu'an, 'I' chä? bînkwee-í nă'i sen, hedi i' sen i' tãgin ma'kw'anukí chä? it'andi bînmãáni.' 25 Hebo indi i' tsondi óetu'an, 'Nanbí tsondi?', i-áho tã ihay chä? ho imáa.' 26 I'dá ovâytu'an, 'Naadi wâytumáa, wí to'wí anbo to'wí báyéki imáapi'-á, i' hínchãã imáa'i wänbo óekwee-í. 27 Hedi nãa nãwe binmá? in t'owa naa dít'aydi inbí tsondi omúuní'in wídida'pí'in, hedi nãa naví páadépiyebo bint'aháanú-í.' "

Jesus oe Jerusalem bú' nats'ú, hedi in t'owadi óesigi'an

28 Jesus ihí'bowa ihaydi oe Jerusalem shánki tsowapiye ihon. 29 I' okú "Olive Okú" gin dâytu'o? iwe nú' wáy nă'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamän dihayhãã wíje iví khãge'nin ovãnsan dapáadémú-ídi. 30 Ovântu'an, "Jaho bápûn hã'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú? dihaydá wí búdu'ay ts'aãbi namuu'i nawhiwindi dãnshaa-í, i-á wa' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepi. Dãnwhihsuudi nãwe dãn má'í. 31 Hedi to'wídi wovãntsika'yandáho?, 'Háadan dãnwhihsuude'?', ginnân dântu'âamí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáyðân.' " 32 Hediho in wíje damãadi dãnshaa háa Jesus-di ovântu'an waagibá. 33 Hedi i' búdu'ay dãnwhihsuude? ihaydi in t'owa inbí búdu'ay dínmuu'indi ovãntsika'yan, "Heháadan dãnwhihsuude'?" 34 Ovâytu'an, "Gá Nanbí Sedó i' ûntáyðân."

35 Hedi i' búdu'ay Jesus ôngo?, hedáhá? inbí k'éwé'in to dãn'p'ádidá i' búdu k'éwé ônpa'k'û?, hedi Jesus óetege i'íhsôege-ídi. 36 Hedi iwáy

p'óégé wáy óé'íhlon dihaydá in t'owa inbí k'éwé'i to dívípädihondá oe te'p'óegá ônpa'kwohon. ³⁷ Jerusalem tsowa napowamän dihaydi in p'ôe owáy Olive Okú áagé wáypiye' nawánde' iwáygé báyéki in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diji', hedí híhchandi dívítuwínúndedi ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, i' báyéki pínán t'ôe ho dâymû'i namuudi. ³⁸ Jesus-ví'gedi kaygi ditû', "U-á tsondi hay'i' unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan hedího híwó wóe'âamí." "Häã t'âhki sa'wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áye bá ditúuní Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in." ³⁹ Hewänbo wên Pharisees in t'owa-ádi diji'indi Jesus óetu'an, "Háhkandi', uví khäge'nin ovâytu'an dituháani'in." ⁴⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytumáa, hä'in hândá'dibo dijídá, háa ditû' waa hä'i k'uu iwe nakw'ó'di wänbo hanbá dívítuwéenu-í."

Jesus Jerusalem imúndedi isíhtää

⁴¹ Jesus oe Jerusalem bú' shánki tsowa namän dihaydi, i' bú' imû'dibo isíhtää, ⁴² hedí natú, "Jerusalem, nääho háy uví t'owa wá' dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmuuní'in, hewänbo nää-á há'to dínhanginpúuwí. ⁴³ Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehänbo'indi uví tehpaá nuuge wônnanbóedíkwokhây máa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'ämäpá'gedá wóehänkhây máa. ⁴⁴ Uví tewhá t'âhki wônnyaykhây máa, hedá in t'owa uví'we dithaa'indá ovâykhanukhây máa. Há'to wí k'uu wänbo natehpaa'ándí wônjoekankhây máa. Nä'i t'âhki úpúuwí gá Jôesi uví'we napówádân wôn'aywoenídí, hebo wí'úhanginnáhpí na'ää'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhääwiku'ch'áade'in ovaykhehpiye

⁴⁵ Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namää, hedi in t'owa dâyhääwiku'ch'áade'in iwedi ovâykhehpiye. ⁴⁶ Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin deewá ná'in háa natú'in nata'muu:

Navi tewhá-á jûusugî-ân namuu, hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígi' namúunídí."

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o?. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá, hedá wây-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwámáa hádídí óhéyji'in.

⁴⁸ Hewänbo háa díví'amí'in wídâyshaadebí, in t'owa háa natú'in t'âhki hânho dívít'öeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'û' ivi t'öe i'amídi

¹ Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o? hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'öe'o?. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá wây-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá, ² hedi óetu'an, "Dítu'an, háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bí'o waa bí'amídi? To'dan ná'in ta'gen wônk'û'?" ³ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á naadá wá' wí hääwí wâytsika'yamí un. ⁴ Dítu'âamí, to'dan John ônk'û' t'owa ovây'p'ó'p'oe'amídi, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi?"

⁵ Hedi wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'û' gin gitúdáho?, Jesus-di dítsikagí'o, 'Hedi háadan handi wí'úvíwäyupí háa John natú'in?"

⁶ Hewänbo t'owadida? ônk'û' gin gitúdá, ná'in

t'owa năwe diji'indá na'in dík'usäyü-í dîháyjídí, gá John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in dívíwäyundedân." 7 Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhaginnáhpí to'wídí ônk'û'in." 8 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, naadi wänbo wá' wíwäytu'amípí to'wídí naa dînk'û'in dó'amídí nă'i hääwí dó'o'i'."

Jesus-di in yä'dâapí'in úuva áaphää áyí'ninbí'gedi ovâytu'an

9 Ihaydá Jesus-dá nă'in háhkangi'in ó'gedí in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa, hedáhá' i' úuva nava-á wên senä' úuva áaphää áyí'nin dimuu'in ovâypiyémägi, hedáhá' wíyá pí'wí nangepiyá namää, hedi báyéki p'óe iwe iwóyí'. 10 I' úuva nap'e'yin dihaydi wí t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí. Hewänbo indi i' t'ôe'i' óewhäđidáhá' mandä'dibo-á óewáybun. 11 Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i-á óesan, hewänbo indi i' wá' óewhäđi hedá jänäkí-á óe'an, hedi i' wá' mandä'dibo-á óewáybun. 12 Ihaydá i' powage'i t'ôe'i-á óesan. I' wá' óewa'an, hedá nava iwedá óechänu. 13 Hediho i' sen i' nava ûnmuu'i ginnân i'ánshaa'an: 'Hân hîn dáy'amí? Gá ginnân: Nää-á naví e'nú donsígí'i donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.' 14 Hewänbo in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi óemû' ihaydá wé'ge dívíhée'andi ditú, 'Nă'i-ânkun namuu nă'i hääwí t'ähki ûnjoepuwagi'o'i'. Jaho äyháyjí hedânho nă'i hääwí nayämu'i-á gínmuunídí.' 15 Hediho i' nava iwedi óep'égidi óehay."

Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapíyé'annin ovây'amí? ¹⁶ Gá namäädá i'dá ovâyháanú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâypiyé'määni." In t'owa ná'i dit'oe ihaydá ditú, "Ha'wâa wínakhây'ähpí napúuwí'in." ¹⁷ Jesus-di tsíhtáye ovâymundedi ovâytu'an, "Hedi hân handi ná'i Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu'i natunda'?: I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyoegi'andá

nää shánki natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

¹⁸ Hä'i k'uu-á wí k'uu wí to'wí eedi i'ânchänudi nakaanú-í'i waagi'ba namuu, hedi ná'i to'wí nakanudi iví tú' ikhoejée-í hedá ipóe'amí. Hedi i' k'uubá iví'di ûnke't'ándáho óet'äá-í."

¹⁹ In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi hedá in owha' p'ó'dedí'indádi dínhanginná Jesus ná'i hí' inbí'gediho ihée'annin, hediho dida' wesebo Jesus óepankáyí'in, hewänbo in t'owa dâykhunwôeda'máadí wí'óepankê'pí.

Tax wá'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

²⁰ In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemündedi dida' óekáyí'in híwó wí'ihí'máapídí, hedânho in Rome-'inbí tunjó óemangekáanídí, ná'i tunjó-á shánki tsonkhuu imáadí. Hediho wên senä' kaadibo ovâywá'âa Jesus hääwí óetsika'yâamídí. Ná'in senä'dá hójo'indá' dimuu, hewänbo híwó'nin dimuu waa dívíkhâymaa. ²¹ Hedi ná'in hójo'in senä'di Jesus óetu'an, "Háhkandi', na'indá gínhanginná u-á ta'gedá' bihée'o hedá ovâyhá'o', u'dá t'ähki t'owa-á handá'ba ovâymaa, hediho ta'gendá Jôesi Tádávi khuu i'gedá ovâyhá'o'. ²² Dítu'an, hânnan nanbí tsontun gíntú', ti híwó

namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe?" ²³ Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo'i ánskaa dínmuu'in, hedího ovâytu'an, ²⁴ "Wí denarius chá' dínkeeyan. Tová ts'ay hedá toví kháwǎ-á eedi ûnk'óe?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân." ²⁵ Hedí Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', háäwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmää, hedí wá' háäwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmää." ²⁶ Wídínkodipí wên piháawin hí' óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedí iví hí'dí ovâyháa'andi wíyá háabo wí'óetu'anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí

²⁷ Wên Sadducees t'owa Jesus-ví'piye di'ää háäwí óetsika'yamidí (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwáywówápúuwí'in.) Indi óetu'an, ²⁸ "Háhkandi', Moses ná'in tson-tun dînta'nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wa' ûnwówájidá, i senbí tí'ûu ûnkhây'ǎ' i' kwee-ádí ikhó'yâa-i'in hedânho dân'âykw'ôenídí, i' pá'dâyví kháwǎ ônhúuwídí. ²⁹ Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín senä' diji'. I' shánkí páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídíbo nachuu. ³⁰ I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádí ikhó'yâ', hedá ná'i sen wá' âypídíbo-áho nachuu. ³¹ Ihaydáhá' i' powage'i-á wá' hanbá ûnpóe. Hedí handa' t'ähkí in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpóe, t'ähkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'dí dichuu dâ'y'âykw'ódipídíbo'. ³² T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu. ³³ Ná'in tsé ihay tí'ûuwínho i-ádí dikhóhtsaqkw'ônwän, hedího náä na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyä'dádí senä'dádí dívíkhó'yánde' wa' nää oepáa k'aydi diwówáji' ihaydibo'. 35 Hewänbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywáywówápkhâymaa hedího há'to wiyá dichuu-í, hedânho ihaydi senä'dá kwiyä'dá wiyá wídívíkhóhtsaakhâymaapí, 36 gá gindidi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúunidân. Hedí Jôesi Tádáví ây dimuu gá i'dá wiyá ovâywáywówápkhâymaadân. 37-38 Jôesi Tádádí t'âhkí t'owa iví'in ûnmuu'in ovâymunde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wänbo ná'in híwó ithayyan i' wää'i phé'yävi nakoje' ni'gedi ita'nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-vî'-á hedá Jacob-vî'-á, tobá ná'in ho dichuu wänbo'. Hedího dichuu wänbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe." 39 Wên in Hudíyo-ví kuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Háhkandi', híwó bihéé'an." 40 Hedí diwôeda' wiyá hääwí óetsika'yamídi.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi?

41 Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditû' i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi David-ví ây iwedi'i'da' ûnmuu? 42-43 I' Psalms nata'muu iwe David-bo natú:

Navi tsondi hay'i Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an,
 'Navi ko'díngédí ósoge,
 hedí uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mangá
 wínkáaní.'

44 Nǎʼi toʼwí Jôesi Tádádí óesogekhâymáaʼiʼ t'owa ovâyʼaywoenídí David-díbo iví tsondi hayʼi gin óetuʼoʼ. Gin namuudá hádídanho David-ví áy iwediʼiʼdaʼ ûnmúuníʼ?”

Jesus iví khâgeʼnin ituʼan in Hudíyoví kuu dâyháʼoʼin waaginbá wídimúunípi

45 Waʼdi t'ǎhki in t'owadi Jesus ônt'ôeyandeʼ ihaydi iví khâgeʼnin ituʼan, 46 “Nǎʼin t'owa Hudíyoví kuu dâyháʼoʼin dimuuʼinbíʼwedi bíʼáyîngiʼan. To whaadiʼindi ditoʼondi dijiʼ dâykeeyamídí toʼwên dimuuʼin, hedá hânho-á ovâyhíʼan t'owadi aʼgindi ovâysengituʼâamiʼin iʼ búʼ pingé iʼge dijidi, hedá wáʼ in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkiʼeedináʼ dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôeniʼin didaʼ. 47 Kwiyáʼ inbí senáʼ dínchuuʼinbí tewhá ovâykweedeʼ, hedáháʼ thaa t'ǎhki dívíjûusuʼodi híwóʼnin dimuu waagi dívípidaʼoʼ. Gin dívíʼodi Jôesi Tádádí shankí ovâytuhchânukhâymáaʼ.”

21

Wí kwee iví sen ûnchuuʼi-á iví chǎʼ t'ǎhki imăgi

1 Jesus ipuwăbéedeʼ iʼ hayʼi méesate iwe in t'owa dijiʼ iʼge, hedí in kodit'owa dimuuʼin inbí chǎʼ dâykuudedi iʼ chǎʼ phébay iwe ovâymundeʼ. 2 Hedá wí kwee iví sen ûnchuuʼiʼ sehkanăwó nawówájiʼi wáʼ wíje chǎʼ p'íʼin itógidi óemûʼ. 3 Hedí natú, “Taʼgendi wâytuʼâami, nǎʼi kwee iví sen ûnchuuʼi sehkanăwó nawówájiʼi-á shánki itógi t'ǎhki in wéʼgen dâykuuʼinbíʼwedi. 4 In wéʼgendáho inbí chǎʼ dínphade iwedi dívímăgi, hewânbo nǎʼi kwee-á

báyékí ûnkw'óhpi wänbo t'ähki iví wówátsi i'amígí' imáa'i' itógi."

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymaa

⁵ Wáy wên iví khäge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívihí'máa, hedí ditû', "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napa'andi' namuudi hedá i' hääwí ee nakw'ó'di' in t'owadi Jôesi Tádá óemági'i namuudá." ⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-áho ná'i sa'wó'di hääwí bînmunde', hewänbo wáy wí thaa naná' dihaydi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymaa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaawedi wíinate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyékí t'ôephade na'ä'in

⁷ Indi óetsika'yan, "Hähkandi', hánhayan ná'i hääwí i'gedi ditû'andi' napuwagi'o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí häädi nats'anpúuwí'in?" ⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'âyíngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywâyukannamípídí. Báyékí t'owa naví kháwä i'gedi dikä'äagi'o, hedí wí'inbo ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedá wá' ditúuní i' t'ä'ge thaa tsowa nanânho'. Hewänbo inbí'näpiyá wí'imú-ípi. ⁹ Hedí t'owa-á inbí tsonnindádí háa wiyá nangewin t'owa-ádi dívihänbo' i'gedi ít'oedá, báyékí wí'úví'âyíngi'amípi. Nakhây'ä' ná'i hääwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge thaa wesebo wína'ähpí."

¹⁰ Hedáhá' ovâytu'an, "T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wiyá wêe

nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihánkâymáa. ¹¹ Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagí'o hedá báyéki dihaapuwa'gí'o, hedá báyéki t'owa-á ihaydida'ba dihaypóedá dichuwagí'o, hedá t'owa-á dâypuwâkhâymáa wí taa he'endi oe makówa nakeepoe'odi báyéki ovâykhunwôeda'amí'i'. ¹² Hewänbo gin napóepidíbo wovâypanhóeni, hedá unbí wâyü únmuudíbo jänáká wovây'amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó'dédí'inbí mangá wovâyjoe'amí wovâytsondiwekáanídí, hedá wovâypankw'ôeni, hedá in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhûuwí. Nã'i t'ähki wovây'amí naví'in ímuudíbo'. ¹³ Hewänbo nã'i hääwí únpuuwí'i namuudi únkoedí-í naví'gedi bînt'ôe'amídí. ¹⁴ Hediho wa' napóepidíbo bí'anshaamää wí'úvîjâyve-ípi'in háa ítúuní'in úvîpi'aywoenídí. ¹⁵ Naadi i' hí-á i' hangintandá wâymäáni, hedânho to'wên wänbo wovây't'e'p'idénde'in há'to dínkoedí-í dâykeeyamídí háa ítú waa ta'gen wínamuupí'in, hedá wíyá hääwí wänbo wídâyamá've-ípi ditúunídí. ¹⁶ Unbí hânminbí mangepiye unbí jíyá'indi tádá'indi wänbo wovâykáani, háa unbí tí'úuwindá pá'dây'indá han wovây'amí, háa unbí maatu'indi háa unbí k'ema'indi wänbo', hedi wáy wên un wovâyhâanú-í. ¹⁷ Hedi báyéki t'owadáho wovây't'aykhâymáa naví'in ímuudi. ¹⁸ Hewänbo Jôesi Tádadí wovây'âyîngimá've-í, wí hây tähki wänbo há'to i'di wovâyjoe'amí. ¹⁹ Úvít'ôephadeyää'andáho' in ta'gen wówátsi ít'anpuuwí."

Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú'-á nanda' dâjjoekankhâymáa'in

20 “Hewänbo báyékí sundado Jerusalem bú' já'wé bûu k'úwákí diji'in bînmû' ihaydi, únhanginnáaní hanwaapídíbo' i' bú' nanda' dâjjoekankhâymáa'in. 21 Hedi ihaydá in Judea nange dikw'ó'nin dínkhây'ä' oe okú eepiye dijáaní'in, hedá in to'wên oe Jerusalem bú' iwe diji'indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava eeje diji'indáho oe bú'piyá wídimú-ípí, 22 gá ihayhääbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-win ovâyтуhchänukhâymaadân, hedi t'ähkí háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in i' thaa i'gedi napúuwí. 23 Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dâj'âytsäa'o'indá, gá ingí'-á nakâypúuwídân dijáanídí. T'owa dâjt'ôephadegí'o ná'i nange i'ge t'ähkí, hedi Jôesi Tádádáho in t'owa ovâyтуhchänugi'o, indádí nat'aydi. 24 Wáy wên tsijóphá'dí ovâyhäänú-í, wây-á wëndá ovâypanhógidá báyékí wíyá pí'wáy nan deepiyá ovâyhúuwí. In Hudíyo dimuupí'in t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovâyтsonmá've-í owáy inbí thaa gin díví'amídí dínphadé píhay.”

I' to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i na'ä'

25 “Nä'i taa-áho oe makówá gin nakeet'ôení: I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí, hedá nää oepáa k'aydá t'ähkí nangewin t'owa-á háa díví'amí'in hedá háa díví'ánshaa'amí'in há'to dínhanginnáaní, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá. 26 T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagí'odi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähkí napuwagí'o i'gedi

díví'ánshaamáadi. T'ähki oe makówa nasaa'i-á na'a'yäpúuwí. ²⁷ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagi' o'aypyä'i' omuu'i dímuuní okhúwá jáa o'ädi, pinnán kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'. ²⁸ Owáy ná'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wíyá wí'úví'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepiye úvíbée-í, gá tsowa wovây'aywoenídí napuwamändân."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhá'amídi

²⁹ Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wíyá ovâythayyamídi: "I' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an. ³⁰ Nats'antsáwäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an. ³¹ Hedi gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi naadi wây't'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ää-í'in otsondisogedee-ídi. ³² Ta'gendi wâytumáa, t'ähki in náawin t'owa há'to diháani wa'di ná'i hääwí t'ähki páadé nats'anpoe'opídíbo'. ³³ Makówa-á hedá oepáa k'aydá t'ähki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dînháani."

Jesus-di ovâytu'an díví'áyîngi'amí'in

³⁴ Úví'áyîngi'amí hääwí i'gedi úví'ánshaahondi'. Báyéki húukandá hedá háapuwa-á wí'úví'âamípi, hedi wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi háa unbí wówátsigí' úví'amí'in. Wáy i' thaa nat'ôephadepúuwí'i' únpoewí wa'di únhanginpóepídíbo'. ³⁵ Ihaydibá t'âmäpiye in náa oepáa k'aydi dithaa'in wên phay iwe diwêegi'o waagibá dínpuuwí. ³⁶ Hediho häädi wänbo t'ähki

íkhâymúuníʼin únkhâyʼäʼ, hedá úvíjûusumáʼve-í hedânho náʼi hääwí tʼähkí napuwagíʼoʼi-á úvíyääʼamí, hedá owáy naa tʼähkí tʼowagíʼoʼaypuyäʼiví páadépiye íwin dihaydi híwó únpuuwíʼgin Jesus-di ovâytuʼan.

37-38 Ihayhääbá thamuwaa hédéndí héʼdibo tʼowa dipóyaʼ ee hayʼi méesate iwe Jesus-ví híʼôntʼôeyaanídí. Thaadá iʼdi in tʼowa iwe ovâyháʼoʼ, hedá nakin dihaydá iʼ búʼ iwedi napeeʼi oe Olive Okú gin dâytuʼoʼ iweboʼ iw honwóyíʼnídí khuʼdédí.

22

Wên híʼ dâykʼúʼ Jesus óekáyídí

1 I shánkíʼeedi Passover gin dâytuʼoʼi púnúʼnaná, iʼ oewáaseepíʼ pává dâykʼoʼiʼ. 2 In owhaʼ pʼóʼdédíʼindá hedá in Hudíyoví khuu dâyháʼoʼindá hádídí Jesus óeháyíʼin dâytuwämäa, hewänbo kaadibo dívíʼamíʼin didaʼ, gá in tʼowa-á dâykhunwôedaʼdân.

3 Hedá Satan iʼ Penísendi-á Judas-ví píʼnä khóʼjé-á ûntsʼú. Judas-á Iscariot gin wáʼ óetuʼoʼ, hedí Jesus-ví täʼdi wíje khägeʼnin diwediʼiʼbá namuu.

4 Hedáháʼ namää in owhaʼ pʼóʼdédíʼindá hedá in sundaḡo iʼ hayʼi méesate dâyʼáyíʼdoʼinbí tsonnindá inbíʼpiye. Nadaʼ ovâyhéeʼamíʼin hádídí Jesus óekuʼpʼâyní iʼgedí, hedânho inbí mange óekáanídí. 5 Indá dihíhchanpóedí Judas óetuʼan cháʼ óewáʼâa-íʼin, 6 hedí i-á nahíjedího ituwämäa hádídí Jesus inbí mange óekáaníʼin in tʼowa dínhanginnáhpídíboʼ.

Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän i' Passover shánkí'eedi koegi' dâyk'o'ídí

⁷ In Huđíyoví shánkí'eedi dínpówá i' oewáaseepí pává dâyk'o'í', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánúnde', Passover koegi' gin dâytü'o'í dâyk'o'ídí. ⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dádí ovântü'an, "Jaho i' hääwí binkhây'an i' Passover koegi' âyk'o'ídí." ⁹ Indidá óetsika'yan, "Wähä-an unda' gamú-í'in änkhây'amídi?" ¹⁰ I'di ovântü'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-ádí bá damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndibá dats'ûñí, ¹¹ hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântü'âamí, 'Nanbí háhkandi'di dítü'an wítsika'yâamídi, Wé'i íve eewan naví khäge'nindádí nã'i Passover koegi' âyk'o'í?' ¹² Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyamí, hää t'ähkí gíntáy'i nakw'ó'di'. Ee-áho i' koegi'-á dänkhây'amí." ¹³ Hediho damäädi hääwí t'ähkí dänshaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegi' dänkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

¹⁴ Húukandi ihaydi napóe ihaydi Jesus-ádí iví khäge'nindádí i' máäsa iwe dívíhúukw'ódi, ¹⁵ hedi ovâyütü'an, "Hânho nã'i Passover koegi' undádí okoeda', wa' ochuupídi'bo'. ¹⁶ Naadá wâyümáa, há'to Passover koegi' wiyá dók'o'í i ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogedee ihaydi." ¹⁷ Ihaydáhá' in k'éde méena nasaa'in iké'di ikú'daa'andi ovâyütü'an, "Nã'in binke'di wí binsúwă wí'inbo'. ¹⁸ Naadi wâyümáa, nää-á wiyá wídoméenasuuwă-ípi hebo

Jôesi Tádádí dítsondisóge ihaydáho wiyá méena waagibá dósuwăkhâymaa.” 19 Hedáhá? wí pává-á ikê’đi Jôesi Tádá óékú’daa’an, hedáhá? ihávedá ovâyმაgi, hedi ovâytu’an, “Nă’i-á naví tú? dînmuu, hedi naví tú’-á ungi? dáypăkhâymaa. Nă’i pává-á bînk’o’í naví’gedi úví’ánshaamá’ve-ídí.” 20 Hedi dívíkindihúubowadá in k’ede-á wiyá ovâyphade hedi ovâytu’an, “Nă’i-á naví ûnp’oe dînmuu. Ungi? naví ûnp’oe doncha’gi’o, hedi owáy gin dáy’andiho Jôesi Tádáví ts’ăabi tun imăgi’i ho ûnpúuwí. 21 Năă bít’ôeyan, i? to’wí naa díkuhpekhâymaa’i-á năă naví nú? na’ăn, hedi i? măăsa eedi namank’óe. 22 Naa t’owa t’ăhkígi? o’aypuyă’i? ochuwagi’o, Jôesi Tádá hăn’oe natú waagi, hewănbo nă’i to’wí díkuhpekhâymaa’i-á t’ôephade ûnpúuwí.” 23 Hedáhá? iví khăge’nin dívítsika’maa, “Wé’i-angú na’in diwedi nă’in natú’in ikhâymaa?”

Jesus-ví khăge’nin dívítuhănbo wé’i-an in diwedi shánkí hay’i namuu i’gedi

24 Ihaydáhá? in khăge’nin dívítuhkando? wé’i-an in diwedi shánkí hay’i namuu i’gedi. 25 Jesus-di ovâytu’an, “Nă’in Hudíyo dimuupí’inbí tsonnindi ovâytsónmaa, hedá dida? t’owa ditúuní’in inbí’gedi, ‘T’dá híwó na’in dí’o.’” 26 Hewănbo ha’mindá wí’ímúunípí. Ginnân únkhây’ă? ímúuní’in: I? shánkí hay’i namuu’i-áho ûnkhây’ă? híyăă’i-áho ipipa’í’in, hedi i? to’wí itsonmaa’i-áho khăge’dida’báho ipipa’í. 27 Wé’i-an i? shánkí hay’i namuu, ti i? măăsa iwe nahúu’ăndi? háa i? t’ôe’i? ônkoe’gi? máyă’đi? I? măăsa nahúu’ăndi-á i? shánkí hay’i namuupí’an. Hewănbo naa undádí wa? oji? ihayđibo wí t’ôe’i waagi’bá omuu.

28 “Undá naa-áđí úvíwóyí? tobáháa dont'ôepfadende wänbo?, 29 hediho naadá wâyk'úuwí tsonnin ímúunídí, naví Tádádí naa otsonyêenídí dínk'ú? waagibá. 30 Hediho owáy otsonji? ihayđi undáho naví määsa iwe naa-áđí úvíhúuyamí, hedá tsonninbí púwédé eejá úvíkw'ôení, hedi in Israel-'in tä'di wêege'in t'owa ovâytu'âamí háa híwó háa híwóhpí díví'annin” gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di Peter óetu'an, “U-á powin untúuní naa wíđítaapí'in.”

31 Hedáhá? Jesus-di Simon Peter óetu'an, “Simon, ót'ôeyan: I? Penísendi Satan nada?póe un t'ähkí wovâyhóeníđí hedânho wovâytayí'nídí, hedi wí to'wí itáhêejo waagibá wovâykhâymaa. 32 Hewänbo naadi wínjúusu'an, hedânho uví wäyü wí'úháanípídí. Hediho? owáy naví'piye biwáybun dihayđi ná'in uví tí'úuwín páadé'in úmuu'in ovâykhäge?namí hedânho inbí wäyü naví'piye shánkí dínkaypúuwídí.” 33 Peter-di Jesus óetu'an, “Nanbí Sedó, naa okhâymmu u-áđí dípansôege-íđí hedá díháyjíđá.” 34 Jesus-di óetu'an, “Peter, ná'in wítu'âamí: Ná'i khun wa? wí dee sen ikinpídíbo? u-á powin untúuní naa wíđítaapí'in.”

Jesus iví khäge'nin itu'an tsijó phá? dâykuumä-íđí

35 Ihayđi Jesus iví khäge'nin itu'an, “Hänhay wâsan dihayđi naví hí? in t'owa ovây't'ôe'amíđí, chä'dá hedá wí múu unbí hääwí bínkuu-ígí-á hedá wây-á anto-á wívínho?pi. Ihayđi ti wí hääwí untáywän?” Hedi óetu'an, “Joe, hääbo joe.”

³⁶ Hedáhá? ovâytu?an, “Nää-á to?wí ûnchä?kw'ó?di-áho iví chä? ihûuwí, hedá wí múu-á ihäwíkuu-ígí? wá?, hedi to?wí wên tsijó phá? ûnk'óepí?-á iví k'éwé?in to-á iku?p'âyní wên tsijó phá? ikuumá-ídí.

³⁷ Naadi wâytumáa nakhây?ä? ná?i tun Jôesi Tádávi ta?nin diwe naví?gedi nata?muu?i napúuwí?in:

T'owa ditúuní-á wá? wí jänäkíkandi-ân namuu gin. Häawí t'ähkí naví?gedi nata?muu?i-áho napuwagí?o-ákuu.” ³⁸ Iví khäge?nindi óetu?an, “Nanbí Sedó, námú?dí, nâwe wíje tsijó phá?” I?di ovâytu?an, “Hâhay.”

Jesus oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe ijûusu?an

³⁹ Ihaydáhá? Jesus i? bú?dí napee hedi oe Olive Okú gin dâytu?o? iwepiye namää hedá iví khäge?nindá ûnwóemää. Iwáho háyân wänbo najiwän. ⁴⁰ Iwe dipówá ihaydá ovâytu?an,

“Úvíjûusu?amí hedânho wovâytyande? ihaydi híwóhpí wí?úví?amípidí.” ⁴¹ Hedi ovâyjoe?andi wí háy namää, wí k'uu bînsäyú-í iwéhaybá,

hedi idége?disógedi ginnân ijûusu?an: ⁴² “Tádá, unda?dáho in t'ôephade donkhâymáa?in naa dînjâa?amí. Hewänbo háa ʘ-á unda? waa tobá napúuwí, naa oda? waagá joe.” ⁴³ Hedi wí makówáwi t'ôepa?aa?i-á iví?we ûnkwinudee hedi kay óemägi. ⁴⁴ Hedi hânho it'ôephadendedi shánkí kay?indi ijûusu?an, hedi hânho naseep'ojaadedi i? seep'o-á wí ûnp'oetä he?endi waagibá nange ûntände?.

⁴⁵ Hedáhá? wáy ijûusu?o? iwedi iwínúdí iví khäge?nin dikw'ôn diwepiye nawáymää. Indá hânho dik'áykháadá dikaykhanmuu, hediho dijókhá. ⁴⁶ Hedi ovâyjóhsandi ovâytu?an,

“Heháadan íjókhá? Bíshaadi úvíjûusu?amí hedânho wovâytayinde? ihaydi híwóhpí wí?úví?amípí.”

Jesus óepankê?

⁴⁷ Wa?di ihí?máadíbo báyéki t'owa dipówa. Judas-di ovâypáadémá?, i-á wêe in tä?di wije khäge?nin diwedi?i?bá namuu, hedi Jesus nawin diwepiye namää óep'ohtsäâ-ídí. ⁴⁸ Hewänbo Jesus-di óetu?an, “Judas, ti naa t'ähki t'owagi? o'aypuyä?i díp'ohtsäâ ná?in t'owaví mange díkáanídí?” ⁴⁹ Háa Jesus óekhâymáa?in iví khäge?nin i-ádi diji?in dâymû?, hedi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá?dí hä?in t'owa äyyâa-í?” ⁵⁰ Wí wêe iví khäge?nin diwedi iví tsijó phá?dí i? owha? p'ó?dédí?ví t'ôe?i p'ó?dé óewhädi, hedi iví ko?dínge?diwin oje he?yinbo? ont'ó?ts'â?. ⁵¹ Hewänbo Jesus-di ovâytu?an, “Wíyá ha?wâa wí?úví?amípí,” hedi i? senbí oje onwáykididi ûnwówa. ⁵² Ná?in di?ää?in Jesus óekáyjídí in owha? p'ó?dédí?indá hedá i? hay?i méesatewin sundadóví tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika?yan, “Heháadan unbí tsijó phá? wógegé unbí phé wógegá í?ää naa díyâa-ídí wí jänäkikandi? omuu waagibá? ⁵³ Thamuwaagi i? méesate hay?i ee naa undádí oji?, hedi wídípankê?pí. Hewänbo náa-á ihaydiho? un únná ná?in úví?amídí, hedá i? Penísendi-á ihaydiho? ûnná iví kay ikeeyamídí, i-á wáy t'owa dínkhunná? diwe natsonji?i-á namuu.”

Peter-di ovâytu?an Jesus wí?óetaapí?in

⁵⁴ Jesus óepankê?di i? owha? shánki p'ó?dédí?ví tewhá epiye? óeho?, hedi óets'úde. Wa? óehon dihaydi Peter-á tí?úugá kayi?didibo-á nawóemän.

55 I' tewhávi tehpaá búge wáy ho naphahte'en, hedi i'ge wên t'owa dívíkw'ódi. Peter-á inbí jáa isóge. 56 Iwe na'ándi phaadi óekonámá' hedi wí t'óe'i a'yúdi óedamúndedi natú, "Ná'i sennânkun Jesus-áđíba najiwän." 57 Hewänbo Peter natú, "Joe, naadá wíđótaapí." 58 Hây napóe ihaydá wíyá to'wídá Peter-á óemú'dá óetu'an, "In Jesus-vi'in diwedi unmuu-ákun." Hewänbo Peter-di óetu'an, "Joe, naa-á joe." 59 Hedi ma' wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kay'indi natú, "Ná'i sendá Galilee-wíba namuudi ta'gendi Jesus-áđíba najiwän." 60 Hewänbo Peter-di óetu'an, "Naa wíđinhanginnáhpí háäwí i'gedi bihi'máa'in." Wa'di ihí'máa ihaydibo wí dee sen ikin. 61 Ihaydíba tewhá ívedi Nanbí Sedó Jesus íbéedí Peter óedamú', hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di óetu'an waa: "Tha'di hédéndi wa' i' dee sen ikinpíđibo?, powin untúuní naa wíđítaapí'in" gin ho óetu'an. 62 Hedi Peter i' tehpaá já'wépiye napeedi hânho isihtä.

In sundadođi Jesus óejänäki'an

63 In senä' Jesus óe'áyînmáa'indi t'ämäge óetumáa hedá óemahpúude?. 64 Hedá óetsíwhi'andi óetu'an, "U-á úhanginná háa napuwagi'o'in wa' napóepíđibo?. Dítu'an, to'dan wóemahpúu?" 65 Hedá wíyá shánkílílee-wíba namuudi ta'gendi Je t'ämäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus ivi'gedi óetsika'máa

66 Wa'déedí nanân dihaydi in Hudíyo tsonnindá in owhá' p'ó'déedí'indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an, indá in Hudíyoví tunjowa' dimuu, hedi Jesus in tunjowa'

wháagépiye óeho?, ⁶⁷ heḍi óetsika?yan, “Ti ta?gendi ṽ-ân unmuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí? Dítu?an.” I?ḍi ovâytu?an, “Wâytu?an wänbo há?to dînwäyü-í, ⁶⁸ heḍi naadá undá hääwí wâytsika?yandá há?to hääbo dít'ôe?amí. ⁶⁹ Hewänbo nää iweḍi páadépiye naa t'ähkí t'owagi? o?aypuyä?i? omuu?i Jôesi Tádáví ko?díngeḍí ochangí?o, i-á t'ähkí kayimáa?i namuu.” ⁷⁰ Heḍáhá? t'ähkídíbo óetsika?yan, “Ti untunda? ṽ-ân Jôesi Tádáví ay unmuu?in?” I?ḍi ovâytu?an, “Háa unbo ítú waa.” ⁷¹ Heḍáhá? dívítu?an, “Wây-á to?wên wígíntáypí iví?geḍi dítu?âamídí. Iví sópho iweḍibo ná?i tun gip it'oe.”

23

Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?

¹ Heḍi in tunjowa? t'ähkí dívíwínú, heḍi indihó Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?. ² Heḍi Pilate-ví?we óekándí ônt'aywó?dichänundedi dítú, “Ná?i sendá nanbí t'owa ovâyte?ya?do?, heḍá i?ḍi ovâytu?an Caesar wí?óe-tax-wá?âa-ípí, heḍá wá? natú i-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, heḍänho natunda? wí tsondi hay?ibá namuu?in.” ³ Pilate-di Jesus óetsika?yan, “Ti ṽ-á in Hudíyoví tsondi hay?i unmuu?” Jesus-di óetu?an, “Háa ṽ?bo untú waa.” ⁴ Pilate-di in owha? p'ó?ḍéḍí?in heḍá in báyéki t'owa iwe diwinnindá ovâytu?an, “Ná?i sendá naadi wên t'aywó?nin wänbo wídônshaapí.” ⁵ Hewänbo indá kay?indi Pilate óetumáa, “I?ḍá iví háhkan ûnmuu?i?ḍi nanbí t'owa ovâyte?ya?do?. Oe Galilee nange iwe páadé

gin its'an'an, iwedá Judea nange i'gá t'ähká, hedá nää-á nääwá napówá hanbá i'amídí."

Jesus oe Herod-vi'piye óeho'

⁶ Pilate nã'in nat'oedi ovâytsika'yan, "Ti nã'i sendá Galilee-wi namuu?" ⁷ Hedi "hoi" gin ditú ihaydi Pilate-di Jesus oe Herod-vi'piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p'ó'dédí' namuudân, hedi nää-á oe Jerusalem-dá na'ân. ⁸ Herod nahihchanpóe Jesus óemú'di. Gáhãdibo napwäda', ivi'gediho nat'oedi, hediho nada? Jesus-di wên pinnán ôn'amídí imúuni'in. ⁹ Herod-di báyéki tsika óetsika'yan, hebo Jesus-dá háabo wí'óetu'anpí. ¹⁰ In owha? p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá iwe diwindi kaygindi Jesus ônhíwóhpíchänunde?. ¹¹ Hedi Herod-dádí in sundado-ádí t'ämäge Jesus óe'o', hedáân, hedi jänäki-á i-ádá dimuu. Herod-dá ovâytu'an wên sa'wó'nin k'éwé'in to Jesus óe'aawé-í, hedáhá? Pilate-vi'piye óewáysan. ¹² Páadé ihaydibo Herod-ádí Pilate-ádí hánmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó'nin k'ema'indá dapóe.

Jesus óekhe'khâymáa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

¹³ Pilate-di in owha? p'ó'dédí'indá hedá in wé'gen Hudíyoví p'ó'dédí'indádí wây-á t'owa-ádí ovâywé'getu'an, ¹⁴ hedi ovâytu'an, "Undá nã'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi ditu'an t'owa ovâyte'ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi ivi'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bînchänunde wänbo wíðônshaapí. ¹⁵ Herod-di wänbo-á háawin wên t'aywó'nin wí'ðônshaapí,

hedihō nanbī'piyebá óewáysan. Nǎ'i sendá hǎäwí híwóhpí wí'i'anpí óeháyjídí. ¹⁶ Hedihō otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎäni'in hedáhá' dóma'p'ǎädi-í."

¹⁷ Paayo p'óe waa i' Passover shánkí'eedi naná' dihaydī Pilate-di wêe pan óema'p'ǎdinde', hedânho gin natú. ¹⁸ Hewänbo t'ǎhkí in t'owa dívítuwínú, "Nǎ'i sen náhe', hedī Barabbas-á na'ingí' nâama'p'ǎädi-í." ¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indádí ovâytšaakannandân, hedá i'dá ovâyt'owat'ahánú.) ²⁰ Hewänbo Pilate nada' Jesus óema'p'ǎädi-í'in, hedihō in t'owa wíyá ovâyhée'an. ²¹ Hebo indá ihaydá' dívítuwínúnde', "Wên phé'win deedi nát'óhtägek'u'" ²² Pilate-di powingedi ovâytü'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yä'dâapí'innan i'an? Naadi háawin t'aywó'nin wänbo wíðônshaapí óeháyjídí. Hedihō otsonpúuwí púwhí'dí óewhǎäni'in hedá dóma'p'ǎädi-í." ²³ Hewänbo kaygindi ihe'jidida' ditû' Pilate-dá Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'úuwí'in, hedī hânho dívítuwínúndehi dit'anpóe. ²⁴ Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'amídí, ²⁵ hedihō Barabbas, i' sen in tsonnin ovâyây'i' hedá ovâyt'owat'ahánú'i' namuu'i' óema'p'ǎädi, hewänbo natsonpóe Jesus óe'amí'in háa dida' waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho'

²⁶ Hedáhá' Jesus iwedi óeho'. Dimän dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu'i', Simon gin nakháwǎ'i', oe nava iwedi i' bú' eepiye na'ädi óejay, hedī in sundadodi in phé'win iví'di ôn'i'k'ú'di Jesus-ví tí'úugé óepu'nan.

27 Báyéki t'owa wá? Jesus ûnwóemän, hedá wên kwiyä? dimännindá hânho ditaachanpóedá dívíphkhúmáhpúude?, hedá háa iphadende?in namuudi diséeji? 28 Jesus ibéedí ovâytu?an, “Un kwiyä? Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisihtää-ípi, hewänbo ungi?-á unbí áyyäägi?-á úvisihtää-í. 29 Wáy wí thaa naná? dihaydi t'owa ditúuni 'Híhchan dâymá?ve-í in dínkodipi?in díví'âyamídi, hedá in hânhay wänbo díví'ayyanpi?indá wí ay wänbo dâý?âytsää?anpi?indá wá? híhchan dâymá?ve-í. 30 Ihaydáho in Jerusalem?-in t'owa dida?í i? p'in inbí'di nakaanú-í?in hedá i? okúdá ovâykhä?kw'óení?indá. 31 Naa wên tay wówá?in waagi?bá omuu?i híwóhpi dínpoé?o. Hewänbo indá tay t'aa?i waaginbá dimuudi shánki p'ándíki dínpuwagi?o.”

32 Hedá wây-á wíje senä?dá Jesus-ádfíba ovänhon ovänháyídi. Ná?in senä?dá jänäkíkaninnân damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinudi phé?win deedi óet'óhtägek'ú?

33 Hedí wên okú iwe dipówá, “In p'óhkhúbay” gin dâytú?o?, hedí Jesus phé?win deedi óet'óhtägek'ú?, hedá in wíje jänäkíkanindá wá? hanbá ovän?an. Wêe Jesus-ví yä?mängedí óewínú hedá i? wêe-á iví ko?dínge dá. 34 Hedí Jesus natú, “Tá dá, ovây?owóejé-í, háa díví?o?in wídínhanginnáhpídi.” In sundado-á díví?áywan iví aa dívíweejé-ídi. 35 In t'owa iví nú? iwe diwindi óémúnde?, hedá in Hudíyo p'ó?dédí?indá t'ämägá óetumáa. Ditú?, “Pi?wéndá i?di ovây?aywon, hedí i-á i? to?wí Jôesi Tádádí t'owa ovây?aywoenídí óesóge?i? namuudá,

wí'bo ipi'aywoení'in ûnkhây'ä?." ³⁶ Hedi in sundado di wá' t'ämäge háa óe'o?. Ivi'piye dimäädi wí méena ojohay'i-á ònpähtuye, ³⁷ hedi óetu'an, "In Hudíyoví tsondi hay'i unmuudá wí'bo ópi'aywon." ³⁸ Wên phéphá'ay iví phé'win kw'áye nat'i'k'óe eedi ginnân nata'muu: "Nä'i-á in Hudíyoví tsondi hay'i namuu."

³⁹ Wêe t'aywóhkandi' phé'win deedi nawhi'wondi'di óejänäkítumáadí, óetu'an, "Untúhpi'an u-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedáho wí'bo ópi'aywon, hedá na'indá wá' dín'aywoení." ⁴⁰ Hebo i' wêe natú, "Ha'wâa wívihée'amípi. Ti Jôesi Tádá oe makówa na'ändi' wínâa'a'ginpi'an? Nä'i sen óetuhchänunde waagibá u wá' wóetuhchänunde", ⁴¹ hedi u-ádi naa-ádi dítuhchänundedi híwó namuu, gá híwóhpi'ân'andi nanbí tuhchänu-á gän'äädân. Hebo nä'i sendá háabo híwóhpi' wí'i'anpi." ⁴² Hedáhá? Jesus óetu'an, "Jesus, owáy unp'ó'dedí'sogedeedi unwáy'ää ihaydi naa wídi'ódé'nípi." ⁴³ Jesus-di óetu'an, "Nä'in wítu'âamí, nää thaa-á owáy t'ähki sa'wó naná? diwe naa-ádi unchaní."

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwáypiye naná, hebo i' than namuwähán, hedi i'ge t'ähki nakhunpóe thí'êedi poje puwahay. ⁴⁵ Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i khó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee. ⁴⁶ Hedáhá? Jesus kaygi natú, "Tádá, naa uví mange dáymä?, naví p'oewahhâa dínke?." Hedi gin natú ihaydiho t'ä'gedi ihâa'an. ⁴⁷ I' sundado p'ó'dedí' iwe nawindi háa napóe'in

imû'di Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, hedî natú, "Ta'gendi ná'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon." 48 In báyéki t'owa iwe dik'aapuŵäwinnin háa napóe'in dâymû'di inbí'piye dívíweeho', hedî inbí pîkhú dâymahpúude ditaachanpóedí. 49 Hebo wáy wên kwiyä' Galilee nange iwedi Jesus-ádi di'ää'in, hedá wáy-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dâymúndedî.

Jesus óekhã'k'û'

50-51 Wí sen Joseph gin nakháwã'i wá' iwebá naji', oe Judea nangewi bú'ay iwè'i-ân namuu, Arimathea gin dâytü'o'i'. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedî natsíkhaji' Jôesi Tádádí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i'. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa' díví'ánshaamägi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyjî gin ditú ihaydi. 52 Hedího Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-ví'piye namää óedaa'amídí i' pení óemäänídí óekhã'k'úuwídí. 53 Hedí óemägidí in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û', hedî wí khãhkugî' pho ee óek'û', i' t'owáwi k'uu iwe dâyts'á'i', iwá wa'di tóebo wí'óekhã'k'û'pí. 54 I' thaa-á in Hudíyo dívíhãäwíkhây'o' kaykhanwówá thaagi', hedî i' kaykhanwówá thaa-á ho napowa'ä'. 55 In kwiyä' Jesus-ádi oe Galilee nangedi di'ää'indá Joseph-á ûnwóemää, hedî háa Jesus oe t'owápho ee óek'û' waa dâymû'. 56 Hedî inbí'piye diwáymää, hedî wí sa'wó nasundi woe-ádi ka'p'oe-ádi dâykhat'an i' pení óe'äyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówá thaa nanândi wídívít'ôe'anpí in Hudíyoví khuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

¹ Wíyá tháwändá Dumîngu naná, hedi nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiya' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dâykhây'andi wóegé. ² Iwe i' k'uu i' t'owápho iweđi ho nahângemuudi dâymû', ³ hediho ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahándi wídâyshaapí. ⁴ Iwe diwânpiwindi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä' waabá dänchaa'in inbí nú' dakwînuđee, hânho ots'á'ida' da'a'wennin. ⁵ In kwiya' hânho dikhunwôeda'di dívíwânpi'ó't'lää, hedi in senä'di ovâytu'an, "Heháadan wí nawòwáji'i' in pení ovâykhä'kw'óe'ó ee bîntuwämáa? ⁶ Jesus-á náwe winak'óepí, i-á nawáywówápóe-á. Ti wí'ún'ánshaapí'an háa wovâytu'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi? ⁷ Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâapí'in t'owaví mange díkáaní. Hedá phé'win deedá díkhe'khâymaa, hewänbo iweđi i' powage'i thaa iwe owáywówápuwagi'o.' "

⁸ Ihaydi in kwiya' dín'ánpówá háa Jesus-di ovâytu'annin, ⁹ hedi iweđi dimäädi in tä'di wêe Jesus-ví khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovây't'ôe'an. ¹⁰ Ná'innân dimuu in kwiya': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá wíyá Mary-á, James-ví jíyá ûnmuu'i', hedá wây-á kwiya'dá wá' indádí diji'. ¹¹ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin di'ân háa in kwiya'di ovâytu'an waa wäyupî' hí'da'mân namuu'in, hediho háa ditú'in wídívíwäyupí. ¹² Hewänbo Peter-á napeedi i'

penípho iwepiye i'ää, hedi it'äädí itsíhkídi, hedi wí aada? Jesus na'ánmú?de'i? imû?, hedi iví?piye nawáymäädi na'ánde?, “Hân hîn napóe?”

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí?piye Jesus ipikeeyan

¹³ I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu'o?, i-á mađi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná. ¹⁴⁻¹⁵ In wíje ná'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhi'máa, hedi dantsika'máa “Háadangú ná'i t'ähki gin napóe?” Jesus-di ovänkáa, hedi indádíba namää. ¹⁶ Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iwedi dänkaapóedí. ¹⁷ Hedi Jesus-di oväntsika'yan, “Hää i'gedan hânho jashawó? dänhi'máa damändi?” In wíje dantsi'wóyí? hedi dabo'aats'aymuu, ¹⁸ hedi i' wêe Cleophas gin nakháwä'i'di óetu'an, “U'đa?mân kavêe t'ähki in oe Jerusalem di'áđâaji'in diwedi wí'úhanginnáhpí háa ná'i phade thaa eeje napoe'o'in.” ¹⁹ Jesus-di oväntsika'yan, “Hân handi napoe'o?” Óetu'an, “Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Tádávi tukhe?bi ûnmuu, hedi Jôesi Tádá-ádi hedá in t'owa-ádi dâymû? iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in. ²⁰ Nanbí owha? p'ó'déđi'indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänudi óeháyjídí, hediho phé?win deedi óet'óhtägek'ú?. ²¹ Hewänbo na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel-'in dímahpäđikhây máa'i?. Hedi náa thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi. ²² Hedá wá? wên kwiyä? na'inbí?wedi dimuu?indi dítu'an wên háawên na'in díháa?annin. Hédéndí hé?đibo

ee Jesus óekhã'k'û' iwáygé diji', ²³ hewänbo wí'óeshaapí. Diwáy'äädi ditú wên makówáwin t'ôepa'aa'in inbí'piye ðakeepóedí ovâytú'an Jesus-á nawówáji'in. ²⁴ Wáy wên na'indádí diji'in i' penípho iwepiye dimää, hedi háa in kwiya' ditú waa dâymû', hewänbo Jesus-á wíðâymu'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

²⁵ Ihaydáhá' Jesus-di ovântú'an, "Undá ánsaapí'in damuu, hedá dawâyukâymuudi t'ähki háa in Jôesi Tádáví tukhe'min ditú waa wíðänwâyundepí. ²⁶ Ditúhpí'an i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i háäwí it'ôephadekhâymaa'in, hedáhá' ên na'in diháa'annin. Héðéshánkí tsondi hay'i-á óepa'í." ²⁷ Hedi Jesus-di háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi natú'nin t'ähki ovánthayyan. Háa Moses natú'in páadé ovântú'an, iwedáhá' in Jôesi Tádáví tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa ditú'indá.

²⁸ I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedi Jesus-á wa'di wíyá wáypiye namän waagibá i'an. ²⁹ Hewänbo óepunmäáni'in wíðada'pí, hediho' óetu'an, "Na'indádí ówóyí'. Háädanho napuwamän, nathaaphademänho'." Hediho indádí i' tewhá ee nats'ûndi iwóyí'. ³⁰ Indádí nahúu'ân dihaydi i' pává ikê'di ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi. ³¹ Ihaydibá datsíwaadee waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dántaa, hewänbo wesebo wíyá wínakeepóepí. ³² Hedi dántumáa, "Oe p'óegé gimän dihaydi, Jôesi Tádáví hí' i'gedá dínthayjodi, nanbí pín kaygi gän'a'yäpóepí'an."

33 Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymää, hedi Jesus-ví tã'di wêe khäge'nindádí hedá wây-á wên diwé'gekw'ôndádí dänshaa. 34 Nã'in diwé'gekw'ó'nindi ovãntu'an, "Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywówápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe." 35 Ihaydáhá' in wíjedi ovâytu'an háa napóe'in ee p'óegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dãntaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus iví khäge'ninbí'piye ipikeeyan

36 Wa'di dänhi'máa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwínudee, hedi ovâytu'an, "Ánshaaginpidíbo' íkwoní." 37 Hânho ovâyphäädí di'ân wí p'oewãhãã-ân dínkeepóe'in. 38 Hewänbo Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan íkhunwôeda? Háadan í'ánde' mađi naa ta'gendi wó'muupí'in? 39 Naví mandá naví ánda dînmú'dí. Naa-ânkun omuu. Dítãägé-í, hedânho únhanginnáanı wí p'oewãhãã wó'muupí'in. Naa tûu-á phékhú-á omuu. Wí p'oewãhãã-á ha'wâa'i wínamuupí." 40 Hedi ha'wâa natú ihaydá iví mandá iví ánda ovâykeeyan. 41 Hânho dihihchan wänbo ovâyháa'an, hedá kây'indá dínpo'e dívíwäyü-ídí háa natú'in. I'di ovâytsika'yan, "Ti koegi' hääwí nää únsaa?" 42-43 Hediho wí paa natseemuu'i' óemägi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

44 Ihaydáhá' ovâytu'an, "Undádíbo wa' oji' ihaydi naadi wâytu'an hääwí Jôesi Tádáví ta'nin diwe natú'di-áho nakhây'ã' napúuwí'in, t'ähki háa Moses ita'nandi-á, Jôesi Tádáví tukhe'min ditú'i-á, hedá i' Psalms gin dâytu'o' iwe nata'muu'i-á." 45 Hedi ovâykhäge'nan híwó dika'póewídí háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe

nata'muu'in. ⁴⁶ Ovâytu'an, "Nă'i tundáho nata'muu: I' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i' powage'i thaa iwá nawáywówápúuwí, ⁴⁷ hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'ähki'in t'owa-á ovâytu'âamí inbí t'aywó'di dâyjoe'amí hedânho ovây'owóejé-ídí, gin nata'muu. ⁴⁸ Hedí undá nă'i hăwí bînmû' i'gedi t'owa bînt'ôe'amí. ⁴⁹ Hedí năä i' Yă'dâa'i P'oweahâa unbí'piye wâysaaní, i-á naví Tádádí wovâytu'an wovâymăäní'in. Hewänbo năä Jerusalem-bo úvíwóyí'ní unbí kay oe makówáđí wovâymăgi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

⁵⁰ Hedáhá' Jerusalem diwedí ovâypiyedí i' bú'ay Bethany gin dâytu'o' iwehay ovâyho', hedi ikhóhtegedí Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'amídí. ⁵¹ Wa' gin i'odibo' inbí'wedí iwijedí oe makówápiye napee. ⁵² Indá dívídege'dikw'óđi óe'a'ginmăänídí, hedáhá' oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymăä. ⁵³ Oe méesate hay'i eebo ihayđa' dimăä'ă hedá ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997